

ILMARI MÄKITIE

MAAILMAN
KASVOT

PORVOO * HELSINKI
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA
1945

I OSA
VARJOJEN MAAILMA

1.

Jalmari seisoo Keisarinnan kiven juurella pää hie-
man kallellaan. Hänen hymynvireisillä kasvoillaan
on kuunteleva ilme.

Kauppatori leviää hänen ympärillään ulottuvaise-
na ja kohisevana kuin levoton meri. Ostot ja myynnit
eivät ole vielä lakanneet.

Paljonko lienee kello?

Hän avaa taskukellonsa lasikuoren ja hivelee osoit-
timia sormenpäällään. Tuntiviisari ei ole vielä aivan
pystysuorassa — hän toteaa — ja minuuttiviisari on
vaa'assa, kärki vasempaan.

Kello on siis neljännestä vailla kaksitoista. Jalmari
huomaa sen omalla tavallaan. Viidentoista minuutin
kuluttua tulee poliisi karkottamaan ostajat ja myyjät,
ja sen jälkeen vyöryvät raskaat kastelu- ja lakaisuvau-
nut kuin sotatankit torin yli.

Jalmari kohentaa keltaista käsivarsinauhaansa,
pujottaa olkapäiltään riippumaan hihnan, jossa on
harjoja, hienotekoisista pääharjoista ruttumuotoisiin
patasuteihin saakka.

Kriik krääk, kirkuvat valkoiset linnut hänen yl-

lään ja ympärillään. Niitten siivet välistä melkein hii-
paisevat hänen kasvojaan. Mutta maassa Keisarin-
nan kiven juurella kujertavat puolikesyt kaupunki-
linnut ikään kuin kiittäen pitkänsolevaa, hyvántah-
toisen näköistä nuorta miestä vehnänmurusista, joita
hän äsken kylvi niille.

Jalmari korjaa tummien silmälasiansa asentoa ja
lähtee.

Tällä kertaa hän tuntee olevansa ryhdikkäämpi
kuin koskaan ennen. Jalkakaan ei haparoi, vaan ot-
taa askeleen luottavaisena ja uskaliaasti. Sauva, us-
kollinen toveri, lyö torikiveykseen helähtävästi, sen
ksylofoniääntä on iloista kuulla. Sauva on satupuuta,
se soi!

Ihme, miten suloiselta tuoksuu tänään tori!

Vihannesten, hedelmien, maalaisleivän, jopa li-
han ja kalankin lemut yhdistyvät ikään kuin musii-
killiseksi harmoniaksi, joka antaa myötäilevän osuu-
tensa torin äänelliseen soitantoon. Kaiken yllä huma-
jaa Itämeren tuuli, tuntuu kuin se hulmuaisi pelkkää
riemua, riemua!

Kauppatorin sävel on tänään kuvaamattoman mo-
nimuotoinen.

Jalmari kuulee sen melodioitten vaihtelevan majestoso-hyminästä huohottavaan hottifoxiin saakka. Ostajat ja myyjät käyvät kauppaa laulaen. — Paljonko mak-savat munat? kimauttaa helmenheleä sopraano. — Markan kappale, jyräyttää vastaukseksi muhkea bas-so. — Va kosta strömmingar? laulahtaa altto, ja sille vastaa yskäinen falsetti: En mark och femti! Mutta ulompaa Esplanadin laidasta kiidättää tuuli äänen-murrosikäisen pojan huudon: — Kengät putsaa, kär-jet lakkaa! Yks' markka!

Jalmarin ajatus muuntaa kaikki äänet soitannok-si, erikoisesti tänään. Hänellä on hauska asia sydä-mellään, todella hauska! Nyt on jouduttava kotiin, hän ei menekään enää iltapäivällä harjankaupalle porraskäytäviin. Tänään hän juhlii.

Jalmarin sauva tapaa pehmeämpää. Hän on siis joutunut torin laitaan helteen meltouttamalle asfalt-tikadulle.

Kuuluu jättiläismehiläisen surinaa. Jalmari pysäh-tyy keskelle ajotietä. Auto pyyhältää ohitse ja sen kumit huplattavat aivan kuin ne imisivät huulillaan pehmeätä asfalttia.

Joko tie on vapaa? Ei, Jalmari kuulee jonkin lä-

henevän kuin varpaillaan hipsuttaen, keveästi ja kii-
reellisesti.

Triumpf! rimahtaa iloisesti ohittavan polkupyörän
kello ikään kuin nuorta miestä onnitellakseen. Noh,
on syytäkin, on!

Kim kim! ilmoittaa lähestyvä raitiovaunu tulonsa.
Kim kim kuuluu himmennetyksi ja kaiuttomasti kuin
peiton alta. Samanlainen ääni kuuluu sepän takoessa
alasimella tinaa.

Jalmari tietää, että ohi hurauttava vaunupari on tä-
pö täynnä, sillä ne, vaunut, vierivät raskaasti ikään
kuin niitten pyörinä olisivat myllynkivet. Tyhjät vau-
nut sen sijaan täryyttelevät ja hyppelivät, niitten ääni
kuuluu reutoavalta, aivan kuin ne keskenään riiteli-
sivät ja pyrkisivät toisistaan eroon.

Jalmari on tämän suuren kaupungin syntyinen.
Hän on sopusointuinen laine sen ääniaallokossa. Hä-
nen kenkiensä kopina, sauvansa ksylofonipilpatus,
jopa hänen hengityksensä rytmi sulautuu tämän kau-
pungin melodiaan.

Minkä näköinen on tämä kaupunki?

Ihmiset luulevat, ettei Jalmari sitä tiedä! Oo, kadut
ovat hopeaa — nimittäin kostealla säällä. Auringon-

valossa ne ovat häikäisevää kultaa. »Puhdast' kultaa on tie, jota astelevat. . .» Näin laului Jalmarin äitivainaja, ja hän, poika, sovitti sen kohdan tähän tarukaupunkiin, jonka onnellinen asukas hän on.

Tarukaupunkiin!

Niin, näitten katujen varsilla kohoaa ihmeellisiä palatseja, hopeanhallavia, tulenkeltaisia, päivänvalkeita. Ilta-auringon kajossa palatsit uhoavat punakultaa ja niitten ikkunasilmät päilähtelevät jättsuurina, hiottuina jalokivinä. Ja aamuisin uudistuu sama väri-seremonia uuden huomenen tulijaisiksi.

Tämän näkemyksensä Jalmarin on saanut runoista, ja niihin hän uskoo. Vaikka päivä olisi pilvinenkin, saateinen ja ikävä, »näkee» hän kaupungin *aina samantaisena*, kultakaupunkina hän sen näkee.

Monet kyllä väittävät, että kaupunki on ikävän-harmaa ja suloton, ennen kaikkea arkinen. Ettei olisikaan satupalatseja, olisi vain ankea kivierämaa moderneine luolaihmisineen! Harmaata, likaisenruskeata, kulonkeltaa, siinä kaupungin värit! Ja että kaupungin sävel olisi vain ajopelien jyrinää, pyörien kirs-kunaa, melua, hermostuneitten ihmisten hälinää, siinä kaikki!

Mutta Jalmari ei usko pessimisteihin. Mikään seikka, jonka *hän* havaitsee aisteillaan, ei todista hänelle, että nuo rumuuden apostolit olisivat oikeassa.

Niin, ehkäpä nuo pahanhavaitajat eivät osaa nähdä oikein?! Silmät heillä on, mutta ne antavat heille väärän kuvan maailmasta. He ovat näkemisensä vankeja, se on heille kahle, raskaus. Ikuinen arki ympäröi heitä kuin harmaa, ylipääsemätön muuri, joka sulkee heidän näköalansa tukahduttavan ahtaaksi. He, juuri he, ovat sokeita, auttamattomasti sokeita!

Joka tajuaa kauneutta, hän löytää sitä rikkaläjistäkin, sanoi yläkerran maisteri, Jalmarin elämänopettaja.

Jalmari osaa nauttia joka solullaan kauneudesta, ja sitä on hänen ympärillään kaikkialla. Hänellä on ihmeellinen kuulonäkemys, jota hän ei osaa selittää muille. Keskellä jokapäiväisen työn touhua, mitä arkisimmassa ympäristössä hän usein tavoittaa soitannon sadun. Silloin hän hämyilee kuin unimaassa, missä puitten oksilla kasvaa pieniä kilajavia tiukuja, niin, Paratiisissa hän vaeltaa silloin autuaana, sydän onnea kukkuroillaan. Kunnes yht'äkkiä kaikki häipyy unennäkönä tuonpuoleisuuteen — palatak-

seen jälleen ehkä huomenna, ylihuomenna . . .

Tästä kuulonäkemyksestään Jalmari ei kerro muille. Nauraisivat, nauraisivat, eivät ymmärtäisi. Mikä heiltä on peitetty, se on peitetty!

* *

*

Vanhankaupungin suuntaan menevän vaunun täytävät työihmiset, joista leviää väkevä hien haju. Jalmari pitää sitä asiaankuuluvana näin arkisin. Mutta parfyymihulmahdus, joka toisinaan lemahtaa hänen herkkätuntoisiin sieraimiinsa, on hänelle samaa kuin kauniin maiseman näkeminen muille.

Jalmari tuntee ihmisiä hengityksestäkin, nimitäin heidän ominaisuuksiaan. Äkäiset ihmiset tuhahtelevat, ilma syöksyy heidän sieraimistaan vihurin tavoin, äsähtävästi, milloin heitä jokin ajatus, harmillinen muisto tai sattuma kiukustuttaa. Lempeät ihmiset huokuvat ympärilleen hyvänsäveyttä, Jalmari uskoo tuntevansa sen.

Nuo ihmiset tässäkin vaunussa ovat käsittämättömiä olentoja!

He tuntevat toisensa pitkien matkojen päästä koettamatta käsin, kuulematta äänestä tai vainuamatta

hajusta. Liikkuessaan heidän ei tarvitse haparoida — paitsi pimeässä — eikä kuulostella. Heidän päässään, nenän molemmin puolin on merkillinen luonnonlaite, jota Jalmari ei saata selittää itselleen. Silmäpari, joka lyhtyjen tavoin valaisee — ei, kompassintapainen se on, niin juuri: kompassi, joka ohjaa heitä.

Kaipaisiko hän, Jalmari, tuonpuoleisen, näkevien maailman ihmisten omituista kykyä?

No, miksi ei — sitäkin? Miksi ei! Mutta maailmassa on paljon, paljon muuta, mitä ihminen toivoisi omistavansa. Olisiko näkökyky tärkein niistä? Jos on, niin miksi nuo näkevät eivät ole onnellisia?!

Linnulla on siivet, eikö maankamaran vanki himoitsisi niitä? Kyllä kai! Niin, ja kala pystyy uisken-telemaan veden alla, hehei, eikö olisi hauskaa omata sen taito?! Kyetä salamana liikkumaan vedessä, niin, ja meren pohjalla, viipyä siellä tunteja, vuorokausia, vaikka vuosia. Näkeviä ihmisiä on maailma täynnä, heitä ei kykynsä ansiosta pidetä ihmeellisinä. Mutta kalaihminen — sitä kai kutsuttaisiin amfibioihmiseksi — sitäpä kummasteltaisiin, ihme, ihme, ja hän voisi näyttää itseään maksusta ja ansaita huimaavia summia. Mikäli hänen tarvitsisikaan alentua näytte-

lemään itseään! Hyvänen aika, meren pohjasta hän löytäisi määrättömästi aarteita, helmiä, hukkuneitten laivojen kultakassoja, jalokiviä. . .

Mutta tarvitseeko hänen, Jalmarin, enää kuvitella mahdottomuuksista? Hänen sydämellään on asia, hauska asia, ja sen hän kertoo tänään ystävilleen. Erittäinkin hän kertoo sen Selinalle, nyt Selina saa kuulla, mikä Jalmari todellisuudessa on.

Raitiovaunu jyrää jo Hämeentiellä, lähtiessään sujuttautumaan mäkeä ylös se ulvahtaa kuin voimansa tunnossa. Istuinpenkki nykii Jalmaria kuin kehoittaen: Hei, laula, mies, laula! Laula näin: Se-li-na, Se-li-na!

Maailma on sokealle nuorukaiselle ennen kaikkea kuulokuva, äänellinen kaleidoskooppi. Tuoksuja se myöskin on, makuja ja ihontunteuksia. Mutta Selina on yhteenveto kaikista hyvistä aistimuksista.

2.

Tämä matalien puutalojen reunustama katu on kuin minkä kodikkaan pikkukaupungin kujanen tahansa.

Keskikohdalta se on kivetty, mutta vierillä reheväi kasvullisuus, ylinnä muita ohdakkeet, joiden lehtiä lapsena sanottiin elefantin korviksi. Tähän ovat moniväriset niittykukkaset ja heinäkkeet saapuneet jostakin lähimaaseudulta kuin kaupunkivierailulle, viivähtäneet ja juurtuneet aivan kuin monet näitten puutalojen asukkaistakin.

Tämä on vanhaa esikaupunkia, rauhan tyyssijaa, aivan hälyävän metropolin liepeellä.

Jalmari tuntee tällä kujasella jokaisen askelkiven, niitten rosot, kuoppurat ja laskeutummat. Ryömivänä lapsena hän ne tunnusteli käsin, paljain jaloin, jopa huulillaankin. Tällä kadulla hän on leikkinyt noitten *toisen maailman* lasten kanssa, lasten, jotka saattoivat juosta ja telmiä törmäämättä seiniin tai toisiinsa vastoin tahtaan.

— Äiti, mitä merkitsee olla sokea? kysyi Jalmari pienenä. — Miksi toiset sanovat minua sokeaksi?

Äiti oli yksinkertainen kansannainen. Hän ei osannut selittää muuta kuin että Jumala on kaikessa viisaudessaan luonut hänet toisenlaiseksi kuin muut.

Joukko leikkiviä lapsia huutelee ohikulkevalle Jalmarille tervehdyksiään. Hänet tunnetaan tässä ympäristössä, ja lapset pitävät hänestä, sillä usein hän jakaa niille karamellejä.

Tämän laitakaupungin kujasen elämänkuva ei ole tyylipuhdas. Se on miltei maailmankirjava, epämuotoinen piirros. Taloissa asuu heimokirjavaa väkeä, lapset puhuvat leikkiessään sekakieltä. Jalmari on tuttava italialaisen kipsinvalajan yhtä hyvin kuin kaupungin puhtaanapitolaitoksen palveluksessa niukkaa leipäänsä syövän emigrantin kanssa. Eräällä talossa asuu mustalasiakin, ja Jalmari osaa sanoa romanityöille: Me kammaa tuut!

Jalmari kuulee askelten lähestyvän, ja hänet sivuuttaa nainen, joka supisee puoliääneen rukoilevasti:

— Hyvä Luoja, ota pois tämä naamio, ota pois tämä vanha naamio!

Huppa-Elli, tietää Jalmari. Vanha, kurttuinen nainen, joka on pukeutunut nuoren tytön hattuun ja pol-

vihameisiin. Hän on nuorena ollut kauneudestaan tunnettu ja monet miehet ovat haaksirikkoutuneet hänen tähtensä. Niin Jalmari on kuullut kerrottavan. Nyt Huppa-Elli uskoo, että ilkeä noita on hänet lumonnut ja muuttanut rumaksi eukoksi. Hän rukoilee yhtenänsä, että lumous poistettaisiin, jolloin hän jälleen muuttuisi nuoreksi ja kauniiksi.

Yksi, kaksi, kolme askelta, nyt Jalmari on kotiportilla. Hän tietää, että tämä pieni puutalo kallistuu hie-
man kadun puolelle ja että se on joskus maalattu punaiseksi. Mutta aika on sen puoliksi harmauttanut. Ja portinpylväätkin ovat ajopelien raapaisuista säilytyneet rötöisiksi, joten lapset voivat leikkiessään saada niistä tikkuja sormiinsa.

Pihassa kuuluu vanhan naisen ääni hyräilevän jotakin nuorilta tai gramofonilevyiltä opittua haikeasävyistä laulua.

Matsonska, toteaa Jalmari. Häntä hymyilyttää kuulla mummoikäisen naisen rallattavan lemmeniskelmää. — Alaskan, sä tyttö tumma. . .

Nuoren miehen sieraimiin leuhahtaa vastapestyjen vaatteiden raikkaan miellyttävä tuoksu. Hän kuulee Matsonskan levittelevän pyykkivaatteita narulle.

Kumartuessaan ottamaan vaatetta pesuvasusta hänen hyräilynsä taukoaa kesken tahdin. Mutta kun hän oikaisee jälleen vartalonsa, pääsee hyräily uudelleen ilmoille katketakseen taas hänen ottaessaan takakenossa vauhtia heittääkseen vaatteen narulle. Silloin kuuluu humahdus kuin suuren linnun siipien havina.

Jalmari aivan »näkee» tämän toimituksen.

— Iltapäivää, Matsonska!

— Ilta . . .

— Jos Matsonskalla ei ole kiirettä, niin pyytäisin pistäytymään huoneessani . . . siinä neljän tienoilla. Kuppi teetä ja . . .

— Tack! Voihan tästä . . .

— Ja Selina, onko hän kotona?

— Ei, mutta tulee ennen neljää. Yhdessäkö . . . ?

— Tulkaa, tulkaa, ehättää Jalmari kiihkeästi. — Selina mukana, ehdottomasti! On vähän kerrottavaa!

* *

*

Jalmari kapuaa natisevia puuportaita myöten ullakkokerrokseen. Siellä on hänen pieni huoneensa, niin myös Äiti-Matsonskan ja Selinan.

Porraskäytävässä Jalmari tuntee kukkastuoksua.

Selina! Hän on kai hiljan kulkenut näitä portaita. Kaikkialla, missä hän liikkuu, siellä leijailee kukkien viehkaiseva tuoksu. Osa Selinan hengityksestäkin tuntuu pilveilevän tämän porraskäytävän ume-tossa. Jalmari ikään kuin saa yhteyden häneen, olen-toon, jonka suloa on vaikea täydellisesti käsittää. Por-taitten käsipuutkin ovat ihanat kosketella, sillä niitä on monesti hivellyt Selinan käsi!

Kaipausta on suloista! Millaista mahtaisi olla täytty-mys?

Kaipausta ja toivo ovat onnea! Niin sanoi ennen tä-män saman ullakkokerroksen asukas, vanha runoi-lijamaisteri. — Kilvoitus on onnea, ennen kaikkea kilvoitus. Mutta saavutus on onnen seppelpeittoinen hauta!

Jospa maisteri vielä eläisi! Nyt olisi sokealla nuo-rukaisella kerrottavana hänelle jotakin!

Noh, hänpä vie kukkastervehdyksen ensi sunnun-taina maisterin haudalle!

Kukkastervehdyksen!

Muutamina viime päivinä Jalmari on harjankau-palta palattuaan löytänyt pöydältään kukkavihkon

sievästi asetettuna juomalasiin. Kuka on tuonut hänelle kukkasia?

Jalmari lähenee oveaan jännittyneenä. Hän kopeloi avainta oven pielestä. Mitä, avainta ei ole naulassa, johon hän sen aamulla jätti!

Kah, avain on ovesa!

Joku liikehtii sisällä, kuuluu hameenhumahdus, kuka?

Jalmari avaa ovensa. Kukkien raikas tuoksu lemahtaa vasten hänen kasvojaan. Ahaa, kukkasten tuoja, nyt otan sinut kiinni, salaperäisen . . .

Joku yrittää ohittaa Jalmarin paetakseen huoneesta. Mutta Jalmari saakin kopatuksi pakenijan sylytykseensä. Puolipitkät hiukset huiskahtavat Jalmarin kasvoja vasten ja hän vetää niiden tuoksua sieraimiinsa kuin vainuava eläin.

Ei ollut . . . Hän . . .

Selinan tuoksu on tummahtavaa, punaista, niin hän on sen määritellyt. Tämä kiinnisaatu olento tuoksahtaa vihreältä, viileältä, hän on vain . . .

— Sinä, Pikku-Hanna!

Jalmarin äänessä on pettymystä, eikä hän voi sitä salata.

— Niin, minä — vain! vastaa tyttö, jonka ei voisi kuvitella enää tulevana kesänä käyvän pikkutyön vaatteissa. Hän on äkkipikaa venähtänyt, koska hamekin on jäänyt liian lyhyeksi. Liekö kuusitoistavuotias tyttö?

— Kiitos, Hanna! Tuon sinulle karamelleja toiste!
Jalmari irroittaa otteensa tytöstä, ja hän tuntee valoisian mielensä hieman pilveytyneeksi.

Hanna on punaharmaan talon pihamiehen tytär. Hänen hiuksissaan ikään kuin taistelee ylivallasta kaksi väriä: vasken- ja tuhkanvärit. Harmaissa silmissä on jotakin pikkuvakavaa, mikä ei ole sopusoinnussa hänen ruumiinsa salamaliikkeisyyden kanssa.

— Näkemiin, Jalmari! sanoo tyttö ja juoksee kuin villinarka eläin puuportaita alas. Hänen jalkojensa kopina kuuluu melkein rummunpärrytykseltä.

Mutta sokea nuorukainen huutaa hänen jälkeensä:

— Hanna! Pyydäpä äitiäsi pistäytymään luonani kello neljän tienoilla! Olisi vähän juttelemista.

Alhaalta kuuluu tytön häipyvä ääni vastaavan myöntävästi.

* *

*

Jalmarin huoneessa voisi pitkä mies kätensä levittämällä melkein ulottua sormenpäillään seinästä seinään joka suuntaan.

Tummuneessa pahvikatossa on vuodon aiheuttamia laikkoja, seinät esittelevät rikkotapettejaan ujoilematta kuin rojukauppias hylkytavaroiitaan. Yhdessä vaatimattoman kalustuksen kanssa huone tuntuu jopa prameilevan köyhyydellään.

Pukkisänky, puulaatikosta tehty kaapintapainen, ontuva pöytä, pari tuolirisaa. Kaapin päällä näyttää aivan pöyhkeilevältä arvokalu, tötterötorvinen gramofoni. Sen rinnalla pieni kidekuuntelukone vaikuttaa peräti vähäväkiseltä, niin suurellisempi kuin se sisältöantinsa puolesta todellisuudessa onkin.

Mutta huoneen perällä, ikkunan vieressä on hyllyke, kirjasto, joka tuntuu upeuttavan koko huoneen. Melkein kaikki kirjat ovat merkillepantavan suuria, paksuja, ja useitten selkämyksissä on vieraskielinen nimitexti.

Seinällä naulassa riippuu viulu ja käyrä.

Jalmaryhtyy siistimään huonettaan iloisesti hy-

räillen, väliin vihellellen. Mutta kesken kaiken hän vakavoituu, ottaa viulun seinältä ja näppäilee sitä ajatuksissaan. Vihdoin hän tarttuu jouseen ja etsii soittimesta flageolettiäänän, huilunpehmeän joiunnan, ja sitä hän soittaa itselleen, vain itselleen. Joiunta muistuttaa naisen laulua, sanatonta, hymäjävää laulua — niin, Jalmari osaa loihtia viulustaan Selinan äänen.

3.

Pam pam pam pam! lyö säröääninen kello jossa-kin naapurissa.

Jalmari sytyttää primuksen, joka on lattialla mustuneena ja öljynhajuisena odottanut käytäntöönottoaan. Hän järjestää pöytään lasit, joita on kolme vain. Noh, itseään varten hänellä on peltimuki! Pöytäkalustoon kuuluu vielä porseliininen, haljennut, mutta rautalangalla liitelty leipälautanen ja siihen hän kaataa pussista pikkuleipiä. Kaapista hän löytää viinipullon ja pienet pikarit, ja ne hän sijoittaa keskelle pöytää.

Kuuluu koputus.

— Sisään!

Tulija on keski-ikäinen eukko. Hänen matalainen olemuksensa vaikuttaa vilkkaalta, jopa lystikkäältäkin. Valpaskatseisissa, liikkuvissa silmissä on naurua, mutta kirpeää, ehkä pistävääkin naurua. Hän pysähtyy äänettömänä hymyillen ovensuuhun ikään kuin kokeillakseen, tuntisiko huoneenhaltija hänet.

— Iltaa, Mieltiskä!

— Iltaa! Mutta kummaa, miten Jalmari tuntee aina ihmiset, vaikk'ei näekään! Kun ulkonakin. . .

— Askelista, tunnustaa nuori mies. — Jokaisella ihmisellä on oma rytmensä. Mieltiskän kävely on kuin vilkasta foxtrottia, Matsonskan hitaampaa, tangoa.

— Ai, ai, osaa tuo Jalmari kuvatella! Mutta Jalmarihan on aina niin romantillinen! Hih hih!

Mieltiskä, talonmiehen vaimo, äskeisen Hannatyön äiti, lyö käsiään yhteen ja nauraa niin, että huoneessa kuuluu kuin vesilinnun viklatus. Hänen mukanaan lemahtaa huoneeseen arkea, sipulin ja läskikastikkeen tuoksua. Hän on pistäytynyt kylälle kesken talouspuuhiaan.

Jalmarin kehoituksesta vaimo istahtaa. Hän heittää mielistyneen katseen pöytään, kah, viiniäkin on. . .

Jalmari teristää kuuloaan. Mieltiskä ei kuule vielä mitään. Mutta sokean nuoren miehen kasvoilla väräjä jännitys.

— Yksinään! hän mutisee pettyneesti, mutta äänen hän huudahtaa: — Sisään! sillä ovelle koputetaan.

— Miksi ei Selina tullut?! ehättää Jalmari kysymään heti uuden vieraan astuttua huoneeseen.

— Jäi silittämään vaatteitaan, vastaa kookas, vaaleaverinen ikävaimo. Hänen olennossaan on jotakin

vaatimatonta ja hiljaista. — Illemmällä kuuluu pitävän mennä ylitöihin vielä, flikan!

— Vai ryykäämään jäi. . . hörtylöitään! lausah-taa Mieltiskä melkein kuin päivitellen. Samalla hän suu lystikkäässä hymynvireessä läpsyttelee kenkensä kärjellä lattiaan, josta seikasta ihmistuntija päätteli, että hänellä on Selinan puuhista jokin taka-ajatus, mitä hän läpsyttelyllään tahtoo sekä peitellä että ilmaista.

— Hörtylöitään! supajaa Matsonska itseksen melkein loukkautunut piirre suupielessä. Hän kertaa sanaa uudelleen ikään kuin selvittääkseen sen merkitystä, maalaistuntuisen sanan, jota suurkaupunki ei saata hyväksyä, ei laitapuolen sanastoonsakaan.

Mutta Jalmaria Matsonska lohduttaa:

— Lupasi kumminkin pistäytyä täällä ennen lähtöään, Selina!

— Lupasi! kertaa nuori mies ja hänen kasvonsa hieman valkenevat. Hyvä, hyvä! Selina kumminkin tulee!

— Mitä hippoja täällä pidetään? kysyy Matsonska istuutuen.

— Kerron sitten, kun Selinakin tulee, lupaa Jalma-

ri hymyillen arvoituksellisesti. Hän tahtoo tehdä uutisestaan numeron, ja pitkittäessään sen julkaisemista hän ikään kuin saa sille korostavan kehyksen — odotuksesta.

Jalmari vaistoa eukkojen olemuksessa malttamattomuutta. He, ikävaimot, ovat vain suuria lapsia — niin, sitähän Jalmari itsekin on — ja heitä on hyvitettävä. Ojentaen viinipullon Miettiskälle hän kehoittaa:

— Kaatakaapa, talonmiehen emäntä, noihin pikareihin, niin otamme . . . Juomanlaskeminen on hankalaa hommaa minun suorittaakseni.

— Eihän tätä käsikopelolta tehdä näin tarkkaa työtä, myöntelee Miettiskä täyttäessään laseja punakimallavalla nesteellä. Ja maiskuttaen hän ihastelee: — Niin näyttää makoisalta, että kieli ihan hytäjää odotuksen ilosta!

Jalmari ottaa tummat silmälasinsa muka pyyhkielläkseen. Hänen kasvoillaan liekkuu hilpeilevä ilme hänen sanoessaan:

— Silmälasinikin ovat niin tummuneet, ettei niistä ole näkemisen apua!

Jalmari naurahtaa itse leikkipuheelleen. Mutta

vieraat eivät naura. Heistä on jotakin sopimatonta siinä, että sokea, viallinen, laskee pilaa omasta puutteellisuudestaan. Vaikkakin hän olisi nuori ja terve niinkuin Jalmari.

Mutta nuori mies ei käsitä, miksi hän ei saisi laskeella leikkiä niinkuin muutkin. Hyvänen aika, eihän hän ole elämänvihaaja, murjottaja, kaikkein vähemmän kohtaloaan kiroava!

— Eivät kai nuo lasit olekaan näkemistä varten? arvailee Matsonska, vaikka hyvin tietää asian ennestään. Mutta hän ottaa aina kaiken sanotun todesta.

— Ei, pidän niitä noin vain — huvin vuoksi, selittää Jalmari hymyillen. — Ihmiset kantavat yllään paljon tarpeettomia koristuksia, enkä minäkään ole yli-ihminen. . . Voi voi, mikä keikari minä olenkaan! hän sanoo pilailevan itsesyyttävästi asettaessaan lasseja paikoilleen. Ja kuulostettuaan, että Mieltiskä on saanut pikarit täytetyksi hän kehoittaa:

— No, terveydeksi!

Talonmiehen vaimo ojentaa hänen käteensä pikarin ja he kaikki kostuttavat suutaan. Jalmari sieppaa seinältä viulunsa ja soittaa viimeistä muotisäveltä, jonka on radiosta oppinut. Hän jopa tavoittelee pyö-

rähdyksiä sävelen tahdissa.

— Ihme, miten Jalmari on iloinen, vaikka on sokea! kummastelee Matsonska hyvänsävyisesti.

— Sokeitten kasvothan aina näyttävät myhäileviltä, huomauttaa Mieltiskä. — Ihan kuin näkisivät jotain. . . jotain oikein metkaa, sisällisesti tarkoitan.

Jalmari nostaa viulun seinälle ja hamuaa pikarin käteensä. Kun he ovat maistaneet, hän puhuu:

— Niin, en milloinkaan ole ymmärtänyt, miksi minun sanotaan elävän *pimeydessä*. Pimeydellähän tarkoitetaan useinkin. . . niin, jotakin ikävää sillä tarkoitetaan. Mutta minä tunnen olevani iloinen sokkopoika elämän leikissä, ymmärrättekö!? Kun leikki on loppunut, putoaa side silmiltäni ja minä näen niinkuin muutkin. — Mutta asiaan, ehkäpä Matsonska kaatelee meille teetä.

Tasaliikkeisen, kookkaan matamin täytellessä teelaseja nuori mies jatkaa:

— Yläkerran maisteri sanoi, että surut tappavat toisiansa. Pieni suru on yksinään yhtä raskas kuin sata suurta, sillä ne sata suurta ovat vastamyrkkyyä toisilleen, eikö kummaa?!

Odottamatta eukoilta vastausta naurahtaa Jalmari

muistaessaan jotakin mielestään hupaista. Pidättäen itselleen puhevuoron hän kertoo:

— Kun olin sokeainkoulussa, niin meille sattui välistä kaikkea harmillistakin. Mutta me kuittasimme sen sanomalla: — Milläs sokea itkee, kun ei ole silmiä! — Niin leikkisiä me saatoimme olla, me itse! Mutta näkevät ikään kuin vaativat, että meidän pitäisi aina muistaa elämän nurjaa puolta. — Mutta taas asiaan, sokeria sekaan ja . . .

Matsonska hymähtelee itsekseen kuin jotakin mietien. Vihdoin hän sanoo hidaskielisesti:

— Minä olen monesti ajatellut: minkälainen tieto ja käsitys mahtanee Jalmarilla olla päivänvalosta, tästä kirkkaasta?

Jalmari kohentautuu istuimellaan, rykäisee koulumestarimaisesti ja selittää:

— Newtonin oppilauseen mukaan valo on aineosasten säteilyä valaisevasta kappaleesta. Mutta lapsena minulla oli käsitys, että valo on jauhoa, äärettömän hienoa jauhoa.

— Jauhoa! huudahtavat eukot miltei yhteen ääneen.

— Niin, valohan on valkoista niinkuin jauhokin,

vehnäjauho!

Vieraat katsahtavat toisiinsa merkitsevästi.

— Hyvä asia sentään, ettei Jalmari sureskele onnettomuuttaan! virkahtaa Matsonska vähäisen vai tiolon jälkeen.

Jalmarin valoista mieltä uhoavat kasvot näyttävät hämmästyneiltä.

— Mitä onnettomuutta?

— Kai tuota näön puutetta, selventää Miettiskä ehättäen nopeakielisenä naapurinsa edelle. Tässä puutalossa ei pidetä sopimattomana puhua rammalle hänen vammastaan tai raskautetulle taakastaan, kunhan puhuminen tapahtuu vakavassa hengessä.

Jalmari naurahtaa, eikä ollenkaan surumielisesti.

— Minä selitän teille, eukkoiset ystävät, hän sanoo. — Onko teillä sisarta, Matsonska?

— On kaksikin.

— Entä veljeä?

— Ei yhtäkään.

— No niin, suretteko ja itkettekö sitä, että teiltä on veli poissa?

— Hm, kukapa sitä olemattoman perään itkisi?

— Siinäpä se! — Koska minulla ei ole koskaan ol-

lut sitä näkökykyä, josta minulle aina puhutaan, niin en osaa sitä kaivatakaan. En ainakaan enempää kuin taivaan tähtiä, joita sanotaan kauniiksi!

— Niin niin, mutta kyllä tää köyhä vaan kaipaisi vaikka mitä ennenolematonta ja omistamatonta, las-kettelee Mieltiskä leikkisästi. — Niinkuin nyt autoa, puhumatta muusta herraskoreudesta!

Mieltiskän sanailu tuo mieleen palavan katajan räntinän. Hänen olennossaan on muutakin katajaa muistuttavaa, matalasta varresta alkaen silmiin, jotka »marjottavat» pieninä ja mustankirmakoina kuin katajanmarjat. Ja puheensävyssä on useinkin pientä katajaneulasten pistäväisyyttä.

Mutta Jalmarista on väittelemisen hauskaa, mik-sipä hän siitä pahastuisi?

— Niin, mutta Mieltiskä on nähnyt auton, hän huomauttaa vastaväittäjälleen. — Jopa olette nauttineetkin ajamisesta. Olette siis jo omistanut auton — osaksi. Siksi osaatte kaivata sellaista.

Tämä saa vieraat mieltiväisiksi. Talonmiehen vaimo täyttää pikarit ja Matsonska teelasit.

— Niin tuota . . . alkaa taas Mieltiskä, mutta viivyttelee sanomistaan kuin punniten sen soveliaisuutta.

Viimein löytää kelvollisiksi katsomansa sanat ja kysyy:

— Jalmariko ei sitten välittäisi erikoisesti pyrkiä tähän. . . kuinka sanoisinkaan: näkeväisten joukkoon?

— Noh, miks'en, myöntää nuori mies vähän miettityään. — Ehkä samoin kuin te taivaaseen. Kaipaattehan sinne, eikö niin?

Talonmiehen vaimo ristii kätensä. Peukaloitaan toiveikkaasti pyöritellen ja vartaloaan sivuille huoju-tellen hän vastaa hartaana, huokaisevasti:

— Sinnepä niin tämäkin vaimoinen, hm, synninpattio. . . ihanuuteen!

— Synninpattio! mumisee Matsonska itsekseen hiljaa ja vaistomaisesti pyöräyttää päätään. Sana tuntuu hänestä sopimattomalta niin juhlalliseen yhteyteen kuin taivasasiaan. Mutta hänen ilmeensä on anteeksiantava, naapurivaimohan on maalta.

— Niin, ihanuuteen, kertoo Jalmary hyvänsävyisesti. — mutta kumminkaan ette kiirehdi sinne! Päinvastoin, tahdotte viimeiseen saakka pysyä taivaasta poissa, kynsin hampain, lääkärrien ja lääkkeiden avulla, ajatelkaas! No niin — yhtä vähän tärkeältä mi-

nusta tuntuu päästä pois tästä omasta maailmasta-
ni, jota sanotaan varjojen maaksi. Olen tähän tottu-
nut ja minun on mahdotonta uskoa parempaa maa-
ilmaa olevankaan! Enkä koskaan tuntisi olevani mi-
tenkään puuttuvainen, en koskaan. Mutta toiset aina
jauhavat, ettei minulla ole kaikkea, mitä pitäisi olla!

Miettiskä huojuttelee edelleen vartaloaan ja yhtyy
Jalmarin viimeisiin sanoihin ymmärtäväisenä:

— Niin niin, aivan kuin paratiisin ihmiset eivät
tienneet olevansa alasti, ennen kuin maistoivat tie-
don hedelmää, paratkoon!

— Niin nykyäänkin, lisää Jalmari. — Yläkerran
maisteri väitti aina, että tietäminen on tuskaa!

— Ja hänpä sen parhaiten tiesi, vahvistaa Mat-
sonska. — Magisterihan oli. . .

— . . .niitä ylimpiä tietoviisaita! sieppaa salama-
sanainen talonmiehen vaimo puheenvuoron hitaam-
man huulilta. Ja hulautettuaan pikarinsa puolilleen
hän jatkaa laulunaan:

— Mutta näkyvätpä nämä Miettistenkin tieto-
opillisuudet raskauttavan jos tuskauttavankin! Kun
surumurheita ilmestyy niin, että jos ne vetenä valui-
sivat, niin eipä kuivin jaloin tälläkään kadulla kävel-

täisi! Siinä vain murheen meressä yltäpäältä uiskeltaisiin!

Miettiskä on aikoinaan tullut korventyttönä suureen kaupunkiin, eikä hän ole unohtanut lapsuutensa ja kotiseutunsa kielenkäyttöä. Pihalaiset eivät useinkaan ymmärrä hänen kuvakieltään, vaan pitävät sitä tyhmyyden näytteenä ja nauravat hänelle. Heistä tuntuu myöskin vastenmieliseltä se, ettei Miettiskä »puhu suoraan», vaan höystä juttujaan vertauksilla.

Mutta Jalmari on lapsesta tottunut ratkomaan talonmiehen vaimon sanallisia kuva-arvoituksia.

Matsonska on eukkoinen ihminen hänkin. Miettiskän kiirehtiessä tuomaan surujaan esille noin voimaperäisesti hän ei voi olla närkästymättä. Otettuaan pikarista kieleensä kirpistystä hän huomauttaa:

— Eihän Miettiskällä pitäisi tosimurheita paljoakaan olla! Ukko tienaa hyvin satamatöissä ja täällä vielä talonmiehen virkaa sivutulona pitää. . .

Miettiskä koputtelee kenkensä kärjellä lattiaan ilmeisesti toisen väitteestä mielihyväisenä. Mutta peittääkseen sitä hän laulahtaa torjuvasti:

— Noo, vähätpä sitä Miettistenkään mammonoil-

la lellua lauletaan! Mittymiin ne vain menevät, kallis aika ja . . . Hannakin koulutettavana yhteiskoulussa, niin, entäs, kun sanotaan, jotta suurellisilla on suurelliset huolet! — Vaikk'en minä nyt meitä Miettisiä tarkoita, paratkoon, niillä isollisilla . . .

Matsonska istuu kädet sylissä ruumistaan hiljaa tuuditellen. Kuin itsekseen hän toteaa:

— Jos minunkin murheet ylöspantaisiin, niin . . .

— . . .niin romaani tulisi! oivaltaa vetreäajatuksinen Mietskä. Ja sormellaan varoittavasti heristäen hän epää puolileikkisästi:

— So so, Matsonska, eipä ruveta etuilemaan! Jonkinlaisia ramatikirjoja tässä toistenkin elämästä tulisi! Ainakin surullinen veisu!

Jalmari kuuntelee eukkojen sanastelua ymmärtäväisesti hymyillen. Hän tuntee nämä pikkuihmiset, samanlaisia he ovat, puhuivatpa he mitä kieltä tahansa. Eikä heidän arkinen olentonsa ja kiistelynsä hälvennä sitä sadunutua, joka sokeata uneksijanuorukaista aina ympäröi. Hyvänen aika, nämä hän ovat satujen koomillisia henkilöitä, eiväthän sadut, runotkaan kerro ainoastaan juhlahihmisistä. Nämä ovat myllymattien maijoja, luutamummoja, ka-

lastajamatameja, jotka puhuvat paksustikin välistä. Entä hän itse, Jalmari? Oikeastaan hänkin on koomilinen henkilö elämänsadussa, hän on paimenpoika, joka uskaltaa tavoitella prinsessaa, tuhkajussi, jolle myös nauretaan, nauretaan, kunnes. . .

Jalmari havahtuu. Niin, nuo kaksi myllymattien maijaa kiistelevät, kummalla on oikeus tuntea elämänsä suruntäyteisemmäksi.

Yht’äkkiä valtaa Jalmarin hilpaiseva mieliala. Näitten ikävaimojen huolet eivät ole sen suurempia tai pienempiä kuin muittenkaan tässä ympäristössä. Kaikki ovat pieneläjiä täällä, kaikki olisivat yhtä oikeutettuja vaatimaan murheen kruunua päähänsä. Ja noilla kahdella matamalla on jotakin, mitä Jalmarilta puuttuu. Niin hän taputtaa kumpaakin vierastaan hartioille ja lausuu ilakoiden:

— Hei hei, herätkää toki surujenne unesta, eukkoi-set ystävät! Katsokaa, miten tämä maailma on kaunis! Ilonkirjava, karusellikorea! Se hohtaa, kimaltelee, säihkyää! Tämä on iloisin maailma, mitä on olemassa! Naurava, heläjävä, kilajava!

— Siunatkoon! huudahtaa Matsonska. — Luulisi melkein, että Jalmari näkee!

— . . . ja lukee — kirjasta! lisää Miettaskä.

Sokean nuorukaisen kasvot näyttävätkin valoherkiltä, aivan kuin ne välittäisivät hänelle ympärillä olevan maailmankuvan.

— Niin, sellaiselta minusta maailma näyttää, hän selittää. — Erikoisesti tänään: Hyväntoivonpäivänä! Eukot kavahtavat melkein pystyyn.

— Hyvän . . . ?!

— . . . toivon? Mitä?!

Jalmari kääntyy vaimoihin aivan kuin näkisi heidät.

— *Hyväntoivonpäivänä*, sanoin! Se on valjennut — vihdoinkin!

Ja vaimojen sysätessä hiuksiaan korvallisilta taemmaksi hän jatkaa:

— Ja nyt tulemme siihen asiaan, josta kertoakseni olen kutsunut teidät . . . hm, niin, ja . . . Selinankin!

Jalmari kohdistaa loppusanan Matsonskalle. Tämä ymmärtää ja nousee.

— Tosiaankin, hän muistaa. — Menen katsomaan, joko flikka joutuu . . .

Matsonskan rauhalliset askeleet etenevät, niitten kopina häipyä eteisen kaukaisuuteen.

Nuori, sokea mies näyttää kuin varustautuisi johonkin. . . Hän ryhdistää takkinsa kaulusta, korjaa solmiotaan ja silittää jyhkeällä puukammalla tukkaansa. Se, tukka, taaksepäin taipuvana, jalokiiltoisena, ruskeana vyöhykkeenä antaa hänen olennolleen miltei ylevän leiman.

Kuvastinta ei nuori mies tarvitse.

4.

Yhdet askeleet vain lähestyvät. Hidastahtiset, vanhan ihmisen askeleet.

Pettymys, pettymys, taas! Jalmari seisoo kuunnellen ja hänen kasvonsa ikään kuin hieman varjostuvat.

— Lähtenyt oli jo Selina, sanoo Matsonska huoneeseen tultuaan. — Ylitöihin meno raasulla!

— Missä työssä sitä aina niin yötämöisin? utelee talonmiehen vaimo venyttäen merkitsevästi yötävua.

— Konttorissa, missäs? — Kuuluu olevan jokin inventaario.

Miettiskä ristii sormensa ja päivittelee kuin puolustaakseen muka ylitöillä vaivattua naapurin tyttäriä:

— Jaa jaa, vaativaisia ovat nekin tirehtöörin, hm, jos ovat antaviakin! Meinaan, tuollaisten tyttölasten suhteen, näitten köyhän perillisten . . . Eritoten, jos on muotopuolta ja näköä, tätä naaman — näes, hm, niin, ja haluakin! Ja mikä ihme, urosiahan ne herrat aina . . . ololtaan!

— Mitä Mieltiskä nyt tarkoittaa?!

Matsonskan hidasverisessä olennessa jotain he-
rää, ikään kuin suuttumus alkaisi hieroa silmiään ja
oikoilla jäseniään hänessä.

— Ka, sitäkö tässä nyt meinailemaan. . . Mutta kun
tyttölapsi joutuu alvariinsa yötöissä lietustamaan,
niin. . .

Talonmiehen vaimo jättää sanomisensa loppu-
osan arvoitukseksi.

— Niin, niin. . . heruttelee Matsonka katse sa-
moin kuin äänikin terävöityneenä. — Ni-niin. . .

— Kah, ihmiset alkavat puhua!

Mieltiskä vilkaisee eukkotoveriinsa ja huomaa tä-
män jäyhien kasvojen tummenevan. Hän hoksaa heti
muuttaa kuin levyä laulukoneessa, ja hän pyyhkäisee
äskeisen sanomansa yhdellä sivauksella jäljettämiin:

— Niin, no, eihän niille hietamurun arvoa, juo-
ruttelijoiden. . . Puhutaanhan sitä ja levestetään! Tai-
vaan enkeleistäkin puhutaan — vieläpä lauletaankin!

Oikein! ajattelee Jalmari kuunnellessaan hiljaise-
na muijien juttelua. Enkeleistäkin puhutaan, pyhää
neitsyttäkin saatetaan pilkata, samoin jumalia ja ju-
malattaria. Mutta luopuuko uskovainen jumalastaan

siksi, että siitä joku voi puhua riennaavasti? Ei! Siksi Jalmarikaan ei ota vastaan kaikkea, mitä kuulee Selinasta. Siveästä kreivittärestä, Genovevasta, mitä sanoit paha kieli? Entä Desdemonasta. . . ei, Jalmari ei ole tyhmä Othello! Hän itse tietää Selinan, tietää, tietää. . .

Miettiskä uomailee taitavasti keskustelun uuteen suuntaan.

— Niin, mitä Jalmarin pitikään kertoa meille siitä hyvästä asiasta? hän kysyy innostuneesti.

Jalmari ojentaa teekannun Matsonskalle, että tämä täyttäisi lasit. Hän on toivonut, että Selina, juuri hän, olisi ollut kuulemassa. Nyt tuntuu kuin hyvä asia olisi huonontunut siksi, että tärkein kuulija puuttuu joukosta.

Mutta — kohtaahan hän Selinan myöhemmin, kun hän palaa kotiin. Hän jääkin valvomaan ja seuraa ikkunasta, milloin hän tulee. Niin, ehkäpä on parempikin, että hän kertoo Selinalle kahdenkeskisesti. Tuossa portinpielessä katulyhdyn alla, siinä hän pysäyttää illalla Selinan ja. . . Hyvä, hyvä! Mutta näille vaimoille on kumminkin kerrottava nyt, muuten he pahastuvat.

Jalmarin kasvot vähitellen kirkastuvat jälleen. Hän rykäisee ja kohentaa asentoaan.

— Niin, teidän tiedätte keksintöni! Koneeni! hän sanoo kuin pelinavaukseksi.

Nyt vaihtuu eukkojen utelias ilme pettyneeksi. Ahaa, sitäkö se olikin — vain . . .

— Ai, sen vipattajan . . . mikä se laitos oli? muistaa Mietiskä. — Se väkkärä, jota Jalmari niinkuin salakähmää näperteli.

— Niin, mikä se oikein oli se vehje? kysyy Matsonskakin.

Vaimojen uteliaisuus tuntuu laimealta.

— Harjansitomiskone!

Jalmari pudottaa tuon yhdyssanan huuliltaan kuin metsästäjä jalosaaliin laukustaan toisten ihailtavaksi. Hänen äänessään on ylpeyttä, keksijän ylpeyttä.

— Niin . . . mitä siitä? ehättää talonmiehen vaimo kaataen pullosta viimeisiä pisaroita pikareihin.

— Keksintöni tulee saamaan patentin!

Nuoren miehen juhlallinen ilmoitus ei tee vaimoihin toivottua vaikutusta. Jalmari vaistoa heidän hengityksestään ja liikkeistään, että he joko eivät usko uutista taikka eivät käsitä sitä.

— Kerolan Insinööritoimistosta sain aamupäivällä tietää, hän selittää kasvot loistaen. — Patentti on luvassa!

— Entä rahoja? tiedustaa Matsonska asiallisesti äänessään ennakollista epäuskoisuutta.

— Ei vielä, tunnustaa keksijä. — Päinvastoin minun pitäisi maksaa patentista nyt aluksi.

— Maksaa?! huudahtaa Miettiskä surkuttelevasti. Ja huulet leppoisasti supussa hän puhuu melkein nuhtelevasti kuin älyttömälle lapselle:

— Eihän Jalmari vain tuhlaa ja haaskaa vähiä penninkejään patenttihumpuukeihin?!

— Ei minulla rahoja olekaan, epää Jalmari. — Mutta insinööri Kerola uskoo keksintöön ja rahoittaa. . .

— No no, se on eri asia, suostuu talonmiehen vaimo. — Jos insinööriherrat syytävät hyvyyksiään vaikka viemäreihin, niin kruunu antaa lisää semmoisille, näes. Lisää ja lisää, vaikka ammentaisivat kassoista ihan läämältään! Mutta toista se on harjantekijän, tään köyhän!

Matsonska kohauttaa hieman olkapäitään naapurieukon »voimasanojen» kohdalla, mutta suoden toiselle anteeksi tämän kaupunkilaistumattomuuden

yhtyy hänkin pääasiaan:

— En minäkään usko patenteihin! Kerrankin ostin skuuripulveria. . .

— Huijausta, huijausta! innostuu Mieltiskä temmaten puheenvuoron. — Takuulla, minä sanon, taikka valalla! Tuonnoittain ostin luteenmyrkyä, ihan patenttia, ja mitä sain?! Hyhhöh, sen kuin luteet kilvalla pistelivät myrkyt poskeensa ja lihoivat niin, että hät'hätää rakosiinsa mahtuivat!

Jalmaria hymyilyttää eukkojen jutut. Mieltiskän lauluna soljuva puhe ei riko hänen korvaansa eikä ajatuksiaankaan. Hän on siihen lapsesta tottunut niinkuin ovien läiskinään tai rattaiden kolinaan. Nämä molemmat ikävaimot ovat hänen ystäviään, he avittelevat häntä, sokeata, milloin mitenkin vointinsa mukaan. Hyvin avuliaita ovat Jalmarille.

Mutta keskenään he kiistelevät, juoruilevat, jopa ovat tukkanuottasillakin nuo eukkoiset pikkuihmiset. Ei heihin voi suuttua, he tekevät luontonsa mukaan.

Jalmarin vieraat ovat nyt kuulleet uutisen ja he toteavat, ettei siitä kannata sen enempää puhua. Jalmarin olisi viisainta heittää mielestään koko asia, siitä voi tulla vain mielenkiusaa.

Viinipullokin on tyhjennetty ja ikävaimojen on lähdeävä jatkamaan keskeytyneitä iltapäiväaskareitaan. Sokea nuorukainen saa heiltä vielä lohdutuksen sanoja.

— Jalmarin ei kuitenkaan pidä surra, vaikk’ei rahoja tulisikaan, neuvo Matsonska pöydästä noustuaan äidillisesti. — Arvaahan ne, patentit. . .

Ja viinitilkkasen lämmittäjä talonmiehen vaimo taputtaa nuorta keksijää suojelevasti hartioille ja vanhemman ja viisaamman ylemmyyttä tuntien lepertää suu suppaisena:

— Hyvä toivo on kumminkin parempi kuin huono saanti! Jalmarin vain haaveilee, jos siitä kerran hyvää mieltä irtaantuu. . . Uskollaanhan sitä tullaan autuaaksikin!

5.

Pihakunta on lopettanut päivän askareet.

Jalmari kuulee rasahduksen, kun alhaalla asuva suutari salpaa ovensa suurella säpillä. Talonmiehen puolelta kuuluu vonkaisu, kun puusänkyä vedetään yöpituuteensa. Jostakin heläjää — ohuet seinät puutalossa — vieno soinnillinen lirinä, jonka jälkeen kirahtaa raapaiseva ääni kuin emaljoitua astiaa sängyn alle työnnettäessä.

Radiot suljetaan, keskustelut vaimentuvat ja pienen esikaupunkitalon väki asettuu lepoon. Siihen elämän- ja kuolemanväliseen horrostilaan, minkä armelias Luoja on määrännyt työtätekevien ja raskautuneiden kevennykseksi.

Uni on esimakua kuoleman ihanuudesta, muistaa Jalmari joko lukeneensa tai yläkerran maisterin sanoneen.

Valtakaupungin äänet kuuluvat tänne hiljentyneinä, ne ikään kuin ohenevat ja menettävät kaikkunsa näitten puutalojen reunustamilla kujasilla.

Etäisenä kuuluu palokellojen valittava pampatus; jossakin palaa, mutta se on Kiinan-kaukainen asia

näille ihmisille. Toisinaan halkoo ilmaa poliisiauton vihurimainen yökynä, tapaturmako vai joukkomurha, tappelu vai rakennuksen sortuma, sama se. Huomenna sen saa tietää, ehkä jo heti radiokukon kieuttua.

Nyt tahtoo pihakunta nukkua.

Sokea nuorukainen valvoo ullakkohuoneessaan. Selina ei ole vielä tullut, eikä hän aio nukkua, ennen kuin saa kerrotuksi hänelle uutisensa. Selina on käynyt kouluja, hän tietysti ymmärtää asian paremmin kuin äitinsä ja talonmiehen vaimo.

Jalmarin ikkuna on auki. Siitä tulvii huoneeseen elokuun tuleennuttamaa ilmaa, vaikkakin se näin myöhällä on kylmähtävää. Joku yksinäinen kulkija ohittaa ikkunan. Se ei ole Selina, toteaa Jalmari askelten tahdista.

Selinan käynnin hän tuntee korvakuulolta yhtä hyvin kuin sydämensä lyönnit.

Jossakin kilkahtaa myöhäisvaunun himmeä-ääninen kello. Istuukohan Selina siinä vaunussa? Etäällä törrähtää auton signaali. Tuleekohan Selina autolla? Joskus häntä kyyditsee hieno herra, suuren liikkeen johtaja. Jalo työnantaja, kyyditsee köyhää laitakaupun-

gin tyttöä ylitöistä kotiin — usein aamuyöstä! Sellainen hyvä työnantaja tahtoisikin olla — sitten, kun hän keksinnöstä saaduilla pääomilla perustaa maan mainittavan harjatehtaan. Hänkin tahtoo olla ylevä johtaja, jonka ohjeena on: työntekijäin paras on tehtaan paras.

Jalmari ottaa hyllystä suuren kirjan luettavakseen. Huoneessa on pimeätä, mutta hänen ei tarvitse sytyttää valoa. Hänen sormensa näkevät liukuesaan kevyesti kohokirjaimilla. Kirja on saksankielinen, mutta sekään ei haittaa hänen lukemistaan.

Tietonsa ja taitonsa on Jalmari perinyt yläkerran maisterilta. Hänen henkensä elää Jalmarissa, vaikka hän itse . . .

Niin, onkohan yläkerran maisteri jo syntynyt uudestaan maan päälle? Ja missä hahmossa? Eläimenäkö? Tai kasvina? Niin, kasvina hänen lihallinen ruumiinsa jo osittain onkin maan päällä — sananmukaisesti. Sillä maisterin haudalla kasvaa kukkia ja kaksi rehevää sypressiä, tuonenpuuta, ja ne istutettiin silloin . . .

Mutta maisterin sielu?

Hän puhui usein siitä, että se palaa maan pääl-

le uudessa, kehittyneemmässä muodossa. Jospa hän on jo siinäkin mielessä palannut? Ehkä hän on lapsi, josta on kasvava suuri profeetta, ihmiskunnan yliopettaja, johtaja, hyvän tekijä!? Ylevä henki, joka sytyttää suuren valkeuden itsekkyyden ja pahuuden synkkään yöhön. Valkeuden, joka kirkastaisi kuin ääretön tulitorni sielumaailman pimeyttä. Niinkuin renessanssin säteet, jotka välähtivät Apenniinien kaupungista, kirkastivat keskiajan toivotonta hämäryyttä.

Ellei nuori Dalai Lama ole uudestisyntynyt yläkerran maisteri?!

Jalmari oli pieni poikanen, kun viereiseen ullakohuoneeseen muutti uusi asukas. Hän oli ränstynyt, viraton vanha herra. Hän kirjoitteli kamarissaan ja häntä sanottiin yläkerran maisteriksi. Välistä hän osti viinaa ja joi, joi, kunnes tuli deliriumiin. Silloin hän alkoi nähdä pikkuäijiä, ja näille hän piti koulua paasaten ja vasertaen. Kuulustellessaan näkymättömien oppilaiden tietoja hän lopulta suuttui näitten vaikeemisesta. Takoen kämmenellään pöytään hän torui:

— Hävetkää, laiskottelijat! Sinäkin, Kalle, iso mies, et tiedä, missä paavit olivat babylonialaisessa van-

keudessa. Ja milloin? Et sitäkään tiedä! Arvasinhan sen. — No, sinä, Ville! Katso edes minuun, kun puhuttelen sinua! Yhtä maata, yhtä maata! Kukaan ei tiedä mitään! Kuulitteko, laiskurit, paavit olivat vankeudessa Avignonissa vuosina. . .

Todellisuudessa ei tyhjälle luokalle opettaminen mennyt hukkaan. Maisterilla oli hyvin kuuntelevainen ja tarkkaavainen oppilas.

Pieni, sokea, isätön poika kuunteli ohuen puuseinän takana maisterin mekastusta ja koulunpitoa. Pojan äiti kävi tupakkatehtaassa työssä vuoroin päivisin, vuoroin öin. Pojan mieleen painuivat kaikki, mitä maisteri seinän takana puhui ja opetti. Hänellä oli harvinainen muisti, sellainenhan on usein sokeille suotu luonnonlahjana.

Kerran poika sattui seisomaan yhteiseteisessä, kun maisteri kesken pauhaamisensa avasi oven ja katsoi ulos. Hänen silmänsä kieppuivat päässä ja hänen suupielensä olivat vaahdossa. Mutta sitä ei poika nähnyt.

— Taas myöhästyit! tiukkasi maisteri pojalle, jota tässä tilassaan ei tuntenut. — No, astu sisään, Jussi!

— Minä. . . minä olen Jalmari! änkytti poika hä-

millään.

— Oo, rupeatko vielä valehtelemaankin? torui maisteri ja talutti pojan kauluksesta huoneeseensa.

— Istu alas! hän komensi.

Poika löysi tuolin, jolle istuutui.

— Tjaa-a, viime tunnilla sinä et tiennyt mitään Espanjasta, alkoi maisteri. — Ja nyt . . . ? Espanjan asukkaat . . . ?

— Kaksikymmentämiljoonaa asukasta, vastasi ensisäikähdyksestään tointunut poika. Hän oli moneen kertaan kuullut maisterin kertovan harhanäkyoppilailleen Espanjasta niinkuin monesta muustakin asiasta, joten hän osasi nyt lasketella muistiinsa painunein sanoin:

— Sekakansaa, muinaisista iberialaisista, arabialaisista, germaaneista, roomalaisista, foinikialaisista ja karthagolaisista . . .

Pojan jatkaessa pyöristyivät opettajan silmät ja hän selveni hivenen deliriumistaan. Hän keskeytti ihastuneena:

— Mutta, Jussi, sinähän oletkin lukenut läksysi, kuulen ma!

Sitten maisteri oli taas monta päivää kipeänä ja

ryyppäämättömänä. Hän pelkäsi tavattomasti kummituksia ja oli mielissään, kun Jalmari vieraili hänen luonaan. Toisen henkilön läsnä ollessa pysyivät kummitukset poissa.

Saadakseen pojan viipymään luonaan kertoili maisteri hänelle kaikesta, minkä luuli häntä huvittavan. Ja poikaa huvitti kaikki, mitä maisteri puhui, ja hän kyseli lakkaamatta aina uusia ja uusia asioita. Aikojen kuluessa joutui oppimestari siirtämään melkein kaiken tietonsa pojan muistin komeroihin.

Maisteri oli sokealle pojalle uusi, ihmeellinen maailma. Äidin työssä ollessa hänellä ei enää koskaan ollut ikävä. Hän opiskeli.

Maisteri tiesi paljon, mutta hän sanoi mielellään usein: — Tietämättömyys ei ole tyhmyyttä, eikä tietäväisyys neroutta. Muistakaamme, että itävaltalainen Krause sanoo: Tyhjään päähän mahtuu paljon tietoa!

Jalmarin päähän mahtui todellakin paljon tietoa. Maisteri innostui opettamaan hänelle kieliäkin. Kun hän oli saanut pojan puhumaan ja ymmärtämään jonkin verran saksaa, kirjoitti hän pojan puolesta Leipzigin sokeain kirjastoon, joka on maailman suurimpia alallaan, ja saikin sieltä lainalähetyksen kirjo-

ja. Nyt alkoi sokealle pojalle uusi elämä. Tähän saakka hän oli lukenut kaikki kohokirjaimin painetut teokset, mitkä oli saanut käsiinsä. Nyt hänellä oli tiedossa loppumaton lukuaarteisto, sillä ulkomaan suuresta kirjastosta saapui hänelle kirja toisensa perästä.

— Mikä oli isäsi? kysyi maisteri kerran pojalta. Tämä vastasi hämillään, ettei isää ollut ensinkään. Hän oli vain »äitinsä poika».

— Arvasin sen, mutisi maisteri itsekseen. — Yksinkertainen kansannainen ja etevä. . . Sellaisista tulee useinkin etevämmän jäljennöksiä, jopa parannettuja. . .

Maisteri luki pojalle myöskin omia käsikirjoituksiaan, joita hänellä oli laatikoissaan. Hän lausui runoja karhunmöreällä äänellään ja takoi raskaalla jalallaan tahtia. — Merkillistä, ihmetteli sokea poika mielessään. Miksi maisterilla oli möröäni ja järeä karhumainen ruumiinolemus, mutta hänen runonsa olivat ihanan värjyviä, ikään kuin itsestään laulavia, niin, henkäyksenhentoja kuin keijut tanhuaukioillaan! Ja ne runot tiukkuivat ihmeellistä elämää, jollaista poika ei ollut ennen aistinut. Ne veivät hänet kauas jokapäivästä uusiin, ihmeellisiin maailmoihin.

Maisterilla oli myöskin eräs runo, jota lausue-
saan hän kiristeli hampaitaan. Sen nimi oli »Pieni hil-
jainen saatana», ja se kertoi enkelihahmoisesta nai-
sesta, joka suppusuin, vienolla äänellä lausutuin, si-
roin, viehkein sanoin osasi paahtaa miehen elämään-
kyllästyneeksi.

Tämä runo saattoi sisältää hänen elämänsä tari-
nan ja ehkä olla selityksenä hänen haaksirikkoutumi-
seensa.

Muuan maisterin kellastuneista käsikirjoitusvi-
hoista sisälsi mietelmiä ja viisastelmia. Monet niistä
olivat ivallisiakin ja maisteri lainaili niitä usein pu-
heisiinsa: — Totuus ei huku vedessä, vaan painomus-
teessa! — Miksi totuutta sanotaan alastomaksi? Koska
valhe kävelee totuuden vaatteissa! — Menestys nöy-
ryyttää jalon ihmisen. — Ylevät sielut löytävät pienes-
tä suurta, alhaiset suuresta pientä.

Maisterin ajatelmat useinkin kumosivat toisensa.
— Maailman suuri viisaus on samanlainen, hän selit-
ti oppilaalleen. — Ihmiskunnan mietelmät väittelevät
keskenään, älysalamat iskevät toisiaan sammuttaak-
seen toisen valon ja loistaakseen itse. Miksi ei siis yk-
silö miekkailisi oman älynsä kanssa. Tänään käsitan

tuon asian näin, noh, huomenna käsitänkin sen toisin, ehkä paremmin! Siksi ihmisellä ei saa olla järkähämättömiä mielipiteitä. Hän ei ole luotu kivikuvaksi, joka aina pysyy samana. Ihmisen tulee olla muuttuvainen, kasvava, kehittyvä! Voi sitä, joka ei jatka sisäistä kasvua, kun ulkonainen on latvassaan!

Maisteri itse oli liiankin muuttuvainen. Kyynelherkästä tunteilijasta hän nopeasti saattoi kiveytyä järeäsanaiseksi urhoksi, joka oli valmis taisteluun vääryyksiä vastaan. Ja katkeran nureksimisensa hän pystyi muuntamaan kuohuvaksi riemukkuudeksi, yks', kaks', hän lauloi uusinta huviveisua. Hänen mielensä ailahteli välkähtelevänä mustan ja valkoisen välillä kuin merimerkin vilkkutuli. Sunnuntaina hän meni joskus kirkkoon ja vei Jalmarin mukanaan.

Maisteri oli sekoitus oppineesta miehestä, naiivista lapsesta, ihmisvihaajasta ja elämännaurajasta. Ennen kuolemaansa hän lankesi yhä useammin viinan pauloihin. — Alkoholi on kuin skorpioninaaras, joka tuhoaa omat rakastajansa! hän järkeili itseään ivaten ryypätessään.

Loppunsa lähellä vanha kirjamies poltti kaikki paperinsa, aforismit, runot ja muut kirjoituksensa.

— Maailma ei menetä mitään, hän sanoi. — Ennen minua on jo kaikki ajateltu ja kirjoitettu. Ja minun jälkeeni kirjoittaa moni, moni nämäkin uudestaan ja — paremmin!

Mutta köyhän maisterin kuoltua ilmestyi punaharmaaseen esikaupunkitaloon hienoja ihmisiä, ja hänet haudattiin niin juhlallisesti, ettei pihakunta ollut uskoa silmiään. Silkkihattuiset herrat pitivät puheita haudalla, sanomalehdissä oli hänestä kauniita kirjoituksia. Ja aikanaan ilmestyi hänen kummulleen uhkea graniittipatsas, johon oli hakattu maisterin korkokuva.

— Viisas mies, hullusti eli, sanoi Mieltiskä, kun pihakunnan väki palasi maisteria hautaamasta.

6.

Yö huokuu avoimesta ikkunasta pieneen huoneeseen. Jalmarin sormet lipuvat kirjaimelta toiselle, mutta ajatukset vilistävät muualle. Ne karkaavat öiselle kadulle odottelemaan Selinaa.

Selinalle ei löydy vertauskohtaa. Muut naiset tässä talossa ovat arkiolentoja, hyviä ihmisiä tosin, mutta toisenlaisia kuin Selina. Selinan nimi on romanssi. Siinä sanassa on laulua, sen joka kirjain soi. Muutoin niin komentavasti sähähtävä s-kerakekin muuttuu sen sanan alussa vienon soinnilliseksi, se on kuin musiikillinen pelinavaus.

Nyt kuuluu kaukaista, mutta lähenevää auton surinaa.

Nyt, nyt!

Auto pysähtyy lähikadun kulmassa. Sinne se on ennenkin pysähtynyt ja Selina on sen jälkeen tullut kotiin. Hän ei ole tahtonut herättää huomiota ajamalla myöhään kotipiportille, vaan on kävellyt viimeisen kulmavälin.

Kuuluu auton oven rumpsahdus.

Kevyet askeleet lähestyvät. Jalmari sieppaa lakkinsa ja sauvansa ja rientää ulos. Portaat hän luisuu varomattoman nopeasti alas.

Portilla Jalmari jo kuulee silkkihameen kahinan ja humpsahduksen, kun kapea hame sattuu askelta ottaessa polviin. Hän on lähenemässä! Jalmari kävelee häntä vastaan. Nyt, nyt kuuluu jo Selinan hengityskin, nyt hän on kädenulottuman päässä.

— Hyvää iltaa, Selina!

— Iltaa, oh, aamuhan nyt. . .

Selinan ääni on hieman väsähtänyt, totta kai, myöhään työssä ollut ja valvonut. Hän aikoo sivuuttaa sokean nuorukaisen, mutta ei, Jalmari ei nyt päästä häntä, vaan kopeloi Selinan käden ja pitää siitä lujasti, estävästi.

— Oh, Jalmari, olen niin uninen, laske. . .

— Ei, Selina, älä ota kättäsi pois! Minulla on puhumista sinulle, kuule!

Jalmarin ääni on toinen kuin illalla matamien kanssa puhuessaan. Nyt hänen äänessään on vai-suuntunutta musiikkia, siinä on kaipausta, joka soi kuin havaijilaisen kitaran joiunta.

Selina viivähtää kuin vastustuskyvyttömänä. Jal-

marin kasvoja vasten lemahtaa lämmin viinintuoksu, jalon nektarin tuoksu, kuin henkäys viinimaan aurinkoisilta rinteiltä. Hyvä työnantaja Selinalla! Virkistää ylityössä rasittuvien alaistensa intoa pisaraisella . . .

Selina aikoo vetää kätensä nuorukaisen huomasta, mutta ei kumminkaan henno tehdä sitä. Väsähtänyt hän tosiaankin on, haukotelevan uninen.

— No, mitä nyt, Jalmari? Puhu sitten . . .

Selinan kieli lepertää sammaltavasti, ja hänen kehotuksensa kuulostaa myötämieliseltä.

— Selina! saa Jalmari sanotuksi, mutta ei enempää. — Selina! hän yrittää uudestaan, mutta pitemmälle ei pääse nytkään. Hänen korvissaan humajaa tuuli, se vie hänen ajatuksensa ja ne sanat, jotka hän on varannut Selinan kuultaviksi. Mitä hyötyä hänelle on kaikesta lukemastaan ja oppimastaan, koska hän ei tärkeimmällä hetkellä löydä sanoja! Niin, sehän johtuu siitä, että hän pelkää Selinan kyllästyvän, sanovan »hyvää yötä» ja lähtevän kuulematta, mitä hänellä on puhuttavana. Hän, Jalmari, on sielunherkkä, pienestäkin oman ajatuksensa kiusoittelusta hän voi menettää malttinsa, ei aina, mutta nyt . . . ollessaan hänen läheisyydessään!

— Selina, suo anteeksi! saa Jalmari vihdoin soperetuksi. — En tiedä, mikä tyhmentää minut ja . . . saa sanattomaksi. . . sinun seurassasi!

— Mutta toisten seurassa olet hyvinkin sanallinen! hymähtää mustatukkainen neito. Hänen kauniskaariset silmänsä ovat epämääräisen väriset, ruskeata, vihreätä ja välähdyksen verran keltaista, joka valonheijastuksien mukaan kimaltaa kultana tai rikinvärisenä.

Jalmari tuntee joka solullaan Selinan ihmeellisen viehkeyden. Selina uhoaa kauneutta, hän kipinöitsee sitä ympärilleen kuin joulukuusen sähikäinen. Kauneuden tiiviste hän on, ekstrakti! Eikä hänen kauneutensa hiventäkään kulu — ei milloinkaan se kulu — vaikka hän sulostuttaa koko kadun, kaupungin, avaruuden kauneussäteilyllään!

— Ihmeellistä! huokaisee Jalmari eikä päästä Selinan kättä. — Kun olen sinun lähelläsi, en voi nauraa, en laskea leikkiä. Kaikki muuttuu kuin . . .

— Jalmari, älä viitsi ruveta tunteilemaan, se on niin. . . niin hoopoa! sanoo Selina suipistaen punaverevät huulensa kuin nuhdellessaan pikku lasta jostakin tuhmuudesta. Hänen puheensa on väsymyksen

tai viinin pehmentämää, ja s-kirjain lisahtaa jotenkin sumun sanasta, johon se on tarkoitettu.

Sanoiko Selina »hoopoa»?! Ei sanonut, ei ikinä! Hän, Jalmari, kuuli väärin! Niin no, jos sanoikin, niin Selina ei tarkoittanut sillä samaa kuin muut. Jotakin kauniimpaa hän tarkoitti, aivan varmasti! Kaunista tarkoitti Jalmarin äitivainajakin, kun hän ihanana suvisunnuntaina lauloi korkealla äänellä puukantises-ta virsikirjasta: »Mä synnin imen itseeni kuin rasvan imee nahka. . .» Arkituntuiset sanat eivät häirinneet kirkkomieltä. Ne sattuivat väkevinä ja juhlavina sokean pojan sydämeen.

Siis sana voi olla näennäisesti miten ruma tahansa, mutta sen sisältö. . . kas, aivan kuin ihmiset, niin kuin ihmiset!

Selina ryhdistää pitkänkomeata vartaloaan ja lisää miltei tätimäisesti:

— Katsohan sinä, tuhma poika, eihän meidän kesken voi tulla. . . ymmärräthän! Ei mitään! Ei milloinkaan!

— Senkö vuoksi, että olen sokea?!

Selina miettii. Hän nielee jotain, ehkä takaisin sanoja, joita oli vähällä lausua.

— Niin, Selina. Siksikö?

Selina taputtaa vapaalla kädellä nuorukaista olalle, ja ikään kuin ylemmyystunteen hellyttämänä lohduttaa:

— Älä pahastu, Jalmari, mutta ymmärräthän itsekin. Me kaksi köyhää. . .

— Köyhää!!!

Jalmari tarttuu kiihkeästi tytön käsiin ja innostuu:

— Selina, tiedäthän keksintöni?

— Lapsellisuuksia! Maailmassa on tuhannesti ideoijien ja sen semmoisten keksijöitä. Eivät he mitään hyödy!

Jalmari puristaa Selinan käsiä kuin aikoisi rusentaa ne ja kohottaa kasvonsa kuin tuijottaakseen hänen silmiinsä.

— Kuule, minä ilmoitan suuren uutisen: Koneeni tulee saamaan patentin!

Selina miettii.

— Hm, patentinsaanti ei vielä paljonkaan merkitse, poikaraasu! Eräs taiteilija keksi paidan, jossa ei tarvittu nappeja. Sai montakin patenttia, mutta ei käytäntöä. Kulut vain palkakseen, siinä kaikki!

Jalmarin pää painuu ja hän hellittää tytön käsistä.

Mutta kohta hän jälleen ryhdistäytyy, sisäinen hohde valaisee hänen kasvojaan ja ne uhoavat päättäväisyyttä. Hänen äänensä, vaisu, kaihontuntuinen äänensä väkevöityy terästä kilahtavaksi, kun hän vakuuttaa:

— Jollei koneeni kelpaa muille, käytän sitä itse! Sannon Galilein lailla: Se pyörii sittenkin! Hankin oman liikkeen, ja koneeni tekee siinä kahdenkymmenen ammattilaisen työn!

Uhmastaan haltioituneena Jalmari tarttuu jälleen tytön käsiin, ravistaa niitä kiihkeästi ja sanelee kuin laulaen:

— Ja jonakin päivänä alkavat rattaat riemukkaasti laulaa: Tule, Selina, tule, Selina, Jalmari ei ole enää köyhä!

Selinan huulet ovat aistillisen verevät. Ne yrittävät muodostella jotakin sanottavaa, mutta hän ei osaa muuta kuin hymähtää hieman säälinkeraisesti katshaessaan sokeaan nuorukaiseen.

Katulyhty säräjää hiljaa. Yö on hempeä ja äänetön. Selinan silmiin osuu lyhdyn valo ja se heijastuu niin, että näyttää kuin hän katsoisi äärettömän hienon kultaverhon takaa. Kultalehtiäisen, jonka läpäis-

tyään valo muuttuu mystillisen vihreäksi.

— Oioi, miten sinä oletkaan tarumainen, Jalmari! sanoo hän vaitiolon jälkeen. — Luulisi paremminkin sinun sepittelevän satuja lapsille, tai runoja, kuin rakentavan niin arkipäiväistä masiinaa — mikä se nyt olikaan?

— Harjansitomiskone!

Nuorukainen lausuu tuon asiasanan kuin ihmeellisen taikalausahduksen, sesamin. Arkinenko hänen koneensa?! Hyvänen aika, sen nimikin soinnahtaa juhlalliselta kuin a m e n! Tarua siinä nimessä on, kultaista satua! *Harjansitomiskone*, mikä heläjävä, laulava sana! Musiikillinen äänneyhtymä! Siinä on tonttujen tanssia, seitsemän kääpiön pajojen kilkatusta!

Miksi muut eivät kuule tätä musiikkia? Niin, ja vaikka kuulevatkin, eivät ymmärrä sitä!

Mutta Jalmarin sielussa onkin alkemistin työpaaja. Siellä hän valmistaa mitä asiallisimmista, halvimmista, jopa hylkyaineksista kimaltavaa kultaa, satukultaa, ainakin itselleen. Viralliset asiasanat muuntuvat siellä lauluksi, nekin sanat, joita muut pitävät rumasointuisina. Miten sanoikaan yläkerran maisteri: — Runo on löydettävä arjesta. Se on erotettava joka-

päivän massasta kuin kallis radiumhiukkanen suopa-jäännöksistä.

Mutta Selina naurahtaa. Hänestä sana harjansitomiskone kuuluu soinnuttomalta, ikävän työpäivän tuntuiselta, jopa hullunkuriselta. Mutta hänen naurunsa kilajaa kuin jalomalminen tiuku, se hyväilee sokean uneksijan korvaa.

Jalmari hurmioituu omista ajatuksistaan. Hän innostuu kertomaan Selinalle koneesta. Kädenliikkein, vartalon myötäillessä hän kuvailee, miten kone tulee pyörimään ja toimimaan. Miten sen robottikäsi ottaa fiiberitukun, asettaa leikkaajaan, niksiks naksiks, toinen käsi tuo puupalikan ja, jyrskis jyrskis, taas tuli harja! laatikollinen harjoja syntyy nopeammassa ajassa kuin mitä menee sen tekemisen kertomiseen. Onnenmylly se kone tulisi olemaan, kilkat katkat, se jauhasi kaikkea maallista hyvää Jalmarille ja . . .

— Mutta, Jalmari . . .

Selina ei voikaan sanoa enempää. Hän kaivaa käsilaukustaan pitsireunaisen nenäliinan ja pyyhkii silmänurkkiaan. Vihdoin hän jotakin nieleskeltyään sanoo:

— Älä viitsi, poika! Sinähän teet vielä minutkin

hulluksi! Unohda minut, se on parasta! Katsohan, minusta ei ole sinulle, ei ole! En voi viihtyä yksien ahtaitten seinien vankina, minun on päästävä lentoon, etsimään väljempää, mukavampaa. . . Me kaksi köyhää, ei ei!

Vastoin toiminnallisia sanojaan Selina haukottelee pitkään ja hänen silmänsä siristyvät aivan kuin hän näkisi unettaren tulevan. Hän tarttuu äkkiä Jalmarin käsikoukkuun ja riepsauttaen häntä puolilveellisesti tokaisee kuin komentaen:

— Ja nyt sinäkin lähdet maata, hupsu poika! Tule, niin saatan sinut!

Selina taluttaa nuorukaista puuportaita myöten ullakkokerrokseen. Portaat huojuvat Jalmarin alla, eipäs — eivät vainkaan ne huuju, vaan hän itse. Hän tuntee huojuttelevansa keinuhevosen satulassa, markkinakaruselli kiidättää häntä pyörryttäväsi ympäri, ja hän kuulee prameaäänisen posetiivin riemullisen soiton, sillä Selina likistää häntä käsivarresta, hän!

Selina avaa Jalmarin huoneen oven, työntää taluttavansa ilakoiden kynnyksen yli.

— Hyvää yötä nyt, sinä tuudittelija! hän toivottaa

ja aikoo lähteä. Mutta kohta hän kääntyy ja palaa huoneeseen. Jalmari on autuudestaan typertyneenä pudottautunut istumaan pukkisänkynsä reunalle.

Jalmari kuulee silkinsileän vaateen kihajavan korvissaan. Pehmeät käsivarret kietoutuvat hänen kaulaansa ja kosteanlämpimät huulet painuvat hänen huulilleen. Suudelma on nopea, kevyt kuin untuvainen, käsivarret irtaantuvat, ja tyttö lähtee jälleen.

Mutta ovella hän taaskin pysähtyy. Jalmari kuulee hänen hengittävän levottomasti ja vaistoaa hänen olevan jotenkin kahden vaiheilla. Selina tekee eleen lähteäkseen, toisen jäädäkseen. Vihdoin hän lähestyy uudelleen sokeata nuorukaista ja taputtaen häntä poskelle sanoo huohtaen:

— Sinä, veitikka, olit vähällä ottaa minut!

Jalmari kuulee nopeiden askeleiden etäännyvän. Ovi eteisen kaukaisuudessa avautuu ja sulkeutuu. Selina on mennyt.

Jalmari istuu kauan pukkisänkynsä reunalla ja selvittelee itselleen tämän vuorokauden tapausten vyöryä. Hän saa patentin, ja — Hyväluoja, Selina suuteli häntä!

Me kaksi köyhää, sanoi Selina!

Eikö muuta? Köyhyyskö vain vikana ja esteenä? Entäpä, jos Jalmarista tulee rikas? Silloin ei ole »kaksi köyhää», vaan kaksi rikasta! Silloin harjansitomiskoneen keksijä tarjoaa Kauniille-Selinalle asunnoksi marmoripalatsin. Tuolta Kaivopuistosta, näköala merelle! Ja kokonaisen joukkueen palvelijoita, jotka marssisivat taloon frakkipukuisen hovimestarin johtamina. Palatsin pihaan sysättäisiin tekojärvi, jonka ympärillä kasvaisi palmuja ja magnolioita. Järvellä soutaisivat gondolamiehet aina valmiina odottamassa, milloin linnanrouvan päähän pistäisi lähteä hupailemaan. Miehet soudattaisivat häntä ja laulaisivat hänen ilokseen mandoliinin ja kitaran säestyksellä gondolalauluja. Ei, Jalmari itse laulaisi! Selinaa ei saisi viehättää kukaan muu kuin hän!

Nuorukainen riisuutuu ja paneutuu maata. Hänen herkkiin korviinsa kuuluu heikosti äiti-Matsonskan ja Selinan puhetta, ikäänkuin kiistelevää puhetta. Tiuskisivatko he keskenään? Ei, mahdotonta! Mitä? Sanoiko Selina: Håll käften, mutsi, itse mä retkeni tiedän! Niin oli kuuluvinaan yön hiljaisuudessa.

Ei, ei ikinä Selina voinut sanoa noin äidilleen! Hän, Jalmari, kuuli väärin. Taikka — jos Selina sanoi-

kin, niin sanat eivät merkinneet sitä, miltä ne sivilisen korvaan olivat kuuluvinaan. Ne olivat peitesanoja, ikään kuin salakirjoituksen äänneyhtymiä, joiden tuli kätkeä suuri, kaunis ajatus, salattu ajatus! Ne eivät olleet nykyihmisten ymmärrettäviksi aiottujakaan sanoja, vaan ihmeellistä loitsua, muinaisen, aikojen hämärään kadonneen kansan ammoin unohdettua kieltä.

Jalmarin ajatukset ja uni sekaantuvat yhteen, niitä ei saata erottaa enää toisistaan.

Mitä?!

Etteikö saata erottaa, mikä on unta, mikä totta?!

Kyllä voi, aivan selvästi voi erottaa, ainakin vielä! Kirkkaasti saattaa todeta, ettei tämä ole unta. Valvetta, selvää, avosilmäistä valvetta!

Avosilmäistä?!

Juuri niin! Sillä hän, Jalmari, näkee! Näke e! Avoin silmin hän nyt katsoo ympärilleen. Miten ihmeessä häntä on luultu sokeaksi?! Hän itsekään ei ole tätä taitoaan ennen huomannut, kuinka hän on ollut niin. . . Ahaa, hän on koko elämänsä ajan uneksinut, nähnyt unta ja uskonut olevansa näköä vailla! Mutta nyt, kun hän on hereillä, kerrankin kunnollisesti

hereillä, niin. . . Nyt hän istuu lentävällä matolla, ja alhaalla lavenee ääretön maisema heleänihanine väreineen. Tuolla sinikuulmoisessa vedessä uivat kenokaulaiset joutsenet, ja rannoilla kahlailevat punasääriset flamingot, ja ne näyttävät valkopunervassa höyhenasussaan hohtavilta, suurilta orkideoilta.

Lentävää mattoa ohjaa turbaanipäinen mies, ja hän sanoo olevansa merenkulkija Sindbad. He ovat matkalla siihen kaukaiseen saareen, missä kaikki sokeat näkevät ja rammat karkeloivat kuin sinippiat ikään.

Hänen ei tarvitse nipistää itseään, hän tietää nyt olevansa täysin valveilla.

7.

Harjansitomiskone saa todellakin kotimaan patentin.

Mutta kun sitä tarjotaan maan harjatehtaille, eivät nämä siihen innostu. Koneen rakentaminen tulee kalliiksi, eikä ole lainkaan varmaa, olisiko maassa menekkiä harjojen suurtuotannolle.

Toisissa tehtaissa ei uskota keksintöön, vaikka insinööritoimistosta lähetetään tarkat selostukset koneen rakenteesta. Konetta ei ole nähty valmiina, käynnissäolevana, kuinka voitaisiin uskoa sen pyörimiseen ja kelpoisuuteen?

Mutta Kerolan Insinööritoimisto lähettää rohkeasti tarjouksia ulkomaille. Jos muualla saadaan patenteja, voidaan toivoa, että kone saavuttaa käytäntöäkin.

Jalmari elää hyvässä toivossa.

Tulee syksy ja keltainen lehti. Ei kuulu mitään vierailta mailta. Tulee talvi ja lumi, ei vielääkään kuulu mitään.

Jo tipahtaa kevätpisara räystäältä, toinen, kolmas, tippuu, tippuu. Yöt valavat tipoista jääkynttilöitä —

eikä vieläkään kuulu mitään.

Jalmarin elämä on todellista kestojäänitystä.

Hän osaa nauttia odotuksesta. Jopa melkein epäonnistumisen pelostakin. Hänen sielussaan on alkemistin työpaja, joka . . . Se tahtoo sanoa: hän on aina onnellinen, valonpoika.

Hän, sokeaksi ja varjojen maan asujaksi sanottu, hän on todellinen valonpoika!

Jokaisena huomenena hän herää aurinkoaamuun, vaikka taivaalta tihkuisi masentava sade. Kaupunki on hänelle joka päivä uusi sävellys, joka yllättää hänet jollakin ennenkuulumattomalla soinnullaan. Jokaisen uuden huomenen musiikillinen vivahdusrikkäus on edellistä moninaisempi. Riitasoinnutkin vain antavat luomukselle herkullista kirpeyttä, ne ikään kuin hiovat kauneuden huippukohtia yhä kärkevämiksi.

Mutta miksi maailma ei ala jo ymmärtää hänen harjansitomiskonettaan? Pitävätkö kaikki sitä naurtavana? Harjansitomiskonehan on taideteos, ainakin tämä hänen tekemänsä. Siihen on vuotanut tuskaa. Ja ilman sitä, tuskaa, on monikin taidetuote vain keinoteos, hengetön kuin mäti ilman eloittavaa

maitia. Niin sanoi Jalmarin opettaja, ja hänen muistonsa elää.

— Mutta — mitä oikeastaan ovat jaloimmatkaan taideluomukset? kysyi maisteri kerran lausuttuaan väsymykseen asti omia runojaan. Ja hän vastasi kysymykseensä itse: — Ne eivät ole paljonkaan arvoisia verrattuna johonkin siunaukselliseen keksintöön, vaikkapa sähkölamppuun, sanoakseni. Sähkölampun keksijä oli korkeimman luokan taiteilija, ja hänen taiteensa on tuottanut ihmiskunnalle enemmän. . .

Maisteri hymähti surumielisesti ja painoi omat runonsa pöytälaatikkoon. — Todellisen taiteilijan ylpeys on nöyryyttä, hän mutisi itsekseen, mutta kuuloherkkä poika tavoitti sanat ja liitti ne tietomuis-tioonsa.

* *
*

Talvi on kulunut pois tiehensä ja kaupunkiin saapuu jo suvikevät, ensin arkailevana, sitten yhä valloittavampana niinkuin sirisilmäinen, luonnontuoksuinen ja hempeähelmainen maalaisneito.

Puistot näyttävät sinipunakihtaavilta, utuisilta, kaspuut, jotka eilen vielä töröttivät varpuluutina, ovat

tänään vironneet sommittelemaan hennonvihreitä asusteitaan tulevia suvijuhlia varten.

Mutta harjansitomiskoneen asia makaa edelleen kuin laiva jääkahleissa, se ei liiku eteen eikä taakse.

Jalmari on hieman väsähtäneenä harventanut tiedustelukäyntejään Kerolan Insinööritoimistoon. Ensinnostuksissaan hän pistäysi siellä melkein joka päivä.

Nyt hän ei ole käynyt toimistossa moneen viikkoon.

Hän on palannut harjankaupusteluretkeltään, voi voi, miten monessa porraskäytävässä hän onkaan saanut turhaan ovikelloja soitella! Merkillistä, etteivät ihmiset nykyään tarvitse mitään, eivät harjoja, vielä vähemmän harjansitomiskonetta!

Miettiskä tuo Jalmarille paitoja, jotka hän on pesyt oman pyykkinsä yhteydessä. Tästä syntyy pieni riitely heidän keskenään niinkuin monesti ennenkin. Miettiskä ei ota pesusta maksua, ei millään, mutta Jalmari tyrkyttää väenvängällä.

— Johan minä nyt köyhän roposia! tenää Miettiskä jyrkästi.

— Rikasko Miettiskä itse . . . ?

— Eipä sillä eikä sentakia! Mutta kuka tässä nyt parin vaateräsyn pesemisellä rikastumaan!

Torjuen Jalmarin ojentamaa rahaa lähtee talonmiehen salamaeleinen ja -liikkeinen, niin, ehkä myös -kielinen vaimo.

Mutta ovella hän muistaakin asian, jota kääntyy sanomaan:

— Kuunteliko Jalmari päivällä radiouutisia?

— En, olin torilla. Ja kitupiikkinikin on epäkunnossa . . . kuulottimet . . .

— Sopii tulla meille kuulemaan seitsemän-uutiset, nehän kertaavat niitä päivällisiäkin . . . Suutarin matami vain tolkutti, että jotakin olivat lukeneet niin kuin Jalmariin sattuvaa . . . Mutta kun se matami, siipoolainen, on niin puoliummikko tässä maan kielessä, niin . . . Jalmari tulee sitten, niin kuulee itse, ja talonmieskin on pitkästä aikaa kotisalla!

Miettiskä menee ja hänen askeleensa etäännyvät portaita alaspäin — melkein yhtä nopeassa tahdissa kuin hänen kielensä puhe.

8.

Talonmieskin on tämän harvan kerran kotona. Hän on punaharmaassa talossa miltei näkymätön olento. Aamulla varhain hän lakaisee pihan ja katuosuuden ja lähtee satamatyöhönsä. Siellä hän viipyy tavallisesti myöhäiseen.

Miettinen on pitkänkolho, vankka mies, jonka avoin katse ilmaisee yksinkertaisen sielun rehtiyttä.

Jalmari istuu kahvipöydässä vastapäätä isäntää, joka lukee sanomalehteä. Emäntä hämmentää hellalla porisevaa puuropataa.

— Eikö Hannakaan kuunnellut päiväuutisia? kysyy talonmies lukemisensa lomassa.

— Vieläkös... Mitä nämä nykyajan penskat radiosta välittäisivät! vastaa Miettiskä tyttären puolesta. Ja nyreän päivittelevästi hän jatkaa, ikään kuin hänellä olisi tytölle jotakin närää mielessään:

— Vanhanaikaisena nämä uudenmaaliman nuorisot radiota pitävät! Ikäloppujen huvina! Jos näitä käsketä vaikka saarnaa kuulemaan, niin pakojalkaan lähtevät, niin etteivät helmat perässä pysy!

Hanna parsii sukkia sohvavuoteen reunalla ja

näyttää siltä kuin olisi johonkin syyppää.

Miettiskä pyörittelee pikkuäreästi kapustaa keitoksessa ja torailee Hannalle yhdestä ja toisesta asiasta. Hän on nyt sillä tuulella.

Jalmari ihmettelee, miksi Pikku-Hannaa torutaan.

— Miksi?! jamaa äiti. Ja vieras saa kuulla, mitä tytär on tehnyt: Suutarin eteisessä olevasta ruokakaapista on päivällä joku jätkä yrittänyt varastaa ruokia. Puolikkaan reikäleipää oli mies ennättänyt kahmaista, kun paikalle joutui väkeä, joka otti miehen kiinni. Mutta Hanna oli tuppautunut siihen pyytelemään, että miehen annettaisiin mennä. Toisten ryhtyessä väittelemään Hannan kanssa olikin mies päässyt puikkiin tiehensä. Ja siitä nyt Hannalle torut.

— Mutta kun se miesparka oli niin risainen. . . veinitten alla tuolla rannassa nukkuu. . . puolihupsu. . . yrittää Hanna selittää kuin puolustukseksi. Mutta äiti tokaisee:

— Vaiti siinä! Pahantekijän luonto sinulla on, tytö! Sinähän puolustat hylkyläisiä! Virhi tuollainen luonto on ihmisessä, virhi!

Miettiskä painostelee sanaa »virhi». Se on hänen kotiseutunsa vanhojen, kouluakäymättömien ihmis-

ten sanamuoto, ja sen hän on muitten makusanojensa mukana tuonut kaupunkilaistuttaviensa kummailtavaksi.

Äidin vetäistessä henkeä pistää Hanna väliin:

— Kun nyt puolikkaan leipää, se mies. . . niinkuin mikäkin hiiri. —

— Se on sama kuin jos ottaisi hevosen, väittää äiti lujana vakaumuksensa puolesta. — Esivallan käsiin vain sellaiset, eikä muuta kuin kaula poikki. Vanha Mooseksen laki!

Miettiskän katseessa vilahtaa kumminkin ilkiveitikkaa. Ei hän sentään tosissa niin armoton ole. Mutta tyttäreille on luettava selvä laki, muutoin eivät lapset opi hyvälle tavoille.

Hän jatkaa hieman lauhtuneempana:

— Sillä — mitäpä muuta varten esivallalla miekka olisi! Ei suinkaan se sillä halkoja hakkaa!

Miettiskän suu huplattaa kilvan puuropadan kanssa. Hän on huolissaan Hannan tulevaisuudesta, sillä tyttö on hänen mielestään aikalailta pahantapainen.

Jalmari laskee kahvikupin kädestään pöydälle ja ihmettelee:

— Paha. . . ?!

— Niin, -tapainen! Valehteleekin niin jotta!

— Sitäpä minä en ole Hannasta huomannut! epää Jalmari.

Mutta huolestunut äiti on pannut tähdelle. Esimerkiksi aina, kun Hanna tapaa Huppa-Ellin, hän sanoo, että tämä on muka nuortunut. — Elli-täti, tänään olette kuin nuori, kaunis tyttö! Niin tämä valehtelija uskottelee ja narrailee sitä vanhaa, hullua mummorukkaa.

— Niin, mutta Huppa-Elli tulee siitä niin iloiseksi! puolusteleiksen Hanna. — Eilenkin hän oli koko päivän onnellinen, kun sanoin hänen kaunistuneen. Aivan kuin olisin pistänyt hänen kouraansa pieniä timantteja!

Äiti kiepsauttaa kapustaa padassa niin, että kuumaa huttua räiskähtää kädenselälle. Siitä mukamas enemmän ärtyneenä hän heristää tyttöä kapustalla ja tiuskaisee:

— Hupellatko siinä vielä...? Minä en ole yhtäkään valheen sanaa tämän suuni kautta maalimaan synnyttänyt!

— Jollei *tu* nyt ole sitä? lipsauttaa Hanna nauraen. Mutta nähtyään äidin ankaruutta tavoittelevan

katseen painautuu hän jälleen parsintaansa.

Miettiskä ei ole huomaavinaankaan tyttären leikkiletkausta, vaan jatkaa vilpittömästi, aivan kuin itsekin sanoihinsa uskoen:

— Lapsesta asti minä olen karttanut valhetta kuin myrkkyä!

— Mutta myrkkyä käytetään usein lääkkeenä, intää tyttö, ei niinkään vastustelunhalusta vaan kokeilakseen, miten sanakielas äiti selviytyisi väittelystä.

— Mutta valehteleminen . . . ei kai se mitä lääketä . . . ?

— On, tällä kertaa synkkämielisyyden lääketä, selittää Hanna ollen olevinaan kova puolestaan. — Huppa-Elli itkettelee aina vanhettumistaan ja rumen-tumistaan ja rukoilee, että Jumala ottaisi hänen kasvoiltaan naamion ja antaisi hänen herätä jälleen nuorena, kauniina neitona. Siksi minä toisinaan tiputtele . . .

Miettiskä riuhtaisee kipakoin liikkein puuropa-dan hellan reunalle.

— Ei se ole hätävalhettakaan tuollainen! hän väittää.

— Ei kai olekaan, myöntää tyttö ja tuijottaa ajat-

televaisena seinään, johon on piirustusnastoilla kiinnitetty sädekehäisen neitsyen kuva lapsi sylissä. Mutta hänen kääntäessään katseensa Äiti-Miettiskään ilmestyy hänen kasvoilleen jälleen veitikkaa ja hän arvelee:

— Mutta — jospa sitä voitaisiin nimittää *hyväntekäväisyysvalheeksi*? Tätä minun . . .

— Hyvän . . . ?

— Niin, sanotaanhan, että sabattina sopii hyvää tehdä! Siis hyväntekotarkoituksessa on lupa rikkoa lepopäiväkäskey! Miks'ei siis valhekäskey?!

Miettiskän silmissä pilkahtaa ymmärtäjää. Mutta hän karkottaa sen äkkiä ja kohottaen katseensa ylös hän ikään kuin lukee paperikatosta selkeän tuomion:

— Valehtelijat eivät pääse taivaan iloon, vaan heidän paikkansa on itkussa ja hammasten kiristyksessä!

Ja kohdistuen sanansa tyttöön päin hän jatkaa muuntaen juhlallisen äänensävyensä hivenen verran arkisemmaksi:

— Vaikka — omapahan on asiansa kullakin! Jos ei Hannalle kelpaa autuuden ovi, niin . . . Eikä siitä ovesta sutkunpelillä päästä, niin sanoi ennen vanhaan

—salmen rovasti. Puhumatta, että sillä ovella toinen pystyisi toisen puolesta pääsylipun maksamaan... niinkuin elokuvien kassalla!

Miettiskä painaa päänsä alas ja näyttää nöyrältä.

Hanna miettii jotakin. Viimein hän sanoo hiljaisella, hieman surumielisellä äänellä:

— Voisiko äiti iloita autuudessa samaan aikaan kun muita ihmisiä — omaa tytärtäkin — piinattaisiin ikuisessa tuskassa?! Eikö äiti tahtoisi edes vuorotella...?

Laulavakielinen Miettiskä jää tällä kertaa sanattomaksi. Hän alkaa latoa pöytään kellastuneita, hieman rikkoreunaisia lautasia. Puuhatessa hänen huulensa hihkuvat äänettömästi kuin sommitellen vastausta tytölle. Vihdoin hän huoahtaa ja väistäen kysymyksen kärjen sovittelee taidollisesti:

— Hm, jaa jaa, paras on itsekurikin vaeltaa niin, ettei saisi sielullensa vahinkoa!

Äidin ja tyttären sanalliseen kaksinkamppailuun ei talonmies ole yhtynyt. Hän pitää miehille arvolleen sopimattomana antautua kinastelemaan naisväen kanssa.

Miettinen laskee lehtensä pöydälle ja alkaa vään-

nellä radiokoneen nappuloita. Iltauutisiin on vielä joitakin minuutteja.

— Joko Jalmarin keksinnöstä on alkanut rahoja tippua? kysyy talonmies vieraalta, joka omissa ajatuksissaan istuu pöydän ääressä.

— Yksi patentti on kyllä jo saatu, mutta . . .

— Tietysti se »mutta»! ehättää Mieltiskä sukkelasti. — Hitaasti ne myllyt jauhavat, jotka köyhän hyväksivät jauhavat!

Jalmari selittää, että vaikka rahoja tulisikin, niin aluksi menisivät ensimmäiset saannokset patentinhakukuluihin, joita insinööritoimisto on suorittanut. Mutta sitten . . .

— Niin — »sitten», kertaa Mieltiskä makustaen »sitten»-sanaa niin merkityksellisen monisointuisesti, että se vastaa kokonaista epäluottamuslausetta.

Talonmies yrittää hidaspuheisella tavallaan pudottaen sanansa kuin hongan latvasta:

— Niinhän se on, että jos vähän tulisikin rahoja, niin . . .

— . . .perämyksiinsä kiehittelevät, herrat insinöörit! sieppaa nokkela vaimo sanat hitaan miehensä huuilta. Hän ryhtyy jakamaan lautasten viereen lusi-

koita unohtamatta Jalmariakaan. Huomattuaan jutte-
lun mataloituneen liiaksi arkimaalliselle tasolle hän
sanoo hartautta tavoitellen:

— Vaikka — huokeampihan on Jalmarinkin päästä
taivaan valtakuntaan, kun ei ole mammonan taakkaa
kilvoituksen rasitteena.

— Se on valhe! jymäyttää raskasääninen talon-
mies nousten seisomaan. Hänen päänsä melkein hi-
poo kattoa ja hän näyttää ilmeiseltä ruumiillisen
työntekijän ihannekuvalta.

— Valhe?! — Etteikö tämä köyhä ole niinkuin
etuoikeutettu...?

— Ettei! — Rikkaat ne taivaaseenkin pääsevät, ei-
vätkä köyhät!

— Mitä se talonmies nyt holventaa?! päivittelee
vaimo silmät pyöreinä.

Puhuessaan muitten kuullen miehelleen tai hä-
nestä muille muistaa Mieltiskä aina kutsua häntä am-
mattinimellä: *talonmies*. Se kuuluu hänestä mahdik-
kaalta ja isäntämäiseltä.

— Mitäkö? Oikeaa asiaa! väittää talonmies. — Rik-
kailla ne vasta ovatkin sellaiset aatteet, joilla men-
nään taivaaseen kuin vaunuilla vain. Ne rahalliset ei-

vät hauku pappeja ja kirkkoja. Mutta tämä proletaari, tolvana, se haukkuu kirkot, papit, vieläpä isänmaatkin. Kerää siinä hommassa kaikkien vihat päälleen, taivaan ja maan herrojen, jopa ristikansankin! Ajaa nyt itsensä ehdoin tahdoin kadotukseen, niin nykyisessä kuin tulevassakin . . .

Talonmies imaisee piippuaan ja huomattuaan sen sammuneeksi ryhtyy sytyttämään. Silloin vaimo käyttää vikkellästi tilaisuutta uomatakseen keskustelun vähemmän vaaralliseen suuntaan.

— Eikös Jalmarilla ole rikkaita sukulaisia? hän huudahtaa. — Tehtailijoita vai mitä työnantajia ne . . . ? Oikein?

Talonmies sekautuu yrittäessään jatkaa omaa saarnaansa ja painautuu jälleen tuolilleen vaieten. Mutta Jalmari selittää, että hänellä on kaukana pohjoisessa setä ja tati, varakkaita ihmisiä, omistavat nahkuriliikkeen ja aikovat perustaa vielä tiilitehtaan.

— Miks'eivät ne lähetä Jalmarille avustusta? kiimauttaa Mieltiskä kuin närkästyneenä sokean nuorukaisen puolesta. — Äveriäät . . . !

— Avustusta?! ihmettelee Jalmari. — Enhän minä ole kerjäläinen!

— Kumminkin! — Kävisivät edes katsomassa!

— Noh, enhän minäkään ole käynyt heitä katsomassa! tunnustaa Jalmari kuin sukulaisiaan puolustaen. — Mutta Serkku-Raulia tahtoisin tavata; missä hänkään nykyisin lienee?

Jalmari kertoo serkustaan, jonka kanssa on lapsena leikkinyt. Hänen mieleensä on erikoisesti jäänyt Raulin rehellisyys. Tämä oli kerran löytänyt Jalmarin kadottaman omenan ja tuonut sen hänelle puraisematta siitä palaakaan. Niin eivät olisi tehneet monet muut pikkupojat, sen Jalmari tiesi.

Miettisiä naurattaa Jalmarin pienoismuistelmat.

— Aijai, että Jalmari muistaa vuosien takaa noinkin pikkaraisia! ihmettelee vaimo. — Kuin nyt yhtä omenaa!

Jalmari itsekin hymähtää lapsuusmuistoilleen ja selittää hieman surumielisesti hymyillen:

— Omena ei ollut minulle lapsuudessani pieni asia. Ne päivät, jolloin sain maistavamman suupalan, olivat mieleenpainuvia, sillä minun maailmanikin oli silloin pieni, lapsen kädenulottuman laajuinen.

Jalmari kertoo vielä, miten omenan, tortun tai muun makeisen saanti jäi hänen pikkuelämässään

aikakausien rajapyykiksi. Se ja se asia tapahtui *karamellipäivän* jälkeen tai ennen sitä. Se sattui *appelsiinipäivän* tienoilla. Ja *omenaviikolla* kävi niin ja niin.

Miettiskä ammentaa puuroa lautasille. Jalmarinkin on otettava ruokailuun osaa, vieraskoreuden vuoksi, vaatii emäntä.

Itse Miettiskä seisoo liedenreunaa vasten nojaten ja katsoo toisten syöntiä valmiina tarjoamaan, jos keltä mitä puuttuu. Hän itse syö viimeiseksi, se on hänen lapsuudesta oppimansa emäntäväelle kuuluva tapa. Vuosikymmenien olo suurkaupungissa ei ole hivenestikään muuttanut häntä.

Hän hykertelee itsekseen kuin naurua pidätellen. Ehkä on keksinyt jotain hauskaa. Kotvasen hikerreltyään hän alkaa kehittää:

— Tuosta omenasta johtuu mieleeni: eikö olisi metkaa, jos meilläkin kasvaisi semmoisia punapyörylöitä, omenanhedelmiä, meinaan, joita syömällä aukeneisivat niinkuin tämänkin Jalmarin silmät. . . Siellä kai niitä joissakin Austraalioissa. . .

— Ei niitä enää missään kasva, tietää talonmies. — Mutta lääkärihän nykyään leikkelevät sokeiden silmät auki!

— Olen minäkin lukenut — taikka Hanna minulle luki, yhtyy Jalmari, vaikka vähemmän innostuneena kuin olisi voinut odottaa.

Mutta Hanna vilkastuu:

— Viimeksi oli lehdissä lontoolaisesta tytöstä, jonka silmissä tehtiin leikkaus, niin että hänestä tuli näkevä. — Ja se tyttö itki sitä kolme viikkoa.

— Mitä itki? kysyy äiti rientäen kaatamaan Jalmarille lisää maitoa.

— Sitä, että hänestä oli tehty näkevä.

— Mitä lorua?! Totta kai hänen olisi pitänyt kiittää Jumalaa ja olla iloinen silmänsä avautumisesta!

Jalmarikin muistaa jutun ja selittää:

— Siitä tytöstä oli näkeminen ollut niin outoa, ja maailma niin. . .

— Pahannäköinen, muistaa Hanna. — Tyttö oli ihan rukoillut, että lääkäri sulkisi uudelleen hänen silmänsä.

— Ole nyt jo! komentaa äiti loukkautuneena siitä, että häntä selvästikin aiottiin narrata. — Ei tuota kukaan usko!

— Miks'ei se voi tottakin olla? arvelee järeä talonmies suopeana. — Se sumuinen Lontoo on tietysti ol-

lut ikävä nähtävyys sille tytölle niinkuin muillekin.
— Kun se kyläpahanen on oikein usvassaan, niin ei siellä kukaan tee silmillään mitään, vaikka ne olisivat kuinka tarkat.

Miettinen on ollut merilläkin ja tietää, mitä puhuu.

— Mutta radio! huudahtaa yht'äkkiä Hanna.

Jutellessa ei ole huomattukaan iltautusten ajan olevan jo menossa. Talonmies vääntää nappulaa, ja kuuluttajan selkeä ääni luettelee tietoja. Ne ilmoittavat maailman politiikan olevan kiehumapisteessä, räjähdys voi tulla milloin tahansa.

— Tuota ne ovat hokeneet iankaiken! tokaisee Miettiskä. — Eivät suinkaan sivistyneet ihmiset ole niin höpelöitä, että räjäyttäisivät näin valmiin maailman!

Kotimaisten uutisten loppupuolella saavat huoneessaolijat kuulla jotakin ihmeellistä.

Radiossa, valtakunnan radiossa mainitaan Jalmari ja hänen keksinnöstään. Se on huomattu ulkomailla — on saanut Yhdysvaltain patentin, ja eräs chicagolainen harja- ja sivellintehdas on tehnyt siitä ensimmäisen tarjouksen.

— Sattuu se onnenarpa joskus köyhänkin kohdalle! huudahtaa Mieltiskä tointuen ensimmäiseksi hämmästyksestä, joka on vallannut talonväen ja vieraan. Ja taputettuaan käsiään hyväälle uutiselle Mieltiskä jatkaa:

— Enkö minä sitä aina sanonut, a i n a sanonut, jotta siitä rakkineesta vielä pennosia Jalmarille tippuu! Sanoinkin minä, muistaa kai Jalmari, että minä sanoin?!

Jalmari nyökkää hymähtäen. Mieltiskä on vilpittön, hän itse uskoo a i v a n varmasti sanoneensa juuri noin.

Yht'äkkiä muistaa Jalmari uuden asian. Hän kopaisee povitaskuaan ja vetää sieltä ilmoille kirjeen. Sen hän on löytänyt huoneensa ovensuusta postiluukun alta eikä ole pitänyt kiirettä sen luettamisella. Hän on sormillaan hivellen tuntenut osoitteen koneella kirjoitetuksi ja luullut sitä kauppakirjeeksi. Sellaisissa hänelle on toisinaan tarjottu harjaineksia ostettavaksi.

Hanna saa lukea kirjeen ääneen. Se sisältää saman asian kuin radiouutinen. Kirje on insinööritoimistosta, jonne Jalmaria kutsutaan käymään hetimiten. On

uutisia.

On uutisia — köyhälle harjantekijälle, sokealle!

9.

Ensimmäiset suurehkot setelit kahajavat sokean uneksijan hyppysissä. Ne ovat vasta käsirahoja, ennakkoa, jota Kerolan Insinööritoimisto vaarantautuu myöntämään hänelle.

Chicagolaisen tehtaan kanssa hierotaan kauppaa, pyydetään paljon, tingitään, myönnytellään, kas, asia- ta voi vielä tulla kypsä.

Jalmarin kuviteluille altis korva jo kuulee kaukaista jymyä: kultavankkurit lähestyvät! Hän on paimenpoika, tuhkakussi, ja hänen Suuri Sunnuntain- sa on valkenemassa. Haaveilija, jonka utukuvat ovat suopean sallimuksen muotoiltavina, ehkä ne piankin selkenevät ja tiivistyvät käsin kosketeltaviksi.

Tärkein ja ensimmäinen ostos on Jalmarin mieles- tä pistekirjoituskone. Sellaista hän on kauan toivo- nut omakseen. Nyt hän uhraa hyvän osan ennakko- rahoistaan tuon ihmeellisen koneen ostoon.

Naapurit pyörittelevät päätään: poikaparka, ei osaa käsitellä rahoja, kohentaisi toki vaatetustaan ja muuta ruumiintarvetta . . .

Mutta pistekirjoituskone tuottaa nuorukaiselle enem-

män iloa kuin mitkään muut ostokset olisivat saattaneet tuottaa. Hän aivan hekumoi saadessaan tutkia merkillisen koneen osasia sormillaan, hän jopa haiseteleekin sitä uutta kapinettaan. Siinä on miellyttävä metallin ja öljyn tuoksu. Pistekirjoituskone on teollinen metallikukka, hän hurmioituu sen uusasiallisen tuoksusta.

Tähän saakka on Jalmari voinut hyvin hitaasti kirjoittaa muistiinpanojaan neulalla pistellen. Mutta nyt jonkin aikaa harjoiteltuaan hän osaa kirjoittaa koneella melkein yhtä nopeasti kuin näkevätkin omallaan.

Jalmari kirjoittelee suunnitelmiaan. Niistä täyttyy liuska toisensa jälkeen, ja hänen aivonsa punovat yhä lisää.

Kotimaan tehtaat eivät huoli hänen koneestaan! Hyvä! Hän perustaa oman Suurtehtaan! Nimittäin piakkoin, sitten, kun keksinnöstä tulee ulkomaisia pääomia . . .

Hän maksaa työntekijöilleen kolmekymmentä prosenttia suuremman palkan kuin muut. Äärimmäisen rationalisoitu tuotanto tekee sen mahdolliseksi. Tehtaan piippu tulee olemaan sataviisikymmentä metriä

korkea. Hän itse kiipeää sen huipulle piipun ulkoreunalla olevia tikkaita myöten. Häntä ei koskaan hui-maa, eikä hän saata ymmärtää, miksi ihmiset puhu-vat huimaamisesta!

Tehtaan ympärille rakennetaan työläisten omako-tiasunnot. Jokaisessa talossa on autovaja ja joka per-heellä oma auto. Ainakin pieni kansanauto. Niitten-kin valmistusta voidaan suunnitella omasta takaa.

Suuri kylpylä marmoriseininen, niin, ja uimahal-li talvikäyttöä varten. Konserttisali, teatteri, kas, pal-jon on rakentamista!

Tehtaalla olisi oma alkeiskoulu, jossa psykotek-nillisten tutkimusten avulla erikoislahjakkaat oppi-laat vedettäisiin esille tasalaumasta. Heidän kehitys-tään tuetaan aineellisesti ja henkisesti. Keksijöiden suunnitelmat otettaisiin viipymättä tarkastettaviksi, eikä yhdellekään keksinnölle naurettaisi, ennenkuin se on todettu mahdottomaksi. Uusia tehtaita perus-tettaisiin, ja keksijät määrättäisiin johtamaan oman tuotteensa valmistusta. Äly johtoon!

Entä sitten, kun tehtaat pyörisivät, jyrin järin, ja jauhaisivat rahaa, rahaa, entä sitten? Noh, rahalle ei tarvitse reikiä etsiä! Jalmarilla riittää suunnitelmia!

Hän painattaisi sokeain kohokirjaimilla kaikki arvokkaat teokset. Useita satoja hän on jo valinnutkin. Luettelosta uhkaa paisua laaja. Oikeastaan siitä puuhasta tulisi yhden ihmisen elämäntyö.

Kannattaisiko sitten tuollainen kustannustoiminta?

Tuskin! Eikä ole tarpeenkaan! Harjansitomiskoneen ja tehtaitten tuotto, nehän maksavat kulut. Liikevoitto valjastetaan kannattamaan hyvää asiaa. Hyvänen aika, kun kerran mammonaa tulee, niin . . .

Niin, ja kun sitä tulee, niin rakennetaan Suurkirjasto!

Pääkaupungin keskusta on palatsi, punaista graniittia. Sen seinämyksiin saavat taiteilijat muovaila korkokuvia. Siten, että Jalmarikin, kaiken tämän rakentaja, saisi niitä sormin tunnustella. Hänen elämäntyönään on täyttää komea talo kirjoilla, kohokirjaimin painetuilla.

Suurkirjastosta lainattaisiin sekä kaupungin että maaseudun sokeille luettavaa. Ilmaiseksi — niin valaistaisiin monen varjojen maan pikkuihmisen tummia päiviä.

Miten lukillaan Jalmarin äiti Kirjasta: — Anna lei-

päs mennä veden ylitse, niin sinä sen nelikertaisena olet saapa. . .

Eikö hän, Jalmari, sitten itseään ajattelisi. . . ?

Totta kai, lihallinen ihminen hänkin on! Niin kauan kuin ihmisen olemus on samaa ainetta kuin eläintenkin, lihaa, niin kauan hänessä asuu lihan sielu, ja se vaatii: *minulle, minulle!*

Näin sanoi yläkerran maisteri, vieläpä väitti, että paljon ylistetty, inhimillisyyden korkeimpana ilmentymänä pidetty äidinrakkauskin olisi vain eläimellisen itsekkyyden, omahyväisyyden perinne eikä muuta. — Tiikeri, gorilla, petolintu, kai käärmekin, rakastaa synnyttämiään yhtä voimakkaasti ja uhrautuvaisesti kuin ihmisäiti!

Jalmari tuntee pistoksen pydämessään ajatellessaan itsekkyyttään. Hän tahtoisi matkustella kaukaisissa maissa, vaikka tietää, ettei moni vähäosainen voi sitä tehdä. Hän tahtoisi saada rikkautta ja niitä etuja, joita se antaa. Selinan, Selinan ennen kaikkea! Hän ei tiedä maan päällä niin huonoa paikkaa, mikä ei muuttuisi Paratiisiksi, jos hän saisi olla siellä Selinan kanssa kahden.

Sanoihan Selina kaipaavansa väljyyttä, mukavuut-

ta, siis rikkautta, joka antaa melkein kaiken maallisen!

Voisiko hän moittia Selinaakaan tuosta halusta?!

Miksi nainen etsii rikasta, mahtavaa miestä — useimmiten?

Yläkerran maisteri puhui siitä eräänä hetkenä, jolloin hän kirjoitettuaan runon »Äideille» tunsi suurta naisymmärtämystä.

— Rikkaan ja mahtavan miehen hakeminen pohjautuu itsetiedottomaan äidin rakkauteen, hän selitti. — Lintuemo hakee turvallista pesimipaikkaa. Naaraspeto etsii väkevimmän urostoiverin. Ihmiselämässä antaa väkevyyttä ja turvallisuutta varallisuus ja yhteiskunnallinen asema. Miksi ei siis ihmisnaaraskin etsisi turvallisuutta — niittenkin elämän vuoksi, jotka hänessä odottavat pääsyään maan päälle? Se on luonnollista suvun itsesäilytysvaistoa.

Niin järkeili sokean pojan hulluviisas opettaja.

Mutta Selina?!

Hän on Jalmarin, uneksijan, ajatuksissa jotakin muuta kuin maankamarainen »naaras», nainen. Matsonska, Mieltiskä, suutarin matami, he ovat naisia, mutta Selina on jotakin . . . niin, mitä?

Tähän kysymykseen ei Jalmari löydä vastausta opettajansa henkisistä talletuksista.

Selinasta hänellä on kuulo-, haju- ja kosketustieto — ellei myöskin maku- . . . Selina on hyvä, paras aistimus tässä maailmassa. Ajatus hänestä tuo sokean nuoren miehen elämään hienoimman aromin. Selinan nimi on amuletti, fetishi se on! Se muuttaa ruman ilman kauniiksi, vilun lämpimäksi, ja etelätuuli hakeutuu puhaltamaan sinne, missä Jalmari lausuu ajatuksissaan Selinan nimen. Yliolento hän on, Selina!

Ja kumminkaan hän ei voi olla kuulematta Selinan riitelevän äitinsä kanssa, aivan kuin hän olisi tavallinen . . .

Ahaa, Selina onkin monikuteinen olento! Niin hän, Jalmarikin, on. Kaksoisolento, kolmois . . . heterogeeninen, sanoi yläkerran maisteri. Mikä muodon luonnemöhkäle hän, Jalmari, todellisuudessa onkaan! Oikea tyyppiepäkäs, hyvänen aika! Hentomiehen haaveilija, joka kuulee soitantoa, niin, hyvä! — mutta kuka keksi harjansitomiskoneen?! Kuka oli matemaattisen asiallinen laskelmoitsija?! Kuka oli sisukas? Hän, tyhmä, rakastunut poikaparka, joka osaa

ulkoa Kantia, Nietzscheä, Hegeliä, aina Einsteinin teorioihin asti. Ulkolukuna vain, koneellisesti. Kaikkea »osaamaansa» hän ei edes ymmärrä. Hänen muistikomeroissaan on paljon viisasten kiveä, mutta ensimmäiseen harkkoina. Ehkä aika ne vielä sulattaa.

Hänen opillisuutensa ei riitä käsittämään täydellisesti Selinaa. — »Käsitteet ilman havaintoja ovat tyhjäät», sanoo Kant. Ja »havainnot ilman käsitteitä ovat sokeat», hän myöskin sanoo. Näistä viisaista lauseista ei Jalmarille ole apua. Ne ovat näkeviä varten, niitä, joilla on se kyky. . . Jalmarin aistimukset ovat erilaisia kuin heidän. Tässä suhteessa hän ei hyödy Kantin filosofiasta.

Jalmari on joutunut kuulemaan avoimesta ikkunasta, kun pihakunnan naisväki on portilla käräjöinyt Selinan kesähienouksista. — Niitä hepsuttimia ei neitospalkoilla hankita! kimahti Miettiskän ääni naisjoukon kuuluvimpana. Ja sitten hän, talonmiehen vaimo, lasketteli makuisalla, väkevällä rahvaankielellään arviointeja »riemunräähkästä» ja »herrojen heilakoista». Mutta entäpä, kun toiset yhtyivät samaan lauluun, silloin Miettiskä teki ympärikäännöksen. — Hm, niin, niin, vikansa meillä kullakin, pahim-

milla kaksi! hän huomautti ja alkoi — puolustella Selinaa. — Niin komee ihminen, vallaskaunis ihan, ei se kummaa, jos on viettelyksiä! Ja kaiken lopuksi Mietiskä sekaantui väittelemään toisia vastaan Selinan puolesta. — Ei pitäisi puhua, kun ei ole nähnyt. . . hän varoitti väittelyn päättäjäksi.

Jalmarilla on sielullinen suodatin, hän osaa siivittää kaikesta kuulemastaan kuonan pitääkseen vain kullan. Hänellä on alkemistin työpaja. . . Rumimmatkin sanat ja puheenparret, joita hän väkisinkin joutuu ympäristössään kuulemaan, hän muuntaa. . . Ainakin, kun puhutaan Selinasta!

— Miksi me ihmiset olemme pahoja? kysyi maisleri kerran, ja vastasi itse pilailevasti: — Koska meidät on luota halvoista aineksista. Poikanen pystyy lehdenmyynnillä hankkimaan ne lantit, joilla maksetaan ainekset yhteen keisariin ja pariin kuninkaaseen! Selvä juttu — jos räätäli tekee puvun halvoista »tarpeista», emme voi vaatia, että puku olisi tiptop!

10.

Kesäinen sade huuhtelee kaupungin harmaita katuja.

Hienoa urheilumallista autoa ohjaa pyylevä, elähtänyt herrasmies. Hänen vedensinisistä silmistään helottaa miltei lapsellisen luottavainen katse. Mutta hopean kihtaavat suortuvaiset korvallisilla leimaavat hänet ikäarvokkaaksi.

Todennäköisesti mies on hyvinvoipa. Hänen huulessa antavat vaikutelman kuin hän olisi syönyt mansikoita tai vadelmia ja jättänyt suunsa pyyhkimättä. Tosin tämä on *ainoastaan* vaikutelma, sillä suu on pyyhitty, ja hyvin. Koko mies on nuollun siisti, hänen olentonsa tuo mieleen juhlapöytäkuntoon jalostetun porsaan. Niin liikkiömäisen hytyväältä, ajellun ja kaaputetun puhtoiselta ja myös makeanmaistaneelta hän näyttää.

Ohjaajan vieressä istuu nuori nainen, jonka kaukotuntuista viehkeyttä korostaa tulipunainen hattu. Hänen olennossaan on jotain, mitä runoikäinen nuorukainen voisi sanoa unentummaksi. Varmasti joku hänen esivanhemmistaan on puhunut sanskriittia.

— Lasket leikkiä, pikkutirehtööri! sanoo nainen ja hänen äänensä on huilunkorea.

— Olen tosissani, vastaa mies pehmoisesti hyräjävällä äänellä. Ääni, antaa viimeisen tiptop-silauksen hänen hienouteensa. Juuri noin hyräjävästi odottaisikin hänen puhuvan.

— Että väliltämme . . . ?

— Aivan! Sinä ymmärrät minua, pikku ystävättäreni!

Naisen sirolla nenävarrella käväisee rypistävä vihuri. Hänen epämääräisenvärisistä silmistään välkähtää rikinkeltaa, jonka moni mies saattaisi no-teerata kullaksi. — Tulitikunmyrkkysilmät! sanoisi kadehtijatar. Mutta joku aistillisesti miehevä urho hukuttaisi arvelematta niitten kimaltavaan mereen muun maailmansa, ehkä katuakseen perästä, sillä naisen katseen tummennossa piileksii räpähdyksen verran magdaleenaa.

Suvisade rapisee kodikkaasti vaunun ikkunoihin. Herrasmies ajaa leveän kivisillan yli, ja niin joudutaan toiseen kaupunginosaan. Huoleton viheltely sihajaa hänen huuliltaan, sillä hän on saanut poistetuksi päiväjärjestyksestä jotakin hankalaa.

— Entä, jos kerron morsiamellesi. . . ?

— Ole hyvä! kehoittaa mies melkein hellivän roh-
kaisevasti. Ja haukoteltuaan hieman raukeana hän li-
sää:

— Monet pikkuystävättäret ovat jo lähestyneet
häntä nimettömin kirjein ja puhelinsoitoin. Mutta
niihin nähden hän on immuuni. Minun luottoani hä-
nen tykönään ei voida. . .

— Entä liikeluottosi? Jospa minä. . .

— Mitä tarkoitat? kysyy mies yhtä levollisesti kuin
ennenkin.

— *Verojuttuja* — vain! vastaa nainen äänellä, joka
nyt melkein läjähtää kuin valtin iskeminen pöytään.

Ollaan kaupungin laitapuolella. Raitiovaunut si-
vuuttavat toisensa auton kohdalla ja niitten jyry on
korvia rikkova. Mutta auton moottori hyrisee rauhal-
lisena kuin iso metallikissa.

Sade on lakannut ja päivä paistaa taas.

Herra hymähtää satuttamattomana. Hänen ve-
densiniset silmänsä tuijottavat vilpittöminä katumai-
semaa, joka liikenee tuulilasia. Lempeästi kuin myötä-
tuntoista osanottoaan ilmaisten hän sanoo naiselle:

— Omat siipesi kärähtävät, musta enkelini! Kuka

meidän firmassa ne numerot on piirustellut, ellet . . .
Ja minä ymmärrän *valan* merkityksen!

Herrasmies nauraa miltei suloisesti. Nauruaallot leijailevat hänen huuliltaan pehmeänpyörevinä kuin äänelliset savurenkaat. Mutta sointu? Siinä on diabolon, pirunpelin kimajavaa hyrähdyttä. Ja se antaa kuvitelman, että tuon miehen hatun alla voisi olla piilossa sirot, hyvinsorvatut ja kiilloitetut sarvet. Ehkä sentään vain fauninsarvet.

Mies katsahtaa naiseen odottaen hänen määrittelevän kantansa uuteen käänteeseen. Mutta — ihmeellistä kyllä — tuo nainen, niin komea kuin hän olemukseltaan onkin, tyytyy kovin pieneen mielenilmaisuun. Hän *irvistää* miehelle! Aivan kuin pahankurinen pihatytty. Hänen hampaansa ovat kauniit, paitsi kulmahampaat, jotka ovat teräväkärkiset kuin petoeläimellä.

Mies huokaisee. Varmasti se on helpotuksen huokaus, sillä tuo naisen *irvistäminen* oli ikään kuin *anteeksianto*. Hän tietää, että nainen, joka tässä tilanteessa *irvistää*, ei pysty enempään. Kauneus on aateluutta, se velvoittaa! on muuan korusielu sanonut. Tämä uhkea nainen ei tunne niitä sanoja.

— Miksi irvistät minulle, tummaiseni? kysyy mies kumminkin koettaen olla pahoitelevan näköinen.

— Et ansaitse enempää, pikkutirehtööri!

— Sissoo! on mies ihmettelevinään. — Nyt huomaankin, ettet olekaan tosissasi rakastanut minua!

— Kiitos, että ymmärsit, sinäkin, bel-ami!

— Ja kumminkin olisit mennyt kanssani. . .

— Totta kai, herra johtaja!

Nainen ripsuttaa silmänsä melkein kuin uskotulle, jolle kerrotaan jostakin aiotusta kaappauksesta.

— Ymmärrän, nyökkää mies ja heiluttaa päätään kuin aikoja ja tapoja surkutellen. — Ymmärrän, rikas ukko, rikas ukko! Mitä rakkaudesta! Niin, ja johtajan rouva, vaikka vanhankin johtajan, nuori kaunis rouva, ei hänellä huolta siitäkään. Vallankin, jos rouvala on katse niinkuin suurkaupungin merkkivalo, joka vilkuttaa kaikille, kaikille, kaikille! Miehillä nimitäin. Mutta sellainen katariina voi jäädä toisinaan yhtäkin vaille.

Nainen, kumma kyllä ei suutu. Päinvastoin hän hymyilee sitä samaa mieltymystä ilmaisevaa hymyä, jonka näemme kostelevien ystäviemme huulilla, kun muistutamme heitä jostakin heidän helmasynnin-

tään. Nimenomaan siitä.

— Sinä veijari, poika! sanoo nainen suipistaen veikeästi villinvereviä huuliaan. Hän räpsäyttää miestä käsineellään pikkurankaisevasti poskelle.

— Poika! kertaa elähtänyt herra ja sipaisee sormiltaan ohimonsa hopeaista. — Poika! sanoo hän uudelleen ja ikään kuin maistelee sanaa. Ja tuntien maun herkulliseksi hän kääntyy mieltyneenä naiseen:

— Poika! On hivelevää kuulla se sana — tässä iässä! Kuule, tyttö, sinulla on muutakin pääomaa kuin kauneutesi! Tuo sana on kapitaalia nuoren, kauniin naisen suussa. Sano se, »poika», sopivana kahdenkeskisyyden hetkenä rikkaalle, vanhalle miehelle — täytyy olla yli viisikymmentä — sano se harmaapäiselle johtajalle uudessa paikassasi. . .

— Uudessa paikassani?!

— Niin, olen järjestänyt sinulle hyvän sellaisen. Palkkasikin nousee. Ymmärräthän, tuleva rouvani on sikäli saaramainen, että luulee jokaista nuorta, kaunista, liikkeessämme palvelevaa naista Hagar-tyyppiseksi. . . Mutta ethän sinä ilman pikku muistoa. . . Turkki, mitä sanoisit siitä?

Herran ääni on niin sydämellinen, että kuulostaa

kuin rattoisa kotimehiläinen surajaisi hänen kielensä kärjessä.

Nainen yrittää upottaa sormiensa veripunaiset kynnet käsilaukkunsa kiiltokylkeen, mutta kun se ei onnistu, hän tyytyy vain sivelemään sitä. Hänen pienet sielunliikkeensä ovat ristiriidassa ulkoisen olennon kanssa. Eikä hän voi olla suostuvaisesti hymyilemättä, kun mies uudistaa tarjouksensa turkista. Turkki on omena, jota eeva ei voi vastustaa! Varsinkaan eeva, jonka silmien tummennossa piilee magdaleena.

Auto pysähtyy kapealla kujakadulla. Nainen ja mies hyvästelevät, nainen laskeutuu autosta ja lähtee kävelemään punaharmaata pikkutaloa kohden.

Ilmassa on suven lämmin virinä. Lehtipuut ojentelevat rehevyyksiään puuaitojen yli kadun puolelle ja niitten tuoksu ylittää metropolista tunkeutuvan bensiinin ja muun lemun.

Kujasen molemmin puolin välähtelevät pienten asumusten ikkunasilmät kuin ohikulkijaa vilkaisten. Annansilmät ja verenpissarat kukkivat ikkunalaudoilla kehyksinään tai taustanaan hohtavan valkoiset verhot.

Tuntuu knin noissa asumuksissa olisi pyhä, kuin
niitten ihmisillä valkeat ajatukset, kuin ei mitään pa-
haa olisi muuallakaan maailmassa.

Siltä voi tuntua täällä, metropolin liepeellä!

11.

Jytkyn, jytkyn, mammonan myllyt pyörivät!

Sokea harjantekijä saa Kerolan Insinööritoimistossa kuitata summia, joita ei ole ennen käsissään pidellyt.

Tosin näillä rahoilla ei vielä rakenneta tehdasta eikä suurkirjastoa. Mutta ullakkohuoneen haaveilijan pikkuelämään ne vaikuttavat hyökylaineen tavoin.

Tällä laitakaupungin kujasella on tieto hänen menestyksestään levinnyt ja häneen katsotaan kuin uuteen ihmiseen. Kun hän ohittaa katuvierillä tai porteilla paasaavat akkaset, hiljentävät nämä jutteluun siksi, kunnes hän joutuu ulommaksi. Se on itsetiedontonta kunniantekoa miehelle, joka on keksinyt sellaista, mikä kelpaa ulkomaittenkin herroille, ja josta tulee rahaa.

Jalmarin onnistumista nämä naapurit eivät osaa kadehtiakaan. He ovat nähneet sokean nuorukaisen kyyhöttävän sauvoineen ja harjanippuineen tuulessa ja tuiskussa, ovat tienneet hänen viettäneen nälkäisiä päiviä. Oikeaan se hyväpaukku osui! ajattelevat.

Punaharmaan talon omistaja, vanha merikaptee-

nin leski aikoo muuttaa toiseen kaupunkiin sukulaistensa luokse. Hän haluaisi myydä talonsa, mutta tähän aikaan ei ilmaannu ostajia. Talo ei ole liikevöylien varrella eikä se ole myöskään tulevaisuuden tonttipaikka.

Merikapteenin leski tarjoaa Jalmarille taloan. Ei olisi kiirettä maksamisella, vaikka vähemmän kerrallaan suorittaisi.

Jalmari lupaa miettiä asiaa. Ajatella, häneen jo luotetaan! Harjansitomiskone on taikakalu, se tuottaa kaikkea, kaikkea. . .

Tässä punaharmaassa talossa on sokean nuorukaisen muisti herännyt, olisi somaa isännöidä siinä! Jos nyt jatkuu rahojen tuloa, niin. . .

Jalmarin ei enää tarvitsisi käydä harjakaupallakaan.

Niin pitkälle on hänen asiansa edistynyt, ihme! Mutta hän ei osaa luopua torillakäynneistään. Hänelle on elämää tuo joka-aamuinen matka satamaan, olo Keisarinnan kiven juurella ja paluu kotiin. Mutta porraskäytäväkauppaa hän ei enää harjoita. Oli kiusallista häiritä ihmisten rauhaa soittelemalla ovikelloja.

Selinakin saa toisinaan aikaa pysähtyäkseen pu-

huttelemaan Jalmaria. Hän on vaihtanut toimipaikkaa, mutta uusi ei tunnu häntä oikein miellyttävän. Uuden paikan johtaja ei saata häntä autolla kotiin niinkuin entisen.

Jalmari saa myöhäisiltana pitää Selinaa kädestä porraskäytävässä. Kasvot hehkuen Jalmari kertoo koneensa voittokulusta. Nyt se jo on hyväksyty monissa maissa, ja pian alkaa tulla prosentteja.

— Prosentteja! kertaa Selina kuiskahtaen ja hiljenee ikään kuin miettiväiseksi. Hänen huulensa liikkuvat äänettömästi, aivan kuin hän suorittaisi pääsälaskua. Hyvä, hyvä asia, että Jalmari, poikaparka, vaurastuu! Jonakin iltana hän, Selina, tulee Jalmarille lukemaan sanomalehtiä, vai mitä?

Jalmari ihastuu. Tule, Sellua, tule, hän pyytää innokkaasti ja puristaa tytön käsiä niin, että tältä on kirtova tuskanhuudahdus.

* *

*

— Miksi kaikki hyvä tulee yht'aikaa! huudahtaa Jalmari, kun Aurora-tädiltä ja Jaakko-sedältä saapuu kirjeellinen tervehdys, kerrankin. Nämä varakkaat sukulaiset, liikeihmiset, eivät ole lähestyneet häntä

moniin vuosiin.

Kirje on vakuutettu ja sisältää tuhannen markan setelin! Tekstissä sanotaan, että se on Jalmari-raukan avustamiseksi, koska he, sukulaiset, tietävät hänen olevan puutteessa.

— Hyvä on syönyttä syöttää! tokaisee talonmiehen vaimo, jonka luona kirjettä luetaan. — Kylläpä muka-tuuli sukulaisia jos ystäviäkin kuljettaa! Olisivat tuonkin setelirepaleen lähettäneet silloin, kun poikaparka kituroi nälin näpein! Paras, että Jalmari lähettäisi mokoman antipalan takaisin ja panisi korot mukaan. Niitä ne kumminkin väijäävät!

Miettiskä painostelee erikoisesti omakielisiä sanojaan. Vallankin sana: m u k a t u u l i saa värityksen, joka melkein kertoo tarinan päivänpaisteesta ja hyttysistä.

Hanna lukee vielä kirjeestä, että Jalmarin täti ja setä aikovat piakkoin käydä nuorukaista tervehtimässä oikein kädestä pitäen.

— Tietysti! hoilahtaa Miettiskä väliin. — Onhan niitä rahakäteen tarttujia, hih hih!

Mutta Jalmari myhäilee hyväuskoisena.

— Noh, eivät nämä sentään minun rahojani. . . va-

roissaan olevat, hän arvelee.

— Vai ei! innostuu Mieltiskä. — Rikkaat ne vasta rahanpuutteessa ovatkin! — Eikö Jalmary kertanut, että ne jotakin tiilitehdasta . . . ?

— Niin perustavat, muistaa Jalmary.

— Ja siihen ne upottaisivat Jalmarynkin rahat, muistakaa minun sanoneeni! Siihen vain tiilensaveen ne sotkeutuisivat ja, huit hait, kynsiään jäisi Jalmary pureskelemaan!

Jalmary on kumminkin tervehdyksestä kiitollinen. Eikä hän usko kirjeen lähettäjien tietävän hänen vaurastumisestaan, eiväthän he siinä tapauksessa olisi lähettäneet tuhatmarkkasta.

Jälkikirjoituksessa vielä täti ja setä ilmaisevat toivonsa, että Jalmary harkitsisi muuttamista kokonaan sukulaistensa luokse. He ovat vihdoinkin — Luojan kiitos — päässeet siksi aineellisesti kuntoutumaan, että voisivat pitää Jalmaryn, sokeasta poikaparasta, huolta. He tarjoaisivat Jalmarylle kodin, viihtyisän kodin.

Tämän kuultuaan nauraa Mieltiskä silmät vesissä.

Niin nauravat muutkin pihan vaimot, kun Mieltiskä kertoo heille makuisan jutun.

Iltamyöhällä tulee Selina lukemaan Jalmarille sanomalehtiä.

Ensin hän tahtois lukea ääneen sen sukulaiskirjeen. Jalmaria kai huvittaisi kuulla luettavan sitä uudelleen. Kirjeistähän ei tavallisesti saa yhdellä lukemisella kaikkea hyvää irti, toinen lukeminen voi tuoda esille jotakin uutta, miellyttävää. Eikö niin, Jalmarri?

Tietysti, hyvänen aika, jos Selina vain vaivautuisi. . .

Luettuaan kirjeen ääneen tutkii Selina sitä vielä itseksseen. Hän on hyvin miotteliäs ja nuoren miehen puheisiin hän vastailee hajamielisesti. Jalmarista tuntuu kuin hänellä, tytöllä, olisi jotakin sanomista. . . jotakin. . .

He viihtyvät hyvin yhdessä sinä iltana.

12.

Jalmarin on lopetettava harjankaupustelu.

Se on Selinan vaatimus, sillä sokeasta nuorukaisesta on tullut punaharmaan talon omistaja. Talo on kallellaan, lahopuinen, odottaa vain myrskytuulen armoniskua päästäkseen luhistumaan, lepoon. Mutta Jalmarin on kumminkin isäntä, talonomistaja vällan!

Ja kun merikapteenin leski matkustaa toiselle paikkakunnalle, jää hänen huoneistonsa tyhjäksi. Jalmarin on nyt muutettava siihen. Onhan hänen alettava rakentaa kotia — niin, niin, pesimispaikkaa, mitä puhuikaan maisteri? — sillä Selina tarvitsee väljyyttä, mukavuutta ja silmänkoreutta. Hänen laitansa on niin.

Tarvitaan emännöitsijä, sillä huoneita on useita, ja keittiö on myöskin. No, Matsonska, etevä talousihminen, on vapaa siihen hommaan, ja uuden isännän mielestä kaikkein sopivin!

Kun huoneisto on saatu asuttavaan kuntoon, pidetään tupaantulijaiset ja julkaistaan Selinan ja Jalmarin kihlaus. Se synnyttää pihakunnassa sipinää ja supinaa, mutta ei enää äänekästä puhetta, jota Jalmarin

voisi kuulla.

Miettiskä niiaa nyt uudelle isännälle ja nimittää häntä Jalmari-herraksi. Tämä arvottaminen alkoi samana päivänä, jolloin Miettiskä sai tietää Jalmarin ostaneen talon.

Talonmiehen vaimon mielestä on »isännän ja palkallisten» välillä raja-aita, jonka yli ei hänen iällään enää lähdetä kapuamaan. Vaatiipa hän, että Hannan-kin olisi lakattava sinuttelemasta Jalmari-herraa. — Samalla vaivalla sitä ihmistä sanoo »teiksi kuin sinuksikin», hän vasertaa. On myöskin muistettava niia-ata isännälle.

Mutta Hanna, tottelematon, kuriton, noudattaisiko hän äitinsä vaatimusta? Ei, pahatapainen, nauraa vain kuin hyvällekin hullutukselle! Ja sinuttelee talonisäntää niin, että äitiä ihan pelästyttää. — Rikkaat voivat suuttua, nirppanokat, hän selittää tytölle.

Miettiskä pitää selvänä, että aineellisen aseman muuttuessa ihmisen luonne ja käytösikin muuttuvat. Sellaisia tapahtumia hän on nähnyt äkkirikastuneitten lapsuustuttaviensa elämässä.

Jalmarista kumminkin tuntuu, että sana »kihlaus» toisi jotakin, jotakin hänen ja Selinan välille. Mitä,

hän ei osaa itselleenkään selittää, mutta täysin hyvää se ei ole, ei täysin. Se sana ei ole *juhlaa!* Selina itse on juhlaa, mutta sana »kihlaus» ei ole. Siinä on ikään kuin maankamaraa.

Ahaa, se on asiasana! Kuuluu »laki-, pöytäkirja- ja virkakieleen!»! Nyt se valkeni!

Minä rakastan Selinaa! se ajatus on sanomattoman ihana, taruntuntuinen, se on musiikillinen ajatus. Mutta »minä olen kihloissa Selinan kanssa», se on kuiva, virallinen toteamus, siinä ei soi!

Uusi, väljä asunto vasta ostettuine huonekaluineen myöskin tuntuu Jalmarista vierastuttavalta. Kalustot ovat Selinan valitsemia. Tuo pöytä, tuo sohva, aivan kuin siinä ja siinä filmissä, otetaan ne! hän esitteli huonekalukaupassa Jalmarille. Tuollainen kaappi oli ranskalaisessa elokuvassa, siitä me pidämme! Suurmaailmallista, kontinentaalia, funkista, niin, ja uusantiikkia!

Jotkin huonekaluista ovat peloittavan liukkaita ja terävasärmäisiä. Niiden tuoksu ei miellytä isäntää. Kiillokeaineen, spriin, tärpätin ja pulituurin tuoksut ärsyttävät hänen herkkää haistiaan. — Se pistää nenään! hän valittaa.

Haistellaan joukolla huonekaluja. Mutta kukaan muu ei tunne mitään erikoista, ei lemua eikä katkua. Ne »muut» ripsauttavat silmää toisilleen, ja se ripsautus merkitsee: tiedämmehän Jalmarin, aina hän puhuu levottomia! Taisi puhkaista poikaparalta pään ne ylenmääräiset lukemiset, ja ne opetukset, joita yläkerran maisteri muinoin ammensi. . .

Yksin vuoteen silkkipeitossakin on Jalmarin mielestä vieras, tehtaan tuoksu. Se kihajaa, kahajaa, hän ei ole sellaiseen tottunut. Muutamana yönä hän heittää uuden peiton yltään ja kesken kaiken hakee rojukomeroon kätketyn vanhan huopapeittonsa.

Sitten hän saa hyvin unta.

Selina asuu toistaiseksi äitinsä emännöitsijähuoneessa. Pihalaisten ei tule nähdä hänen viipyvän myöhään nuoren miehen, sulhasensa, huoneessa. Juonittelijoiden on havaittava puhuneensa Kauniista-Selinasta liikoja!

Matsonska, vanhanaikainen ihminen, järjestää kihlaparille kuulutuksetkin.

Kuulutus! Miksi siinäkään sanassa ei ole sointia?! Jalmarin korvissa se rapisee kuin virastopaperi, kirkonkirjan numeroitu lehti, sivu se ja se! Avioliit-

toon kuulutetaan. . . Siinä on jäykän kanslistin kuu-
vaa yskähdystä, vuosiluku ja päivämäärä, kas, roko-
tettu, tottakai!

Välistä Jalmaria kohtaa mielenhaikeus, jollaista hän ei ole milloinkaan ennen tuntenut. — Äkillises-
tä elämänmuutoksesta, hän ymmärtää.

Unelmistaan hänen pitää tinkiä. Nyt hän tapaa Se-
linan joka päivä, yliolento on laskeutunut hänen ta-
solleen, maan kamaralle! Hänen, satu-uneksiman, on
tydyttävä siihen, että hän onkin ihmislapsi, nuori
nainen! Nainen vain, eikä. . .

Mutta ihana ihmislapsi on Selina, ihana. Hänen
olentonsa on edelleenkin käsittämättömän viehkai-
seva.

Selina puhuu usein syyshatuista ja leningeistä, ja
tanssiaisiin hänen täytyy päästä. Jalhari ei halua seu-
rata häntä ilopaikkaan — mitäpä hän siellä tekisi?! —
mutta ei hän voi kieltää Selinaakaan menemästä. —
Siellä sykkii elämä! sanoo Selina. — Tanssi on elämää!
hän huudahtaa, ja nauraa niin, että kuuluu kuin soi-
tettaisiin kultaista tiukua.

Jalhari kertoo toisinaan Selinalle kauniista unel-
mistaan. Sokeitten Suurkirjasto on hänen lempiai-

heensa, ja hän pyytää, että Selinakin lueskelisi joutohetkinään ja valitsisi teoksia, joita painettaisiin kohokirjaimilla Suurkirjastoa varten. Nimittäin sitten, kun pääomia. . .

Mutta Selina ei jaksakaan lueskella. — Siitä tulee päänsärkyä, hän sanoo. Ja hän ihmettelee, miksi Jalmari rasittaa itseään joutavuuksilla. On nautittava oikeasta, elävästä elämästä! Hän mietelmöi, ja hän hymähtää hieman säälinkeraisesti Jalmarin puuhille.

Jalmari ei kuitenkaan malta olla puhumatta suunnitelmistaan. Mutta Selina ei lämpene niistä. — Poika, sinä, älä viitsi aina jauhaa liikeasioista! hän pyytää väsyneesti ja silittää Jalmarin tukkaa, joka miehekäessä pöyhevyydessään muistuttaa leijonan harjaa.

Jalmari nielee jotain kuivahtavaa. Hänen mielestään nuo suunnitelmat eivät ole liikeasioita, ei, romaania ne ovat paremminkin. Romantiikkaa! Satua paimenpojasta, joka teki mainetyön ja palkakseen sai puolen valtakuntaa ja kauniin prinsessan. Niin hänelle on käynyt, satu on hänen kohdaltaan jo todellisuutta melkein, melkein!

Niin, todellisuutta!

Nyt, kun Jalmarilla on rahaa, oma talo, kihlat-

tu morsian ja kauppakeskusteluja insinööritoimistossa, nyt hän joutuu useammin kuin ennen arjen todellisuuteen. Asiallinen numerojärkevyys karkottaa usein hänen sielustaan uneksijan, niin — ja hän on kadottamassa ihmeellisen kuulonäkemyksensä. Hän mataa alhaalla, maan kamaralla, soitanto hänen ympärillään on meltoutumassa, se kilajaa hänen korvisaan enää harvoin. Hyväluoja, onko hänen satunsa kokonaan häipymässä ja hän itse joutumassa tosiolevaisuuden vangiksi?!

Ettäkö saavutus olisi onnen seppelpeittoinen hauta?! Ei, se ei voi olla totta, ei, vaikka yläkerran maisteri niin sanoi, rauha hänen. . .

13.

— Saanko lukea sinulle uutisia? kysyy Hanna kurkistaen talonisännän huoneen ovelta.

— Ole hyvä, Hanna! ihastuu Jalmari. Hän on väsymykseen asti käyttänyt pistekirjoituskonetta suunnitelmiaan laatien. Selina on lähtenyt katsomaan elokuvaa. Mutta Matsonska paistaa keittiössä ohukaisia, ja ne ovat Jalmarin himoruokaa. Pikkupojasta saakka on sokea harjantekijä toivonut, että kerran koittaisi aika, jolloin hän saisi syödä kyllikseen ohukaisia, erikoisesti lakkahillon kanssa. Nyt hän saa, kiitos keksinnön, ei, ei, vaan Kaiken Hyvän Antajan!

Syyskuu on jo menossa, yö käy päivä päivältä röyhkeämmäksi, se anastaa valon aluetta pimeään poveensa aamusta ja illasta. Koulut ovat käynnissä, mutta talonmiehen laiha tytär pikkuneito, ei olekaan jatkanut opintojaan. Keväällä hän pääsi yhteiskoulun kuudennelta luokalta kohtuullisin arvoin. Miettiset sanovat, että lääkäri on määrännyt hänet lepäämään ainakin yhden lukuvuoden vähäverisyyden vuoksi.

Miettiset sanovat niin, mutta Jalmari ei oikein us-

ko heitä. Hän epäilee, että Hannakaan ei selitä asiaa totuudenmukaisesti. Ja syystäkin, sillä Miettiskä itse on moittinut tyttärtään valehtelijaksi.

Talonmies Miettisellä on viime aikoina ollut kovin vähän tuloja. Satamassa on laivaliike hiljaista, eikä hän ole saanut siellä työtä. Jalmari on tahtonut korottaa talonmiehen palkkaa, mutta proletaariylpeä, pitkänvankka Miettinen jyräyttää: Stop! Jos hän nyt ottaisi sokealta isännältä enemmän palkkaa kuin mikä muissa samansuuruisissa taloissa on vakaantunut pihamiehen osaksi, niin naapurit voisivat luulla heidän petkuttavan hyvänahkaista isäntää.

Sitä luuloa eivät Miettiset jaksaisi kantaa.

Jalmari on vihjaissut Miettisille, ettei Hannan tarvitsisi varattomuuden vuoksi jättää koulunkäyntiään. Mutta Miettiset eivät ole tarttuneet vihjaukseen. He katsovat olevansa omavaraisia, eivätkä millään kehtaa tunnustaa olevansa tarpeessa. Kielikerkeä Miettiskä ehättää selittämään, että Hanna kyllä jatkaa kouluaan, kunhan edes lukukauden lepää.

Hanna on kumminkin etsinyt työpaikkaa, sen Jalmari on saanut tietää. Mutta paikansaanti ei näihin aikoihin ole helppoa. Lujaan työhön ei hintelä tyttö-

nen pysty, ja koulunkäynyttä nuorisoa tuntuu olevan liikaa.

Nyt Hanna on löytänyt iltapäivälehdessä uutisen erikoisesti Jalmarille. Siinä kerrotaan sokeasta miehestä, jonka silmät leikattiin näkeviksi kotimaassa. Kun mies palasi sairaalasta, oli hänestä kaikki ihmeellistä. — Mikä tuo on? hän kysyi vaimoltaan osoittaen lattialle. — Se on kissa, sanoi vaimo. Ja mies ja vaimo itkivät koko päivän siitä ilosta, että miehestä oli tullut näkevä.

— Entä, jos sinäkin, Jalmari. . . ehdottaa Hanna uutisen luettuaan. — Onhan sinulla varaakin!

* *

*

Jalmari vaakailee asiaa puolin ja toisin monena päivänä ja yönä. Miksi hän ei ole tuntenut itseään täysin onnelliseksi viime aikoina? Hän on luullut saavuttaneensa kaiken, mitä on toivonut. Mutta jotakin häneltä puuttuu.

Kaunis-Selina ei ole yksinomaan sormin tunnus-teltava, sieraimin haisteltava tai korvin kuultava, tai. . . Paras osa hänestä, hänen ihmeellinen kauneutensa, on aistittava tuolla oudolla tavalla jota Jalmari

ei edes käsitä.

Kaunis-Selina on nähtävyys — niin hän on kuullut sanottavan.

Jospa hän saisi yhden aistin lisää! Ehkä sen, näön, puuttuminen onkin syynä hänen alamielisyhteensä! Varmasti kaikki kääntyisi kohdalleen, jos hän *näki*-*si* Selinan niinkuin muut. Aistisi hänen ylimaallisen kauneutensa täydellisyydessään. Ehkä se, uusi aisti, toisi hänen, Jalmarin, tajuamukseen myöskin Selinan sielun. Sielu! Nykyisillä aisteillaan hän ei tavoita sitä, ihmeellistä, miksi hän ei osaa aistia Selinan sielua?!

Jalmari käy Hannan saattamana, mutta kenenkään muun pihalaisen tietämättä silmäspesialistin tutkittavana. Tämä on sitä mieltä, että Jalmarin kannattaisi yrittää. Professori Norma, onhan hän tehnyt jo pikku ihmeitä, leikannut harmaan kaihinkin, ja sitä ei olisi vielä vuosikaan takaperin uskottu. Eikä hänen tilansa pahemmaksi tulisi, vaikk'ei leikkaus onnistuisikaan. Hän jäisi vain sokeaksi, niinkuin on ollut ennenkin.

Hanna kirjoittaa professori Normalle, joka toimii vieraassa kaupungissa. Jalmari sanelee kirjeen sisäl-

lön, ja se on salaisuus — talonmiehen tyttären ja talonisännän salaisuus, kahdenkeskinen.

Muutamien päivien perästä tulee vastaus. Hanna ja Jalmari sulkeutuvat sisimmäiseen huoneeseen sitä lukemaan, ja he puhuvat keskenään hyvin hiljaa. Kukaan ei saa tietää, mitä on tekeillä.

Professori Norma ei saata varmasti luvata mitään. Mutta hänen mielestään tapaus ei ole toivoton. Ensi viikolla olisi potilaan saavuttava hänen yksityissairaalaansa, ensi viikolla, sillä sen jälkeen ei professori voi ottaa vastaan uusia »tapauksia» pitkään aikaan.

Hannan kädet vapisevat innostuksesta hänen luksiensa kirjettä.

— Yksin et luonnollisestikaan voi lähteä, hän arvelee Jalmarille.

— En, saattaja täytyy olla.

— Selina!

— Hsst! Selina ei saa tietää tästä — vielä. Eikä kukaan!

— Miks'ei edes hän, Selina?

— Koska tahdon toimittaa hänelle yllätyksen, ymmärräthän, pikku Hanna? Jos yllätys onnistuu, on se hänelle ikään kuin häälahja. Hän luulee menevänsä

naimisiin sokean miehen kanssa ja — saakin näkevän! Eikö se ole sukkelaa, vai mitä?

— Olisi. . . kai.

— Mutta koska onnistuminenkaan ei ole varmaa, niin paras on pitää kaikki salassa — toistaiseksi. Vasta sitten, jos. . . Ymmärräthän, Hanna?

Hanna ymmärtää. Lahja, niinkuin nyt häälahjakin, menettää osan viehätystään, jos saaja tietää ennakolta. . . Siksi lahjat valmistellaan aina salassa!

14.

Vahva portti sulkeutuu jymähtäen nuoren miehen takana.

Syysaurinko tervehtii miestä niin häikäilemättömin katsein, että hänen ruskeat silmänsä siristyvät, ja hän vetää huopahatun reunaa niiden varjostajaksi.

Miehellä on pieni matkalaukku, siisti asu, ja hänen katseensa on valpas ja älykäs, mutta ihmeen arkaileva. Hänen olentonsa vaikuttaa ikään kuin perin pohjin nöyryytetyltä.

Hän hengittää ahmivasti syyspäivän tuleennuttamaa ilmaa, aivan kuin olisi kauan ollut sitä vaila. Hän joutuu Valtatien kulmaan, autojen hurina ja katuvaunujen kilkatus näyttää miltei pelästyttävän häntä.

Mihin päin nyt? Mies kääntelee päätään epätietoisena — ahaa, tuonne, tietysti tuonne, siellä pauhaa metropol, maan sydän lyö epätasaisen kiihkeitä lyönnejään, siellä on hänenkin maailmansa.

Mies hymähtää surumielisesti valitessaan suunnan vasempaan.

Hän kävelee hiljaa, kiireet ovat kai vierastuneet hänestä. Ja hänellä on ihmeen paljon katseltavaa, on kuin hän ei olisi nähnyt tätä kaupunkia koskaan ennen. Hän nostaa kiiltävän peltipalan maasta, kas, kummaa esinettä! Harvinaisuus — noh, eikö mitä, onhan näitä tällä puolen. . . Hän heittää peltipalan katujaan, mutta sen sijaan nostaa sieltä savukkeen pätkän ja pistää taskuunsa.

Ensimmäisen tielleen osuneen kauppapuodin ikkunassa, mustassa kuvastimessa hän tarkkailee pikkusiroa, miltei poikamaista olemustaan. Kalvakas hän on, ja hentoinen, niin, niin, mutta älyn avulla tässä maailmassa menestytään, eikä niinkään ruumiillisen jyrkeyden. . . Kohentaudu, mies, kohentaudu!

Vastaantulevia naisia nuori mies silmäilee kuin ihmeolentoja. Hänen katseensa viivähtää heissä pitkään, jopa ujon pyyteliäänä.

Mies osuu kahvilaan. Hän istahtaa ovensuupöytään, ikään kuin ei pitäisi itseään arvollisena käymään peremmäksi.

Tarjoilijatyttöä hän puhuttelee alamaisen hiljaisesti, aivan kuin tämä olisi ylhäinen nainen ja hän alhainen mies. Kun tytön silkkipuseron hiha koskettaa

hänen käsivarttaan, nousee hänen kasvoilleen veri.

Miehellä on oikea lukunälkä. Hän tarttuu sanomalehtiin kuin kiellettyyn himoruokaan, ja hän selaa vanhatkin lehdet, joita kantaa hyllystä pinollisen eteensä.

Yht’äkkiä nuori mies hätkähtää!

Hänen silmiinsä on sattunut kiinnostava uutinen. Hän lukee sen uudestaan ja uudestaan, ikään kuin ei aluksi uskoisi sitä. Hän lukee ensin vilistävästi, pää heiluen vasen, oikea, vasen, oikea, ja sitten hän tarkkaa sen sana sanalta. Uutinen kertoo harjansitomiskoneesta, uudesta keksinnöstä.

Mies nousee ja lähtee. Hänen silmissään vilahtaa kuin nousevan päivän ohut valoviri.

* *

*

Jalmari on valmistautunut matkustamaan.

Läheiset, paitsi Hanna, uskovat, että kyseessä on liikematka. Jalmarille on ilmestynyt paljon uusia asioita, hänen luonaan käy tehtaitten edustajia, ja häntä pyydetään matkustamaan, jopa ulkomaillekin. Koneen valmistusta ja käyttöäkin tarkastamaan. Mutta hän, sokea mies, ei saata lähteä aivan kauas.

Selina tietää, että matkustaminen sokean kanssa on vaivalloista. Aivan kuin itsestään on hänelle ja myös muille läheisille selvinnyt, että talonmiehen »joutilasta» tytärtä on pyydetävä hänen oppaakseen. Hanna on tottunut hoivaamaan sokeaa, onhan hän kävelykuntoisesta pikku työstä talutellut Jalmaria hänen liikkeessaan oudoissa paikoissa asioillaan. Kerrankin hän vei Jalmarin junassa maalle ja kävi jälleen hakemassa.

Lähtöön on vain pari tuntia.

Kaikki on valmista matkaa varten. Jalmari ja Selina istuvat olohuoneessa käsitysten. Kun Jalmari palaa matkalta, pidetään häät. Jalmari yrittää toimittaa Selinalle jonkin hauskan yllätyksen häälahjaksi, ei voi vielä sanoa, onnistuuko hän. Ei, ei se ole koru, vaan jotakin. . . Saa nähdä sitten, kun Jalmari palaa matkalta!

Ulko-ovelta kuuluu kellon pirahdus, arkamainen kuin kainon köyhän soitto.

Matsonska ohjaa huoneeseen nuoren, heiveröisen, pikkusievän, sivistyneeltä vaikuttavan miehen.

— Terve, Jalmari-serkku! hän sanoo hiljaisella, valttavasävyisellä äänellä. Ääni ja koko hänen olenton-

sa on kuin anteeksipyyntö. Hän seisoo ovensuussa ujoilevana, ja hänen hengityksensä kuulostaa hätäiseltä. Se ikään kuin sanoo huohottaen: — . . . että minä häiritsen — että minä vaivaan!

Muisteleva ilme käväisee Jalmarin kasvoilla kuin äkillinen tuulenviri. Se katoaa pian ja hän huudah-
taa:

— Serkku-Rauli!

Jalmarin ihastunut huudahdus rohkaisee nuorta miestä. Hän kumartaa Selinalle etäältä ja lähestyy Jalmaria. Tarttuen tämän ojennettuun käteen ja puristaen sitä hän ihmettelee:

— Kas, että tunsit vielä äänenikin! Luulin sinun jo unohtaneen minut!

Jalmari vetää vieraan istumaan lähellään olevaan nahkatuoliin.

— Totta kai minä sinut muistan, hän vakuuttaa. — Olenpa muistanut sinua melkein joka kerta, kun syön omenaa!

— O m e n a a ? !

— Niin. Kerran pienenä ollessamme toit minulle omenan, jonka olin hukannut. Rehti poika, niin jäi mieleeni sinusta — ainaiseksi!

Rauli naurahtaa surumielisesti ja sanoo kuin ihail-
len:

— Sinulla on poikamielesi tallella, serkku! Sellai-
set ihmiset pysyvät onnellisina.

Jalmari näyttää muistelevan jotakin.

— Tiedätkö, Rauli, hän sanoo, — minä yhdiste-
len eri käsitteitä omalla tavallani. Olen samaistanut
valon ja vehnäjäuhot, koska ne kumpikin ovat val-
koisia. Ja mustan kissan ja pimeyden. Molemmista
olen kuullut sanottavan, että ne hiipivät kuulumat-
tomasti huoneeseen. Sinä, serkku-Rauli, ja *rehellisyys*,
ne ovat minusta sama käsite. Rauli Rehellinen, sen ni-
men olen sinulle antanut — tuon pienen omenajutun
vuoksi! Katsohan, minulla on oma maailmani, jossa
muitten pienet asiat ovat suuria, ja päinvastoin!

Jalmarin lausussa sanan *rehellisyys* näyttää Rauli
satutetulta. Hänen kasvoilleen hulmahtaa tumman-
punainen, sinettilakan väri. Mutta huulet saavat si-
nertävän vivahduksen, ja hän tekee eleen kuin aikoi-
si koettaa vasemmasta ranteestaan valtimoa.

Jalmari tutustuttaa Raulin ja Selinan.

— Morsiameni! hän esittää tummanuhkean nuo-
ren naisen, ja hänen ylpeydestä hohtavat kasvonsa

ikään kuin kysyvät serkulta: mitä pidät onnestani?!

Rauli tarkkailee salasilmällä Selinan miehistä mieltä viehkaisevaa olentoa. Tuo varsi, pitkänsoleva kuin elokuunkukka, hiusten jalokiilto, raukeankoreat silmät, ei, niihin hän ei voi katsoa pitkään, hän on ollut niin kauan. . .

Mutta Selinan silmät etsivät nuoren miehen katsetta. Nuori mies on uutuus. Selinan silmissä on sähköttävää, ne sanovat jotakin kahdenkeskistä, mutta nuoren miehen katse säikähtää sitä sanomaa ja vilahuttaa syrjään.

— Onnittelen, serkku! hän sanoo Jalmarille. — Siinä rikot säännön: onni pelissä, epäonni lemmessä. Sinulla on molemmat!

Selinan kimaltavat silmät sähköttävät kiitollisuutta näistä sanoista.

Jalmarikin on mielissään serkun tunnustuksesta.

— Mistä johtui mieleesi tulla minua tervehtimään? hän kysyy vieraaltaan. — Olisithan voinut tulla aikaisemminkin!

Rauli nielee jotakin, ja hieman mietittyään vastaa:

— Suoraan sanoen — älä pahastu — sain tietää sinun rikastuneen! Ja minä olen tehnyt keksinnön —

minäkin — ja se kaipaa pääoman apua!

Raulin suuret silmät näyttävät hätääntyneiltä, aivan kuin hän pelkäisi Jalmarin ajavan hänet ulos näin suoran tunnustuksen kuultuaan.

Mutta Jalmari kohentaa istuma-asentoaan ja nyökkää vieraille kehoittaen tätä jatkamaan, Selina lähtee keittiöön ilmoittamaan äidilleen, että talossa on kahviteltava vieras.

— Sinähän tiedät, että minun piti valmistua insinööriksi, muistuttaa Rauli. — Mutta siihen tuli jotakin vähin. Noh, mutta mitä siitä! Asiaan, asiaan! Kerran muistin sinua, ja silloin tuli mieleeni sokeain kohokirjaimisto. Tällöin oli löydetty idea erääseen maailman käytännöllisimmistä keksinnöistä. Aloin rakentaa taskukirjoituskonetta.

— *Taskukirjoituskonetta!?* ihmettelee viehkeä naisääni. Selina on palannut ja istuu vastapäätä vierasta.

— En ole koskaan kuullut sellaisesta! kummastelee Jalmarikin.

Raulin nöyrä olemus ikään kuin ryhdistäytyy, ja hän selittää:

— Sivistynyt maailma kaipaa sellaista. Olisi teh-

tävä muistiinpanoja raitiovaunussa istuessa, konserteissa, teattereissa, elokuvissa ja sen semmoisissa. Tärkeä mieleenjohtuma pitäisi kirjoittaa muistiin kadulla kulkiessakin. Mutta on hankalaa käyttää paperia ja kynää yleisön joukossa, niin, ja pimeässä. Mutta koetapa tätä, serkku!

Jalmari saa käteensä savukelaatikon kokoisen ja -muotoisen esineen. Siinä on kohokirjaimia, niinkuin usein metallisissa savukekoteloissa.

— A, B, C, D . . . tässä on aakkoset, toteaa Jalmari sormillaan tunnustellen.

— Oikein! Kuka tahansa oppii sormin tunnustelemalla painelemaan kirjaimia. Jokainen painallus lyö kirjaimen silkkipaperinauhaan, joka rullautuu laitteen sisässä. Saat pitää laitteen taskussasi, eikä herätä kiusallista huomiota, vaikka kadulla kävellessäsi kirjoittaisit romaania. Tämän keksinnön alkuunsaaminen vaatisi noin kuusi—seitsemänkymmentätuhatta markkaa!

Matsonska tuo kahvia. Jalmari valittaa, että serkku saapui juuri, kun hänen, Jalmarin, on lähdeävä matkalle.

— Missä asut? hän kysyy Raulilta.

— En. . . hm. . . en ole järjestänyt vielä. . .

— Hyvä juttu! ihastuu Jalmari. — Jää taloon ja ole kuin kotonasi! Sopiiko, serkku? Ehkä joksikin viikoksi. Palattuani matkalta puhutaan keksinnön rahoittamisesta, eikö niin?

Luojan kiitos, Jalmarin taloudessa on nyt vieraanvaraa!

Rauli huokaisee kuin jostakin helpotuksesta, ja hän ottaa kiitollisena tarjouksen vastaan. Mutta Jalmari vaatii häneltä vastapalvelusta. Hänen on koettava viihdyttää Selinaa, morsianta, ettei tällä olisi ikävä sulhon poissaollessa.

— Koetan parastani, suostuu Rauli yrittäen hymyillä. Ja Selinan silmissä on kullankajoa enemmän kuin pitkiin aikoihin.

Talonmiehen Hanna-tyttö ilmestyy pienine matkalaukkuineen, ja niin tulee lähtö.

II OSA
MAAILMAN KASVOT

Huone tuoksuu väkevästi lysolille ja jodoformille.

Öljy värillä maalatut seinät hohtavat valkeuttaan, ja ne antavat mielikuvan lumilinnan salista. Huonekalutkin ovat kuin valkoisesta lumesta. Instrumentti-kaapin ovena on läpinäkyvä jäälaatta, niin voisi kuvitella. Tattia tuo mieleen suuren shakkilaudan lasimaisen liukkaine tumma-vaalea neliöineen. Pelilauta se onkin! Sen kuvioilla on pelattu elämästä ja kuolemasta, ties miten monta kertaa.

— Epäonnistunut! huudahtaa nuori, pyjamaan pukeutunut mies. Hän istuu pyörivällä jakkaralla huoneen keskivaiheilla. — Ei mitään uutta, ei mitään uutta! hän hokee puolittain itsekseen.

Jalmarin silmiltä on poistettu side. Hän värisee jännityksestä ja hänen kasvoillaan on pettynyt ilme.

Mutta vanha mies, jolla on pitkä valkoinen takki, tutkii peilauskojeella hänen silmiään. Ne ammittavat mitäänsanomattomina kuin tummansiniset lasipallot.

— Täysin onnistunut! hän vakuuttaa äänellä, josta potilas toteaa hänen olevan kovasti mielissään. —

Organismi on kunnossa, ehdottomasti kunnossa!

Ja kääntyen valkoiseen sisareen, joka alamaisena määräyksiä odottaen seisoo lähellä, hän jatkaa sormiaan naksautellen mielihyväisenä, miltei poikamaisen kehaisevasti:

— Olemme telineet pienen ihmeen, sisar! Ajatelkaahan, tätä operaatiota pidettiin vielä vuosi sitten mahdottomuutena! Hm, tjaa-aa, mitä eivät voi jumalat, sen voi ihminen viidellä sormellaan!

Jalmari haroo käsillään ympärilleen ikään kuin turvaa etsien. Hän sivelee professorin takinlievettä. Kuulopuheista hän tietää, että professori on kapeavartaloine ja kaljupäinen ja että hänellä on puolipitkä harmaa parta. Ja kultasankaiset silmälasit.

— Mutta onko tämä näkemistä? kysyy Jalmari intävästi. — Minä en tunne mitään uutta, entisestä poikkeavaa. Olen yhä entisessä maailmassani!

Professori taputtaa potilasta hyväntuulisesti naurahtaen ja selittää:

— Oikeastaan te *näette*, tietäkäähän! Silmänne näkevät minut, sisaren, näkevätpä tuon instrumentti-kaapin, vaikka täällä huoneessa on hieman hämärää tosin! Näette kätenikin, jota nyt heilutan silmienne

edessä.

— En. . . en ymmärrä. . . änkyttää Jalmari.

— Ette. Ja siinäpä vika onkin! Te *näette*, mutta ette *ymmärrä*, mitä näette!

Professoria näyttää huvittavan potilaan epäuskoinen ja hämmästelevä ilme. Hän istahtaa toiselle jakkaralle ja tarttuen Jalmarin käteen taputtelee sitä tyynnyttäväsi, ja jatkaa:

— Hm, tehän esimerkiksi kuulette vierasta kieltä, kuulette, mutta ette ymmärrä sitä. Samoin on näkemiseenne laita. Silmänne on optisesti virheetön, ymmärtäkääpäs nyt. Kaikkien silmäänne sattuvien esineitten kuvat tulevat kirkkaina ja selväpiirteisinä näköverkkoonne. Siis näkömekanismissa ei ole vikaa, vaan, hm — niin, kun hermot vievät kuvan isojen aivojen takaosaan, ymmärtäkääs, niin kuvaa ei siellä tajutakaan. Ei ymmärretä! Se, kuva, on vieraskielinen sähke, aivonne eivät osaa selittää sitä teille.

— Vika on siis aivoissani! huoahtaa Jalmari alistuvasti. — Älyä puuttuu, älyä!

Professori hymähtää niin huolettomasti, että Jalmarinkin mieli hieman keventyy.

— Älyssänne ei ole vikaa, selittää oppinut. — Mut-

ta muistissa. Tässä on *muistin puute*, ajatelkaahan!

— Mutta minun muistiani on aina . . .

— . . .kiitetty, sen uskon! Siksi voittekkin oppia näkemään tavallista pikemmin, nuori miekkonen! Sillä näkeminen on, hm, *muistia*, juuri sitä, muistia. Teillä ei ole muistelmakuvien varastoa näkökeskuk-
sen läheisyydessä . . . hm . . . aivoissanne. Ette ole kos-
kaan nähnyt minua, sisarta ettekä mitään tässä huoneessa olevaa. Ja — niinkuin vanhat viisaat jo sanoivat, että . . . hm, miten . . . ahaa, sanoivat: Nihil est in intellectu, quod non antea fuerit in sensu. Tarkoitan, nähkääs, että mitä ette ole ennen aistinut, sitä ette käsitä. Ette muista, ette muista, nuori mies!

Jalmari pyörittää päätään. Hänen opillisuutensa ei riitä käsittämään professorin puhetta ainakaan tällä kertaa.

Mutta tiedemies selittää: Jalmari on kuin pieni lapsi tässä asiassa. Hänen on lähdeittävä aivan alusta, syntysokean. Kosketusaistin on opetettava näköaistia. Sen on tarkistettava, osaako näköaisti läksynsä, onko mikin nähty esine se, miksi silmä sitä väittää. — Oftalmologit ovat väitelleet nativistisesta teoriasta ja empiristisestä teoriasta, sanoo professori. — Mutta

teidän, nuori mies, on ainakin turvauduttava empirismiin, hm, tarkoitan opeteltava . . .

— Kokemusperäisesti! ymmärtää Jalmari, jolle vaikea asia vähitellen selvenee.

— Aivan niin! Muut aistinne, kuulonne, ennen kaikkea kosketusaistinne kääntävät ikään kuin vieraskielistä tekstiä, näkemyksiä, teidän omalle kielel-
lenne, siksi, kunnes osaatte ajatella, hm, niin, vieraalla kielellä, tällä uudella, siis näkö . . . Noh, näkemisen probleemia ei olekaan vielä täysin selvitetty. Meikäläiset vielä täyttä päätä ovat tukkanuottasilla, sanallisesti, näkemisen psykologisista ja filosofisista periaatekysymyksistä . . . hm, mutta, niin, nämähän ovat oftalmologien keskinäisiä . . . Kas niin, sisar, nyt saatte hoitoonne hänet, joka ryhtyy opettelemaan näkemisen aakkosia.

Professori nousee ja luovuttaa Jalmarin käden sisarelle. Nuori mies, jonka silmät on avattu, ei voi liik-
kua oudossa huoneessa taluttamatta.

Hanna asustaa hotellissa, lähellä professori Norman yksityissairaalaa.

Hän käy joka päivä Jalmarin luona ja lukee hoivatilleen. Omina aikoinaan hän tutkii koulukirjojaan, joita hän on ottanut mukaansa. Kouluopiskelu voi vielä jolloinkin alkaa uudelleen.

Hanna kirjoittaa Jalmarin sanelun mukaan Selinälle. Hän, opastyttö, ei voi selittää itselleen, miksi hänestä lemmenkaipuisten sanojen kirjoittaminen tuntuu vastenmieliseltä. Eikö hän ymmärrä rakkautta ja rakastuneita? Varmaankaan ei! Milloin hän olisi oppinut ymmärtämään? Eikä hän tahdokaan ymmärtää. Nuo kiihkeät tunteenpurkaukset, joita Jalmari sanelee hänen kirjoitettavikseen, ellottavat häntä. Hän ei voi, ei voi mitään sille, että kaipauksen tulisimmat sanailmaukset eivät tule paperille aivan niin kuohuvina kuin nuori mies ne sanelee. Hanna tuntee kyllä pistoksen omassatunnossaan »tyylitellessään» toisen kirjettä, hyvänen aika, eikö se olekin rikos — — mutta . . . mutta —.

Rakkauskirjeiden lähettäminen kumminkin har-

venee, keskeytyykin, kun Jalmarin elämään tulee ihmeellinen käännekohta. Uudet aistimukset tuovat mukanaan laskemattoman lukuisia ajatussarjoja. Ne häivyttävät kaiken entisen hänen ajatuksistaan, ne työntävät syrjään Selinankin — kummaa! Uusi, äärettön, alussa täysin käsittämätön alkaa muotoutua hänen ympärillään.

Ne uudet aistimukset eivät tule äkillisesti.

Jalmari ja Hanna luulivat, että onnistuneen leikkauksen jälkeen sokea alkaisi heti nähdä, aivan kuin maailmanteatatterin esivaate avattaisiin hänen silmänsä edessä.

Niin ei kumminkaan käynyt. Aistimukset heräävät vähitellen. Ensimmäisen valonsäteen tajuaminen ei muodostu hyökyaaltomaiseksi yllätykseksi.

Se tulee hiipien kuin ensimmäinen aavistuksellinen päivänkajo aamupimeässä yössä.

Valousva laajenee, kasvaa, se saa monia eri muotoja.

Jalmari ei alussa ymmärrä, mitä on tuo, joka leviittäytyy hänen ympärilleen. Hän ei tunne sitä käsin koskien, ei haistaen, eikä korvin kuunnellen. Yrittääpä hän sitä lipaista kielelläänkin, mutta ei, hän ei kä-

sitä, mitä se on. Milloinkaan hän ei ole tällaista ennen aistinut.

— Se on valoa! selittää professori Norma, kun potilas värisevänä ja pelästyneenä kertoo oudosta aistimuksestaan.

— Valomerkkejä! Uudesta maailmasta!

Jalmari on suuren, Suuren ovella!

Valo tuo mukanaan myöskin varjoja. Jalmari aistii nyt kaksi uutta, ennen aistimatonta: *valon* ja *varjon*. Kunnes hänen silmänsä alkavat erottaa muotoja, alussa kuvaamattoman epämääräisiä hahmoja, siluetteja, jotka aste asteelta irroittuvat alkumassasta.

Hän ymmärtää: tässä tapahtuu luominen!

Hänen silmänsä luovat maailmaa alkumassasta!

* *

*

Jalmari elää kuin oudossa, mielipuolen unessa.

Hän on saanut professorilta erikoisvalmisteiset, savunharmaat silmälasit. Mutta hänen silmiään pakottaa, päätä särkee usein. Silmiä on haudottava, ja se auttaa jonkin verran.

Jokainen päivä tuo hänelle uutta ja ihmeellistä.

Myöskin sielullista tuskaa se tuo, hän ei tiedä, mihin maailmaan hän nyt kuuluu. Jos hän sulkee silmänsä, hän huomaa vierastuneensa entisestä maailmastaan. Mutta uuteenkaan hän ei ole vielä päässyt »sisälle».

— Etkö ala jo nähdä minua? kysyy Hanna leikiten luettuaan Jalmarille lehtiä eräänä päivänä.

Jalmari vaipuu mietteisiin. Näkeekö hän Hannan vai ei? Kun Hanna seisoo ikkunaa vasten, huomaa hän selvästi hahmon, joka erottuu muusta ympäristöstä. Ja liikkumisenkin, Hannan liikkumisen hän jo ymmärtää, hatarasti tosin. Mutta onko Hannassa enemmän näkemistä kuin tuo varjo, hahmo? Totta kai, hyvänen aika! Professorihan sanoi, että kestää vielä kauan, ennenkuin hän oppii näkemään ihmisen pikkupiirteitä myöten ja erottamaan ihmisen toisesta.

— Saa nähdä, millaisen vaikutuksen tekee sinuun ihminen? sanoo Hanna odotettuaan turhaan Jalmarin vastausta. — Nimittäin sitten, kun ensi kertaa näet ihmisen!

Tosiaankin! Millainen elämys se olisikaan! Niin, mutta hän, Jalmari, ei näekään ihmistä yht'äkkiä, vaan vähitellen, piirre piirteeltä. Eikä hän siis saisi-

kaan yht'äkkistä Suurta näkemystä.

Miksi ei?! Voisihan Jalmari säästää, säästää, ja ottaa sitten yht'aikaa. . .

Jalmari hymähtää ymmärtäväisesti. Että hän pidättäytyisi katsomasta ihmistä ennen aikojaan. Hän harjoittelisi näkemään muita esineitä tarkkaillen, koppeloiden ja silmilleen selittäen. Ja kun hän vihdoinkin saisi näkönsä teräkuuntoon, vasta silloin hän. . .

Ihminen olisi niinkuin kuvapatsas verhon kätöksässä, kunnes toimeenpantaisiin juhlallinen patsaan paljastus. Hän näkisi silmästä silmään kummallisen olennon, Jumalan kuvan, Kaiken Valtiaan näköisen luomuksen!

Eikö se olisi valtava hetki, Hanna pieni?

Olisi, ihastuu tyttö, ja hänen harmaat silmänsä loistavat, mutta sitä ei Jalmari näe. Jumalahan loi viitenä päivänä kaikki maat, meret, kasvullisuudet ja eläimet. Kuudentena päivänä Hän kruunasi työnsä luomalla ihmisen. Nyt Jalmari menettelisi samoin, ensin antaisi näköaistinsa luoda muun, ja viimeiseksi, kaiken kukkaseksi ihmisen. Se olisi jotakin, jotakin kuvaamattoman romanttista. . .

Mutta malttaisiko Jalmari. . . ?

Miksi ei? Onhan hän malttanut tähänkin asti, vaikka luonnon pakosta! On täytynyt olla katsomatta ympäristöään ja ihmisiä. Miksi hän ei nyt maltaisi odottaa eräitä pikku aikoja?! Tosiaankin, tämä on elämänteatteria! Eikö olisi hullua ostaa paikkalippu, ja ennen näytäntöä käydä esitettävän kappaleen harjoituksissa katsomassa nautintonsa pilalle?

Ahaa, mutta Jalmaripa ei voi välttää ihmisen enenaikaista näkemistä. Hän joutuu väkisinkin näkemään omat kätensä, jalkansa, jopa osittain vartalonsakin.

Se on totta. Mutta — ihmisethän esiintyvät pukeutuneina. Heidän ruumistaan ei ole paljonkaan näkyvissä. Kasvot vain, kasvot! Ja nehän juuri tekevätkin ihmisen varsinaisesti, eikö niin?

Aivan. Tosiaankin! Päätään, kasvojaan, silmiään, niitähän ei Jalmari näe itse, ellei katso peiliin. Sittenkin, sittenkin hän voi säästää Jumalan kuvan näkemisen siksi, kunnes näköaisti on tarpeeksi hioutunut! Hän vain sulkee silmänsä, kun muita ihmisiä on lähellä, eikä katso itseään kuvastimessa. Vasta sitten . . .

Professoria huvittaa ja kiinnostaa potilaansa »säästöpeli». Hänen aikaisemmat hoidokkinsa eivät ole olleet synnynnäisesti sokeita, vaan he ovat nähneet joskus ennen. On todellakin jännittävää todeta, miten ihmisen näkeminen vaikuttaisi aivan ensikertalaiseen. »Kasperiin, joka ei saanut tietää mitään!»

Kaupunkiin ja suureen luontoon Jalmari haluaa myöskin tutustua vasta sitten, kun . . . Hän, uneksija, tahtoo lavastaa itselleen maailmanteatterin, hän ymmärtää, miten harvinaiset elämykset on suotu hänen osakseen. Monta mielikuvitusromaanin hän on luke-
nut, mutta merkillisimmän romaanin hän saa elää itse.

Katsoessaan »maailmaa» sairaalan huoneissa hän ikään kuin tekee ankaraa työtä. Illalla hän on läpeensä väsynyt, kuin liikarasittunut ainakin. Hänen on vaikea saada unta, horroksissaan hän kertailee päivän näkemyksiä, erittelee ja yhdistelee niitä.

Välimatkoja hän ei usko milloinkaan oppivansa käsittämään. — Lapsikin oppii viimeiseksi tajuamaan etäisyyksiä, sanoo professori.

Jalmari näkee seinän, mutta ei uskalla ottaa askeltakaan eteenpäin, seinä on melkein hänen nenäsään kiinni. Kunnes takaapäin tulee valkoinen sisar ja työntää häntä rohkaisten: Eteenpäin vain! Jalmari astuu varovasti ja katso: seinä peräytyy hänen tieltään, ei, sehän olikin monen askeleen päässä. Tämä on noituutta!

Kädet, hänen omat kätensä, ovat ensimmäisiä ymmärrettäviä näkemyksiä. Ne ovatkin aina hänen silmiensä tavoitettavissa, siksi silmä oppii muistamaan niiden muodon, jopa värinkin nopeammin kuin etäisemmän nähtävyyden.

Tämännäköisetkö ovat ihmisen kädet?! hän kummastelee nähdessään ne selvästi. Hänet valtaa äärettömän surumielisyys, tuska, jopa kauhistus. Hän tarkkailee käsiään inhoten, kuin olisi saanut niihin spitaalini, ja hänen huulensa kuvioituvat itkunvireisiksi. Äkkiä hän heittää kädet selkensä taakse, aivan kuin tahtoisipäästä niistä eroon.

Ja joutuessaan muitten ihmisten läheisyyteen hän yrittää *piilotella* käsiään.

Pilvisenä päivänä pääsee Jalmari ulkoilemaan sairaalan asfalttipihalle. Hän ei saa nähdä aurinkoa —

vielä.

Taivas, ainakin näin pilvisenä on hänelle pettymys. Siitä on paljon puhuttu, luettu ja laulettu, siksi hän odottaa erikoista. Mutta ylhäällä ei näy mitään, ei mitään, joka sattuisi hänen silmäänsä. Tyhjyyttä, olemattomuutta. Hyvä Luoja, oliko taivas valhetta?!

Ei, hän vain ei vielä osaa nähdä!

Tulenliekki hänestä on kaunis. Siinä on valoa ja lämpöä — siis aurinkoa. Uunissa hulmuava punakeltainen tuli on Jalmarista näky, jota hän ei väsy ihailemaan. Siinä on kalliita, hehkuvia ja kimaltelevia jalokiviä, satua, tuhattayhtä yötä siinä on! Niitä, oikeita jalokiviä hän on jo nähnyt professorin asunnossa, mutta tämä, tulenlieska, on kuin satojen, kai tuhansienkin jalokivien yhteenlaskettu kauneus.

Punainen vesikarahvi on myöskin silmäävirkistävä nähtävyys. Vallankin, kun se heijastaa päivänseiteitä. Ja kukkaset, kukkaset, ne saavat hänen vastaavatut silmänsä kostumaan, ne ovat niin ihania, että tuntuu kuin sydäntä kuolettaisi niitä nähdessä.

— Ai, miten kauniita kukkia! huudahtaa Jalmarri tullessaan kerran huoneeseensa. Hän rientää haistelemaan kahta ilmavirin liehuttelemaa »kukkasta»,

jotka on tuotu hänen pöydälleen.

Mutta hän tunteeikin kirpeän pistoksen sieraimis-
saan ja vetäytyy kauhistuneena ulommaksi. Mutta sa-
malla hän tajuaa steariinin tuoksun, kas, kynttilöitä
ne »kukkaset» olivatkin. Talossa oli sattunut sähkö-
häiriö, siksi niitä oli tuotu hänen huoneeseensa.

* *

*

Ensimmäinen imettäväinen, jonka Jalmari ym-
märtää, on kissanpoikanen. Ei millään hän tahtonut
uskoa sitä kissaksi silmämitalla arvioiden, mutta koe-
tettuaan käsin hän sen tunsu. Eläimen kiiltomusta
karvapeite ei hänestä ollut lainkaan ruma, sitä paitsi
hänen sormensa pitivät sen koskettelusta. Ja kissan-
poijan silmät olivat hänestä kauniit. — Niissä on valoa,
hän sanoi.

Mutta ihmistä ei Jalmari katso kasvoihin. Hän
kääntää silmänsä pois tai sulkee ne ollessaan muiden
seurassa.

Kun Jalmari kylvyssä ensi kerran näkee oman var-
talonsa, ruumiinsa muodon ja värin, hän kauhistuu.
Koko päivän ilo on mennyttä. Hän nieleksii takiaisia,
kivenraskas alakuloisuus täyttää hänen sielunsa, en-

nen niin elonriemuisen sielunsa.

Miksi ihminen syntyy alastomana? Eikö hänellä voisi olla karvapeite niinkuin muillakin korkeamman asteen luoduilla? Tuollainen silkinhieno kissanpennun karvapeite, se olisi kauniskin! Miten huono maku olikaan esi-ihmisillä heidän suosieksaan karvattomuutta suvunjatkamisvalinnassaan! Siitä maissterikin puhui. Esiolentojemme kerrallinen muotihulluus tuli kohtalokkaaksi ihmiskunnalle! — Ihminen on kuin nyljetty raato, on joku pessimisti sanonut. Nähtyään oman ruumiinsa Jalmari uskoo tuohon väitteeseen, ainakin *hän* on kuin raato!

Jalmari jouduttautuu nopeasti kylvystä. Hänen on kiirehdittävä saamaan verhoja ylleen häpeänsä peitoksi. Nyt hänen silmänsä ovat avautuneet, ja siksi hän ei halua nähdä ilkoista itseään, hyi olkoon, *ruumista!* Se onkin oikea kuvaava sana ilmaisemaan ihmisen lihallista olemusta! Ruumis, kalmankarvainen, nyljetty, niin juuri, ihon täytyy olla kalmaisen näköistä jos minkä!

Seuraavalla kylpykerralla ei Jalmari suostu siihen, että valkoinen sisar häntä kylvettäisi. Hän häpeää itseänsä!

Nyt Jalmari ymmärtää Raamatun Aatamia. — Kus-
sas olet? kysyi Herra miesluomukseltaan. — . . . pelkä-
sin: sillä minä olen alasti ja sentähden minä lymyin,
vastasi alkuisä.

Hän, Jalmari, on myöskin maistanut *hyvän- ja pa-
hantiedon puun* hedelmästä!

Professori Norma istuu kumartuneena pöytää vasten tehden merkintöjä muistioon. Hakien muististaan kirjoitettavia asioita hän tuijottaa välillä kattoon hyrähdellen jotakin iskelmän säveltä.

Pyöräytettyään kirjaan viimeisen koukeron hän napsauttaa lyijykynällä pöytään kuin merkiksi, että kaikki on selvää. Hän painaa soittokellon nappulaa.

Valkoinen sisar tulee alttiina kuten aina ennenkin.

— *Tänään saa potilaamme nähdä ihmisen!*

Professorin äänessä on juhlallisuutta ja hänen harmaa leukapartansa ikään kuin järähtää.

— Merkillistä!

— Todella merkillistä! yhtyy vanha oppinut naksautellen kuin vakuudeksi sormiaan.

Professori kävelee edestakaisin mietteissään hymähdellen. Äkkiä hän pysähtyy sisaren eteen:

— Niin, sisar valkoinen, millainen ihminen hänen tulisi nähdä ensimmäiseksi?

— Että... herra professorin tietysti, vastaa sisar kyyhkysäänellään.

Professori pudistaa kieltävästi päätään, aivan kuin

olisi tentannut kelpoisuuttaan ja hylännyt itsensä.

— Ei, ei! Uusi tulokas saisi ihmiskunnasta väärän käsityksen, hm, ulkomuodollisesti nimittäin, jos näkisi minut ensiksi. Katsokaahan, sisar, hänen tulee nähdä kaunis ihminen, k a u n i s!

Professori sivelee partaansa ja katsoo nuorekkailta silmillään valkoista sisarta niin merkitsevän tutkivasti, että tämä aivan punastuu. Ja katsastuksensa tuloksena hän päättää:

— Teidät! Nuoren, kauniin ihmisen!

Sisaren puhdaspiirteiset nukkekasvot punastuvat ja hän katsoo lattiaan.

— Herra professori. . . eihän se. . . hän sopertaa hämillään. Mutta tiedemies keskeyttää hänet vakuuttavasti:

— Juuri teidät! Kauniimpaa ihmistä meillä ei ole käytettävissämme! Sisaren vaietessa jatkaa esimies:

— Potilaamme on tulokas vieraasta, varjojen maasta. Meidän on esiteltävä hänelle näkevien maailman edustavin olento: ihminen. Kun valtakunnat lähettävät edustajansa vieraaseen maahan, kiinnitetään lähettiläiden ulkomuotoonkin huomiota. Niin mekin teemme! Ihmiskunnan edustajan, jonka hän tänään

saa nähdä, on oltava kaunis! Selvä!

* *

*

Valkoinen sisar lähestyy toisen maailman miestä äänettömästi mutta hymyillen. Hänen lempeät, siniset silmänsä melkein valaisevat huonetta. Lumivalkoisessa asussaan hän tuo mieleen lapsuuden enkelin, sädesilmäisen suojelusenkelin.

Professori ja Hanna seuraavat kohtausta verhon kätköstä tirkistellen. He eivät näyttäyty, ennenkuin Jalmari on tutustunut valkoiseen sisareen.

Jalmari värisee jännityksestä. Nyt hän tulee näkemään Jumalan kuvan! Näkevien maailman ihmeellisen asukkaan, ikään kuin oudon, ennestään tuntemattoman planeetan olennon. Miltä näyttää hänestä ihmiskunnan edustaja, Maailman kukka?!

Jalmari tuijottaa lähestyvää sisarta kuin ei uskoisi silmiään. Hän hengittää kiivaasti, huulet vapsahtelevat, ja hän räpyttelee silmiään kuin karkottaakseen niistä jonkin harhanäkyä aiheuttaneen rikan.

Sisar ei puhu sanaakaan, niin on sovittu professorin kanssa. Jalmari saa itse lausua ensimmäisen sanan. Mitä hän sanoo, toisen maailman olento, näh-

dessään *ensi kertaa tämän maailman olennon?!*

Sisar seisahtuu Jalmarin eteen ja tarjoaa hänelle hymyillen kätensä. Mutta Jalmari ei tartu siihen. Hän peräytyy, näyttää ponnistelevan säilyttääkseen malttinsa ja hänen ilmeensä on suorastaan pelästynyt. Peräytyessään hän kompastuu tuoliin ja putoaa siihen istumaan. Hän tuijottaa yhäti hymyilevää sisarta, ja hänen silmiensä laajentumisesta voisi päätellä, että hän näkee aaveen. Hänen kurkustaan puristuu tukahtunut äännähdys kuin nukkujalta painajaisen ahdistassa.

Äkkiä Jalmari kumartuu polviaan vasten ja peittää silmänsä käsillään. Kuuluu kuin hän nyyhkyttäisi. Hartiat nytkähtelevät, hän on, todella on järkyttynyt.

— . . . koo-käs-ki . . . ii-ihmis-tä . . . suo, ei, vaan: syö, syömään, ei, sanoen, sanoen . . .

Jalmari istuu huoneessaan. Hänen edessään pöydällä on kaksi kirjaa, toinen hyvin suuri, se on sokeain Raamattu. Toinen on samaa painosta näkevien kirja. Ja nyt hän tavailee niitä. Kun näkevien kirjan tavaaminen tuntuu hitaalta, hän nostaa sormensa toisen, isomman kirjan lehdille ja rivejä sormillaan sivellen lukee sujuvasti:

— . . . syö kaikista Paratiisin puusta, mutta Hyvän- ja Pahantiedon puusta älä syö . . .

Hanna on opettanut Jalmarille kirjaimet, ensin suurina, puusta leikattuina aakkosina, lasten leikkikaluna. Nyt Jalmari tutustuu niihin painokokoisina. Lukutaidon hän oppii nopeasti, sillä näkölukeminen on vain pieni muunnos entisestä sormin lukemisesta.

Kun Jalmari ensimmäisen kerran saattoi tavail- la uutisen sanomalehdestä, valtasi hänet huikaiseva riemu. Hän oli päässyt ammentamaan viisauden kai- vosta omin avuin!

Jalmari näkee nyt ja voisi palata kotiin. Mutta pro-

fessori tahtoo, että hän varmuudeksi viipyisi sairaalassa joitakin päiviä kaiken varalta. Ja kaupunki, tämä kaupunki on hänellä vielä katsomatta.

Jalmari ei voi mitään sille, että ihmiset ovat hänestä vastenmielisen näköisiä. He ovat hänen silmissään kuin unikummituksia, menninkäisiä, aaveita, joiden kosketusta hän inhoaa. Heidän kätensäkin uhoavat kalmaisuuutta, Jalmarin on vaikea kätellä ketään. Avoimin silmin hän ei halua koskettaa Hannakaan, ei professoria, ei valkoista sisarta. Mutta silmät ummistettuina hän sietää heitä pahemmin.

Professori selittää potilaalleen, että nuo vastenmielisyydet kuuluvat tautikuvaan. Mutta kaikki muuttuu vähän kerrassaan, ei tarvitse olla epätoivoinen. — Pian voitte nauttia inhimillisestä kauneudesta, hän sanoo. — Kaikki uppo outo on alussa rumaa ja epämiellyttävää useinkin. Siinä suhteessa muut aistit ovat samanlaisia, yhtä nirsuja kuin näkö. Uusi ruokalajikin saattaa tuntua alussa mahdottomalta, mutta tottumuksen jälkeen se voi muuttua himoruoaksi, tietäkäähän, nuori mies! Herkuksi, herkuksi! Me yökötellemme, jos ajattemme kiinalaisten pääskysenpesiä päivällispöytäämme tuotuina. Mutta ne, jot-

ka ovat niitä maistaneet, eurooppalaisetkin, väittä-
vät, että niihin mielistyy, hm, jopa onkimatopiirakoi-
hinkin!

Ja professori taputtaa Jalmaria rohkaisevasti har-
tioille.

Mutta nuori mies ei mielellään katso itseäänkään
kuvastimessa. Ihme, että minua on voitu sietää, hän
ajattelee synkistyneenä. Ja hänen mieleensä muistu-
vat yläkerran maisterin sanat, jotka hän lausui pessi-
mistisenä hetkenään:

— Ihmisessä kiistelee Jumalan kuva ja apinan ku-
va. Valitettavasti jälkimmäinen vie useinkin voiton!

Tällä sanomallaan maisteri kai tarkoitti sisäistä
kuvaa, mutta . . .

* *
*

Kauniina päivänä lähtee Jalmary professorin ja
Hannan seurassa kaupungille, ensi kertaa näkevänä.
Hän valmistautuu aistimaan jotakin, niin, hänen sa-
navarastonsa ei ajatuksissakaan riitä ilmaisemaan,
mitä hän odottaa näkevänsä. Tietysti ihmeellistä, val-
tavaa, ihanaa . . .

Nyt hän saa luvan katsoa aurinkoakin, ensin sa-

vuharmaitten lasiensa läpi ja sitten nopeasti paljaalakin silmällä.

Nähdä aurinko, kaiken elämän lähde, se ajatus on tuntunut hänestä huimaavalta. Aurinko oli jumalainen isä, joka hedelmöitti maaemon elollisuutta synnyttäväksi. Ihmisten oli luotava katseensa maahan auringon edessä, niin häikäisevä ja suuri oli sen kirkkaus. Ja maapallo oli vain pölyhiukkanen aurinkoon verrattuna. Jumalan kasvoilla oli suuri valkeus, niin oli auringonkin.

Jo näkemisensä alkupäivinä hän tunsi kaikkialla auringon läsnäolon. Se antoi hänelle ensimmäisen tervehdyksen valomaailmasta. Auringon katse kykeni sulattamaan jäiset meret, lumivuoret se muutti vesivirroiksi. Aurinko oli Jumalan silmä, valaiseva, lämmittävä, eloittava! Jumala oli kaukana, kaukana, mutta kumminkin aina lähellä, ja niin oli aurinkokin!

Nähdessään vihdoinkin taivaalla säteilevän pyörion Jalmari tuntee pettymystä. Se ei ole sairaalan ruokasalin pallonmuotoista sähkölamppua suurempi! Tuoko olisi aurinko, äärettömyyskuva?!

Minä hupsu, en ymmärrä suhteellisuutta! hoksaa Jalmari piankin. Onhan hän sokeutensa aikana mo-

nesti kuullut, että aurinko näyttää lautasen kokoiselta. Mutta hänen mieleensä ovat painuneet kirjojen selitykset auringon äärettömästä suuruudesta. Suhteellisuuden tajua, sitä häneltä puuttua!

Hyvänen aika, eikö hän muistakaan, että kaukana olevat esineet näkyvät pienemmiltä ja . . .

Ei, vaikka hän muistaakin, niin mahdotonta hänen on yht'äkkiä käsittää uutta maailmaa!

Ollessaan ensi kertaa kadulla ei Jalmari »ymmärä» juuri mitään. Talot, ajopelit, vastaantulevat ihmiset, kaikki ovat yhtenä sekavärisenä massana. Hän ei alussa erota yksityiskohtia, eikä osaa liikkua taltuttamatta, vaikka onkin jo sairaalan alueella liikkunut. Hän luulee törmäävänsä vastaantulijoihin, vaikka nämä saattavat olla kymmenienkin metrien päässä.

Mutta tulevina päivinä hän jo ymmärtää paremmin.

Hänet viedään suurkadulle ja sanotaan, että katuva on siinä yhtäläinen kuin hänen kotikaupungissaan, siellä, missä hän tiesi satupalatsien. . . — oi, nyt hän ei olekaan aikoihin saavuttanut entistä kuulonäkemystään, ei soitantoa — minne ne ovat kadon-

neet?! — Mutta tätäkin kaupunkia ovat runoilijat ylistäneet kultakaupungiksi, nyt hän saa nähdä, nyt!

Suurkadulla hän tuijottaa kauan kivitaloja, upeasti pukeutuneita ihmisiä, hienoja ajopelejä. — Kissanpoika! hän huudahtaa nähdessään ison koiran, ja silloin Hanna ja professori naurahtavat.

Mutta nähtyään suurkadun komeuden lopultakin selväpiirteisenä hänet valtaakin kauhistus.

Hänet valtaa sanomaton kauhistus!

Tämäkö on näkevien maailma?!

Tämäkö on suuri kaunis maailma? Tästäkö on runoiltu, kerrottu, tätäkö kuvattu ja ylistetty?!

Tämäkö vuoksi näkevät ovat ylpeitä? He pitivät Jalmaria osattomana, koska hän ei saanut nähdä tätä! Tätä!

Kaikenluoja, eikö olekaan sitä kaupunkia, sitä maailmaa, jonka hän on kuvitellut saavansa nähdä?!

Häntä on petetty, surkeasti petetty! Kadut eivät olekaan hopeaa ja kultaa — näöltään! — Ah, niin, ei hän itse kultakaan ollut *sitä* kultaa, joksi hän oli sen kuvitellut, sen paljon puhutun, kunnioitetun, tavoitellun maailman mahtiaineen. Nähtyään ensi kerran kultaa sormuksen muodossa hän hymähti pettymyk-

sestä. Se oli pikkusievää ainetta, pikkusievää, hän oli kuvitellut sitä joksikin, joksikin maineensa veroiseksi nähtävyydeksi. Pientä, pientä!

Kadut ovat huokaisuttavan harmaita, ikävän harmaita! Ei ole satupalatsejakaan, hopeanhallavia, tulenkeltaisina hohtavia, säihkyviä, kimaltelevia, ei edes päivänvalkeita. Ne ovat likaisenvaaleita, ruskeita, himmeävoittoisia, niin, likaisia. Tuntuu kuin kaikki olevainen olisi tahrittu tuhkalla. Kovetettua tuhka-seosta ovat kadut, kuivaa tuhkaa on puhallettu talojen seiniin.

Että kaiken piti oleman juuri sitä, sellaista, miksi pessimistit ovat kaupungin kuvanneet!

Hän oli luullut näön saatuaan tulevansa Emphyreumiin, valon maahan, mikä jokaiselta kohdaltaan olisi välkkyvä kuin tulenliekki.

Ikkunalasin välkähdys on ainoa valopilkku tässä ankeassa näyssä. Niin, ja tuossa kadulla, keskellä hie-man kosteata, harmaata katua, mitä tuo on? Mitä? Se on kaunista, aivan kuin ihana kukkanen! Mitä se on?

Kadulle on vuotanut öljyä jostakin autosta. Kos-teuteen sekaantuneena se on levinnyt pieneksi lam-mikoksi ja siinä päilyvät moninaiset värivälähdykset.

— Siinä on sateenkaaren värit, selittää Hanna.

Se on toinen Jalmarin silmää miellyttävä näky kaupungissa!

* *

*

Ääretön raskasmielisyys hiipii Jalmarin sieluun. Hän vaatii professorin myöntämään, etteivät hänen, Jalmarin, silmät ole vielä kunnossa. Hän näkee väärin, väärin!

— Silmienne mekanismi on täysin kunnossa, selittää professori. — Mutta tuo surumielisyytenne kuuluu tautikuvaan. Kaikki sokeat, jotka leikkauksen avulla ovat saaneet näkönsä, ovat alussa synkkämielisiä. Älkää pelästykö, se menee ohi! Ja teille alkaa uusi elämä, uskokaahan!

Jalmari tutkistelee itseään ja huokaisten toteaa kuuluvansa pessimisteihin, maailmanhaukkujiin, jotka näkevät kaiken epäpuhtaitten silmälasiansa läpi.

Ehkä hän todellisuudessa onkin »valkeuden kodissa», tulitaivaassa, klassillisten runoilijani Empyreumissa, mutta hän näkee väärin?!

Hän näkee väärin, väärin!

Kun Jalmari retkeilyistä väsyneenä laskeutuu le-

volle, ei hän tahdo saada unta. Ruumis kyllä raukeni-
si, mutta sielu valvoo.

Voiko hän ajatella elämää, tulevaisuutta? Kaik-
ki tuntuu masentavan yhtäkaikkiselta. Hän on kuin
matkamies, joka on irroittautunut rakkaaksi käy-
neestä kodistaan, tutusta elintilastaan ja lähtenyt iäk-
si jonnekin — tuntemattomaan. Vento on vierastutta-
vaan hän on avannut oven, ja nyt hän seisoo kynnyk-
sellä värisevänä ja hätämielisenä. Hän on turvaton;
olisiko mahdollista kääntyä takaisin ja palata, pala-
ta. . .

Että hän tuli avanneeksi tämän oven!

Valtavien elämysten hyökyaallot ovat huuhdelleet näinä päivinä Selinankin kuvan Jalmarin ajatuksista.

Hän näkee uutta ja outoa enemmän kuin voi sulattaa. Hanna vie hänet kiertävään eläinnäyttelyyn, joka vieraillee kaupungissa. Karhu on Jalmarille pettymys, sillä sana karhu on kuvatellut hänen mielessään mahtavana, niinpä hän on luullut moista eläintä vähintään kivitalon korkuiseksi. Hänen entiset muistitietonsa ovat perin pohjin sekaantuneet, toki hän on lukenut, että karhu ulottuu aikamiestä, tuskin pientäkään miestä, vyötäröön, mutta hän ei osaa vielä ymmärtää suuruussuhteita.

Apinaa Jalmary luulee ihmislapseksi, joka on eksynyt eläinten häkkiin. Mutta käärme vavisuttaa häntä, vaikka se oikeastaan ei ole ruma. — Ahaa, se on perinnöllisyyttä, hän huomaa! Esivanhempani ovat istuttaneet käärmeenkammon vereeni.

— Miksi ihmiset ovat eläinten näköisiä? kysyy Jalmary yht'äkkisestä mieleenjohtumasta. — Yhden kasvot tuovat mieleen hevosen, toisen koiran, kissan, joku on kuin lintu, ja apinoita, niitä on paljon. Ja kum-

minkin sanotaan, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi!

Hanna miettii niin, että kelmeä otsa kurtistuu. Viimein hän huomauttaa pikkuviisaasti:

— Sanotaan myöskin, että Jumalan kuva turmetui ihmisessä!

* *
*

Hanna ei vienyt suojattiaan kaupungin puistoihin.

Hän tahtoo näyttää Jalmarille suuren luonnon yht’aikaisena, valtavana näkynä. Nyt on luonnossa syksyn helo, mutta kun lämpimiä päiviä on ollut pitkän aikaa, eivät kaikki kukkaset ole vielä kuihtuneet. Mutta puut ovat jo värikirjavia, ja sellaisina ne ovat Hannan mielestä kauniita nähtävyyksiä. Hän on huomannut Jalmarin pitävän loistavista, jopa räikeistä väreistä, tietenkin, hänen silmänsähän ovat vielä kehittymättömät.

He ajavat linja-autolla kaupungin ulkopuolelle, missä alkavat maisemat, metsät, niityt ja kukkaiset kedot.

Ensi hetkenä Jalmari on kuin savuverhon sisässä. Vasta vähitellen hän alkaa tajuta yksityiskohtia

ympäröivässä maisemassa. Nopeasti hänen silmänsä tottuukin. Hän näkee tienvierellä suuria puita. Ensi alussa hän luulee niitä eläimiksi. Ne huojuvat ja liikuttelevat jättiläismäisiä ulottimiaan, ne ovat kuin ilmaa harovia hirviöitä. Hannan vakavapohjaisessa mielenlaadussa on myöskin veitikkaa, hän ei aina sano, mitä Jalmari näkee, vaan antaa tämän itsensä arvailla.

Kun Hanna ohjaa Jalmarin puita lähelle, sulkee Jalmari silmänsä. Häntä arastuttavat nuo oudot jättiläiset. Mutta kuultuaan puiden lehtien lipinän hiljaisessa tuulessa hän uskaltaa koettaa niitä käsin. Sitten hän vasta avaa silmänsä.

Mutta syyskukkainen keto haltioittaa miehen, joka ottaa ensi askeleitaan näkevien maailmassa.

— Hyväluoja! hän huudahtaa silmäillessään moninaisten värien valtamerta, joka häntä ympäröi. — Nyt ymmärrän, miksi kauneutta on muualla niin vähän?

— No, miksi? kysyy Hanna hymyillen.

— Koska kaikki maailman kauneus on koottu tänne!

Hannan silmät loistavat. Hän tuntee ylpeyttä maa-

ilmansa puolesta, onhan sillä sentään jotakin miellyttävää näytettävänä uudelle tulokkaalle.

Jalmari on yltäkyläisen kauneuden keskellä kuin herkkupöydässä, jonka ääressä nautitsija ei tiedä, mitä maistaisi. Hän kumartuu tarkastamaan kissankelloa, joka jo kuivahtaneena ja vihreiltä osiltaan kellastuneena huokuilee hänen jalkainsa juuressa. Hän ei raaski taittaa kukkaa, vaan laskeutuu kyykkysilleen ihailukseen sitä joka puolelta. Sen mikroskooppillisen hieno suonirakenne on hänestä käsittämättömän ihmeellinen. Hän on näkemisensä alkupäivistä ihailut kukkia, mutta vasta nyt hänen silmänsä osaa eritellä hiuksenhienoja yksityiskohtia.

— Tämä on hienoin taideteos, mitä olen saanut nähdä, ihastelee Jalmari.

— Mutta — hyvä ystävä, se kukka on vain pieni osa tästä suuresta kauneudesta, huomauttaa Hanna levittäen kätensä esittelevästi. Hän osoittaa Jalmarille monenlaisia kukkasia, joita näköpiiri tarjoaa isovan silmän nautinnoksi.

Jalmari ihastelee jokaista ruohonkortta, jokaista terälehteä. Miten sopusuhtaisia olivat niiden kuviot ja viivat matemaattisen millintarkkoja.

— Matematiikka on kauneuden isä, sanoi yläkeran maisteri opettaessaan sokealle pojalle geometriaa puusta leikattujen kuvioitten välityksellä.

Nyt vasta Jalmari tajuaa, miten oikeassa maisteri oli. Eikä ainoastaan kauneus, vaan kaikki olevaisuuskin oli matematiikkaa alkaen maan pyörinnästä akselinsa ympäri ja kiertomatkasta auringon ympäri. Ja suonenlyönnistään alkaen ihminenkin noudatti matemaattisia lakeja. Ja mikä rangaistus niiden rikkomisesta!

Jalmari hengittää syvään tuoksuja, joita syyslämmen päivä kirvoittaa vieläkin kellastuvasta luonnosta. Hän juopuu sekä tuoksuista että näkemyksistään. Pientä heinänhelvettä hän voisi tutkistella kokonaisen päivän. Se on majesteetillinen taideluomus hänen mielestään, siinäkin on elämä, jota johtavat vuosi- ei, aikakausimassojen perinteet. Ja katinkultasirpale, jonka hän nostaa maasta tarkasteltavakseen, se on niin ikään suunnattomien maailmanvoimien käymistilan tulos. Niistä hän on lukenut, on ihanaa aistia näitä kaikkia uudella tavalla.

Jalmari istuu kivelle, jota koristaa ja pehmentää jäkälistä ja sammalista kutoutunut ryijy. Hanna tah-

too löytää neliapilaan, siksi hän on kulkeutunut hie-
man ulommaksi toveristaan.

Yht'äkkiä Jalmari huomaa päivänpaisteen ympäriltään katoavan ja ilma pimenee. Hän katsahtaa taivaalle, ja nyt hän näkee jotakin kauhistuttavaa!

Tähän asti hän ei ole ikään kuin huomannutkaan taivasta. Se on ollut sininen, oikeastaan näkymätön. Vain aurinko on siitä erottunut merkillepantavana.

Mutta nyt on taivas hajonnut kappaleiksi!

Suuret taivaanriekaleet ajelehtivat Jalmarin yllä jättimäisinä lohkareina. Ne ovat kadunvärisiä, harmaita ja synkkiä, suuria kuin kivitalot. Ne ovat irtaantuneet taivaan vahvuudesta, eivätkö ne saata millä hetkellä tahansa pudota hänen — ja Hannan — päälle ja rusentaa heidät kuoliaaksi! Ainoastaan tuolla täällä näkyy ehyttä, sinistä taivasta, muu kuljeksii irroittuneina möhkäleinä, peloittavina avaruushirviöinä umpimähkäisesti. Siunatkoon, mitä tämä on?!

Jalmari on oppinut tietämään, että avaruus on tutkimaton, käsittämätön, sen alkua ja loppua ei voida ihmisjärjellä määritellä. Siellähän saattavat kokonaiset maailmat törmätä yhteen.

Jalmarin sydäntä kouristaa outo näky. Hänen säi-

kähtyneet silmänsä etsivät Hannaa.

Tuolla, tuolla poimii Hanna kukkia, eikä hän vaikuta ollenkaan pelästyneeltä. Eikö hän huomaa, että...?

Äkkiä Jalmarin pelästys laimenee ja häneltä pääsee hiljainen naurahduskin.

— Pilviä! hän huudahtaa niin, että Hannakin kuulee. Vilkaistuaan taivaalle vastaa tyttö nyökäten:

— Tulee sade! Meidän onkin lähdeittävä kaupunkiin!

* *

*

Hanna on ihmislapsi niinkuin Jalmarikin. He saattavat keskenään laverrella välistä joutavia, jopa nauruskellakin, kun Jalmary hetkeksi vapautuu järkyttävien elämyksien paineesta.

Välistä Hanna tavoittaa äitinsä kielikerkeyden ja silloin hän juttelee Jalmarille hauskuuksia. Paljon hänellä onkin vaivaa viihdytellessä tämän raskasmielisyyttä. — Sinähän olet kuin harppua soittava Daavid ja minä Saul! sanoo Jalmary surumielisesti hymyillen eräänä tällaisena hetkenä.

Kummallista! Siitä lähtien, kun Jalmarin silmät

avattiin ja kun hän alkoi nähdä ja ymmärtää näkemäänsä, hän ei ole tavannut täydellistä onnenmieltä. Hän ei olekaan valonpoika nyt, juuri nyt, jolloin. . .

Hän ei tavoita enää yhtenäkkään päivänä entistä kuulonäkemystään! Hänelle ei soi! Hän on hylännyt entisen soittoisan maailmansa, tässä uudessa hänen korvansa ei tapaa säveltä.

Ei edes vanha, rakas sauvakaan piipata ksylofonisoinnuin katukiviin sattuessaan. Ei, kop kop kop, se ei olekaan satupuuta, sellaista ihmepuuta, jonka oksilla kasvaa hopeatiukuja!

Äänellinen kaleidoskooppi, kaikki on pois, pois, pois!

Hanna vie Jalmarin katsomaan elokuvaa.

Hän odottaa Jalmarin haltioituvan, sillä filmi on erikoisen hyväksi kehitetty. Mutta kuva ei tee nuoreen mieheen minkäänlaista vaikutusta. Hän näkee olennojen liikkuvan valkoisella kankaalla, mutta ei ymmärrä liikuntojen esittämää sisältöä, tarkoitusta. Elokuva on hänelle kuin avattu kirja lukutaidottoman silmien edessä. — Eikös tuo naura? hän kumminkin kysyy jossakin kohdassa Hannalta. — Tuo lyö toista, eikö niin? hän tiedustaa toisessa.

Hän tavaa elokuvaa kuin lapsi aakkosia.

— Oppineinkin ihminen jättää elämän koulun abcdariuksena, sanoi ennen yläkerran maisteri. — Olen lukenut liki kuusikymmentä vuotta päästäkseni tietämään, etten vielä tiedä juuri mitään!

Jalmari ei löydä elokuvasta mitään kiinnostavaa. Mutta mainosvalot teatterin ulkopuolella, ne ovat hänen mielestään todellinen nähtävyys. Teatterin pimeydestä päästyä hän haluaa uudelleen palata sen julkiovelle nähdäkseen markkinakoreat, punaiset ja siniset neonvalot, jotka kehystävät ovea ja näytekuvakaappeja. Niiden luoman sähköihanuuden edessä hän huomaamattaan ristii kätensä ja katsoo kauan, hartaasti ja hänen silmissään on kosteuden kimallus.

— Tulikukkia! hän huudahtaa kuin luonnonihminen näyn lumoamana. — Kaupunki ei olekaan tyystin ruma! Täällä on siis kauneuttakin! Näin hohtavaksi ja sähköväksi minä luulin k o k o m a a i l m a a jokaiselta kohdaltaan!

Hanna esittelee hoivatilleen maailmaa. Monta kertaa he nauravatkin erehdyksille, joita sattuu, kun Jalmari koettaa omin ymmärryksinsä arvailla, mitä jokin tuore nähtävyys on.

He istuvat ravintolassa. Jalmaria on opetettava kuin lasta, yksinään hän ei vielä osaa ravintolassa käyttäytyä.

He ovat jo päässeet aamiaisen jälkeiseen kahviin. Jalmari lukee sanomalehteä, nyt se käy häneltä melko vilkkaasti.

— Jalmari, en ole muistanutkaan näyttää sinulle tätä, sanoo Hanna ottaen käsilaukustaan pienen esineen ja ojentaen sen nuorelle miehelle.

— Kuva! ymmärtää Jalmari. Hän on jo selannut monta kuvakirjaakin. — Tässä on ihmisiä, hän sanoo. — Neekereitä? arvailee hän katsottuaan pitkään kuvaa.

Hanna naurahtaa.

— Eipäs, siinä olemme molemmat, sinä ja minä! Tämä on se valokuva, jonka otti aseman pikakuvaaja tultuamme tähän kaupunkiin.

Jalmari katsahtaa uudelleen kuvaa. Se ei kiinnosta häntä, vaan hän ojentaa sen takaisin tytölle. Hän on jo kuvastimesta nähnyt oman rumuutensa, ja Hannan. . .

Jalmari juo kahviaan miettiväisenä. Hän osaa jo käsitellä kahvikalustoa silmin katsoen. Nyt hän kutoo ajatuksissaan kuvaa, kenestä?

Selinasta!

Minkänäköinen on Selina?

Hannaan häntä ei saata verrata, sillä Hannaa ei ole koskaan mainittu kauniiksi. Selinan ja hänen välillään täytyy olla suuri ero, tavaton ero. Entä madonna-
namuotoinen sisar? Häntä sanotaan kauniiksi. Ei, ei hänkään voi olla Selinan vertauskuva! Valkoinen sisar on Jalmarin silmissä aavemainen, hän on kai samannäköinen kuin vedessä lionnut hukkuneen ruumis. Niin Jalmari on arvioinut!

— Hanna! virkkaa Jalmari äkillisestä mielihohteesta. — Sattuuko sinulla olemaan. . . hm! . . . olisiko käsilaukussasi. . . ?

— Mitä, Jalmari?

— Selinan. . . hm. . . *valokuva!*

Jalmari esittää kysymyksensä arkailevasti, mel-

kein peläten yht'aikaa myöntävää kuin kieltävääkin vastausta. Hänen äänensä värähtää, hyvänen aika, totta puhuen hän pelkää, että Hannalla on kuva. Miksi hän pelkää, sitä hän ei itsekään käsitä!

Mutta Hanna katsoo häneen ihmettelevästi harmailla silmillään, ja hänen ohuet, herkät huulensa vavahtavat, kun hän vastaa:

— Ei ole! Miksi minä kantaisin Selinan kuvaa käsilaukussani?!

Hannan äänessä on hillittyä närkästystä. Ja ikään kuin voimatta estäytyä ilmaisemasta edes pientä mielenosoitusta hän laskee kerma-astian kädestään pöydälle niin kulmikkaan töksähtävästi, että sisällöstä läikähtää tippanen pöytäliinalle.

Mutta Jalmari kumminkin huoahtaa, helpotuksestako vai mistä, sitä hän ei kykene selittämään itselleen.

Illalla on kaunis ilma, ja Hannalla on jotakin näyttävää Jalmarille. He kävelevät kaupungin ulkopuolelle. Aurinko on jo metsän puitten latvuksissa ja se hymyilee siristyttävän kirkkaasti kahdelle ihmislapselle.

Hanna johdattaa Jalmaria metsäpolkua pitkin ala-

mäkeen, kunnes maisema ikään kuin lavenee ja valkenee.

— No, Jalmari — mikä tuo on? kysyy Hanna osoittaen näkyä, joka avautuu heidän silmäinsä edessä.

Jalmari näkee jotakin suunnattoman suurta ja käsittämätöntä. Se on leveätä ja pitkää, voi toki, miten korkeatakin! Totisesti, eikö se ulotukin — mitä, maasta taivaaseen asti?

Onko se eläin?

Jättiläiseläin? Se liikkuu, ei, kasvi — mikään puu se ei ole, sillähän on kiiltävä karva. Vai ovatko nuo suomuja? Vaiko...? Jonakin silmänräpäyksenä ne ovat kuin välkkyviä kiharoita, päivänvalo kimaltelee niissä, kiharoiden lukemattomissa poimuissa, viiruisa, kulmioissa ja särmiöissä.

Vai onko eläimellä ääretön luku silmiä, jotka mu-lahtelevat ja kiiluvat?!

Jalmari vilkaisee kysyvästi tyttöön. Tämä vastaa arvoituksellisesti hymyillen. Koeta nyt selvittää itsellesi, mikä tämä on!

Elefantti, arvailee Jalmari. Mutta eihän sellaista pitänyt esiintyä tällä leveysasteella, eikä tämä paikka ole kai eläintarhakaan. Ahaa, elefanttihan on harmaa

niinkuin tuo kivi tuossa, nyt muistan! Mutta tämä ki-
malteleva ja . . . Niin, se väikkyä kuin ääretön määrä
kaloja, hopeasilakoita, joita hän on nähnyt kauppato-
rilla eilen.

Valaskala?

Jalmaria itseäänkin hymyilyttää oma ajatusvoi-
mistelunsa. Eihän toki yksi iso eläin, ei, tässähän
onkin lukematon määrä pieniä elukoita! Myriaadeja
pikkueläimiä yhteen sotkeutuneena, ne kiemurtele-
vat, kisailevat hypellen toistensa päälle ja väistellen
toisiaan. Kaloja niiden täytyy olla, mitkähän muut noin
välkkyisivät? Ja missä kalat sitten ovat ja elävät?!

Ahaa, ahaa, nyt selvenee Jalmarille! Hän sulkee
silmänsä ja kuuntelee. Oikein, oikein, kuuluu lipaja-
minen, eikö kummaa, hän ei tuntenut merta!

Meri!

Aluksi Jalmar ei uskalla avoimin silmin katsoen
kosketella meren vettä käsillään. Valtava näky aras-
tuttaa häntä. Tämä on siis meri, elämän kehto! Tuos-
ta elementistä nousi alkuaamuna limaskainen olio,
ihmisen alkuisä. Sen suonissa virtasi suolaista vettä,
samaa, mikä vielä nytkin punaisten solujen värjää-
mänä soljuu ihmisen elonnesteenä. — Meri oli isä-

ni, maaemo äitini, olen turvallinen palatessani kotiin, sanoi yläkerran maisteri kuolinvuoteellaan.

Aurinko on laskeutumassa vastapäiselle taivaanrannalle.

Jalmari tuijottaa hurmioituneena häikäisevää iltanäkyä. Taivaan ja meren yhtymäkohdassa tasavaakaiset, pitkulaiset laakapilvet ympäröivät aurinkoa punapalavina kekäleinä. Aurinko painautuu niiden keskeen kuin jättiläisrovioon. Sen hymyilevästä katseesta sinkoutuu hienoja kultaviivoja, ja ne sattuvat Jalmarin silmiin hieman pistävinä.

Auringon upotessa mereen hulmahtaa kultapunnainen taivaanpalo kirkkaimpaan loimuunsa. Sisäinen hurmio kirvoittaa ensikertalaisen katsojan, nuoren miehen silmistä kyöneleet.

Tämä, tämä on nyt ihaninta, mitä hän on maan päällä aistinnut lyhyen näköelämänsä aikana!

Aurinko katoaa kuin tulikurimuksen nielemänä, se sulaa ison kultarahan tavoin liekkiä hehkuun. Purppuraiset lieskat palavat vielä hetkisen taivaanrannalla kuin tulimanalan kajoa uhoten ja sitä mereen kuvastaen. Lavea ulappa on tulta, kirkasta, savutonta, äärettömän häikäisevänä loimuavaa tulta.

— Helvetti! Tulinen järvi! Se on siis olemassa!

Nuori mies, toisen maailman olento, värisee oudon, *hänelle* oudon kauneusnäyn lumoamana. Hänestä tämä on liian kaunista ollakseen muuta kuin unta. Hän on nyt kuin »ensimmäinen ihminen kuussa» — josta hän on lukenut — ja hänelle on suotu merkillinen onni päästä näkemään ikään kuin vieraan planeetan kummallisia luonnonkuvia. Tämän ihanan värinäyn vuoksi hänen kannatti matkustaa ennen tuntemattomaan maailmaan, hänen. Varjojen maan syntyisen!

Sähkölangat ujeltavat syyssäveliään esikaupungin kujasilla. Puista varisseet värikirjavat lehdet vilistävät kuin sukkelaliikkeiset elukat harmaalla kiveyksellä, aivan kuin ne olisivat pikku pahantekijöitä, joiden on livistettävä, kun vihurikonstaapeli lähestyy vonkuvalla poliisiautollaan.

Punaharmaa talo on vanha, lahopuinen. Tuulihurjailijan reutoessa se natisee, ikään kuin valittelee. Sen nivelet ja liitokset ovat höltyneet ja sidenaulaset ruostuneet, kah, reumatismia kai potee talovanhus!

Talon isäntä on matkoilla, missä viiptynee, mitä puuhaillee, sitä ei täällä kukaan tiedä. Talo elää elämäänsä ilman häntäkin, ja eräytyvät vuokrat voi käydä maksamassa emännöitsijälle, Matsonskalle. Ja Miettiskä kyllä muuta isännyyttä hoitaa, ellei talonmies ole kotona.

Arasteleva nuori mies, Rauli-serkku, on vähitellen olostunut taloon. Hän liikkuu jo uskaliaammin sisällä ja ulkona ihmisten seurassa. Hän ja Selina käyvät iltaisin elokuvissa tai kahviloissa ja pelaavat usein korttileikkiä. Mutta kun heidän jalkansa sattuvat kos-

kettamaan toisiaan pelipöydän alla, vetäisee nuori mies jalkansa kuin pelästyneenä ulommaksi naisen jalasta. Ja jos Selinan käsi koskettaa hänen kättään, hulmahtaa hänen kasvoilleen punainen veri.

Selinalta ei jää huomaamatta — miksi jäisi ikiyevalta, jolle luonto on antanut röntgensilmät näissä asioissa? — että nuori mies tarkkailee häntä salaa, ihailevasti, jopa ahmivasti. Mutta nuoren miehen katse on ujon arka, säikkyvä kuin ihmisviero lintu. Se pyrähtää lentoon yhdyttäessään Selinan tummanpuhuvan katseen.

Mies väistää, karttaa jotenkin häntä, Kaunista-Selinaa!

— Vihaatko minua? . . . Vai halveksit? kysyi Selina kerran, kun nuori mies säpsähtäen vetäytyi hänestä ulommaksi hänen, Selinan, kumartuessa katsomaan kirjaa, jota Rauli par'aikaa luki. Selinan hiukset koskettivat hänen poskeaan, ja hän, mies, ikään kuin pelästyi kosketusta.

Rauli laski kirjan pöydälle ja nousi. Hän käveli edestakaisin kuin mieltien vastausta. Asteltuaan viisi askelta hän kääntyi ympäri ja käveli toiset viisi askelta takaisin. Taas käännös ja viisi askelta, täsmäl-

leen viisi askelta. Jälleen käännös, viisi askelta, ja niin edelleen.

Selina katsoi nuorta miestä ihmetellen. Tuo viiden askeleen marssi edestakaisin oli hänen ainainen tapansa. Ikään kuin vuosien tottumus, veriin mennyt. Vaikka huoneessa olisi ollut tilaa liikkua useampia-kin kuin puolikymmentä askelta suuntaansa, ei mies koskaan astellut pidemmälle. Viisi askelta, käännös! Taas viisi!

Noin kävellessään hän toi mieleen häkkieläimen, joka lakkaamatta mittelee pakkoasuntonsa ulottuvaisuutta.

Rauli käveli ja mietti. Viimein hän pysähtyi Selinan eteen ja katsoi hänet kokonaan, kiiltokengistä juhlamustaan tukkaan saakka.

— En tahtois pettää Jalmaria — ajatuksissani-kaan!

Nuori mies sanoi tämän hiljaisella, nöyrällä äänellä ja lähti huoneesta kuin jotakin tekoaan paeten.

* *

*

Jalmarin kotiin saapuu uusia vieraita. — Näkyvät olevan parempia ihmisiä, rouvallakin kolme hopea-

kettua selässä! huomauttaa Mieltiskä naapureille.

Tulijat ovat Jalmarin setä ja täti, samat, jotka lähettivät hänelle tuhatmarkkasen. Nyt he veisivät sokean poikaraukan kotiin, he sanovat, ja valittavat, että Jalmari on matkoilla. Tädillä on uljas rouvamattamin ryhti ja katseessaan anastava ilme. Hänen silmänsä mittaavat kaikkien huonekalujen ja esineitten arvoa, ja omistavat ne. Setä on lihava ja suostuvaisen näköinen mies, kaikkeen suostuvainen hän varmasti onkin.

Selinan morsianasemaan ei täti usko. Hän aikoo heti ottaa selvää, missä Jalmari on, ja saattaa sokean poikaraukan järkiinsä.

Mutta kun sukulaiset kohtaavat Raulin, silloin muuttuu tädin sivistyneisyyttä tavoitteleva äänenkäyttö hoilaavaksi, ja Rauli saa silmilleen kuin pohjanpuhurin ryöpyn. Tädin suusta saa nyt Selinakin kuulla, että Rauli on ollut vuosia vankilassa. — Syyttömästi, syyttömästi, inttää nuoren miehen itkuinen ääni, ja hän koettaa näyttää sukulaisilleen todistuspapereita. Mutta turhaan, täti ei usko papereihin!

Ei, tädin on viipymättä löydettävä edes Jalmarin osoite voidakseen kirjoittaa hänelle totuuden Raulis-

ta ja havaintonsa »morsiamesta».

Selinalta ja Raulilta he eivät saa osoitetta, mutta hepä yrittävät tiedustella sitä muualta. Ja niin nämä vieraat lähtevät.

— Minut on iäksi tuomittu Pirunsaarelle! tuskittelee Rauli jäätyään Selinan kanssa kahden. — Koskaan eivät ihmiset unohda, että olen viettänyt vuosia »siellä», vaikka syyttömänäkin! Lehdissä oli uutinen viattomuudestani, mutta sitä ei kukaan ole lukenut! Pahaa kelloa vain kuuntelevat. . . Ja se on samaa minulle kuin olisin vielä »siellä»!

Rauli lyyhistyy nahkatuoliin. Hänen kasvonsa ja korvalehtensä palavat kuin punaliekeissä, mutta huulet sinertävät. Huohottaen raskaasti hän koettaa ranteestaan valtimon lyöntiä.

Selina katsoo pitkään sironhentoa nuorta miestä, ja hänen silmiensä tavallista kimallusta himmentää utu. Miehen ruskeat silmät muistuttavat pientä, säilytettyä koiranpentua — poika, piiskattu poika hän onkin. Miesväkevyydestä eivät kerro myöskään hänen kapeat ranteensa ja hoikat, pitkät sormensa. Hänen kädenselkiensä vahankalpeudesta erottuvat koholla olevat suonet kuin siniset virrat.

— Tuo sukulaisten käynti ratkaisi asiani! sanoo Rauli epätoivoisena. — En tohdi pyytääkään Jalmarilta rahoja keksintöäni varten. Hän tietysti myös uskoo minut petkuttajaksi saatuaan tietää. . . ja siitä pitävät muut sukulaiseni huolen! Maailma jää ilman taskukirjoituskonetta. . . noh, toistaiseksi! Senhän keksii pian joku toinen!

Rauli vaipuu kumarruksiin pää käsien välissä.

— Pojuparka! kuiskahtaa Selina nytkähtelevälle miehelle, ja hänen magdaleenan-silmiinsä ilmestyy uusi vivahdus, pilkahdus *äitinaisesta*, hoivaajasta. Hän silittää Raulin tukkaa, painaa poskensa tämän poskea vasten hellivästi kuin. . . Niin, nyt on hänen, naisen, olemuksen parhain puoli esillä, parhain! Mutta naisen *parhaimman* puolen ja sen, jota pidetään naisen *huonoimpana* puolena, välillä on millinhieno raja. Vain hengähdysten aika — on liu'uttu rajan yli melkein huomaamatta.

Juna sujutteleiksen halki rantaradan maisemien, jotka syksyn iloinen taidemaalari on väritellyt häikäilemättömän rohkeasti.

Kesällä niin yksivakainen, tummahtava, vihreänruskea luonnonkuva on yht'äkkiä hilpeytynyt karnevaalituntuiseksi. Juuri niin, se on somistautunut syyskauden alkajaisjuhlaa varten.

Lehtipuut ovat kuin liekkuvia jättiläissoihtuja, aivan — nyt palaa koko metsä, niityt ja pellot. Ilmi liekeissä ne ovat, ja näky on iloinen, niin iloinen! Tuntuu kuin luonto nauraisi ääneen talvenaattoista mielihyväänsä.

Värivaloisa, sadunheleä syys hymyilee Jalmarillekin niin vastustamattoman hilpaisevasti, että hänen on yhdyttävä riemuun edes myhäillen.

Ja hytkyvä junan penkki nykii Jalmaria: Hei, hoi, mies! Naura, iloitse, sillä maailma on suuri ja kaunis! Vesikarahvi lasiapulaisineen soittaa hyllyllään kilajavaa ilojazzia. Ja vaunun pyörät hokevat: hytkyn, nyt-kyn, ja välistä ne laulavat aivan selvästi kuin näkönsä saanutta miestä onnitellakseen: Sinä saat, sinä saat,

näh-dä, näh-dä, Se-li-nan, Se-li-nan!

— Kirjoitimme, että joudumme kotiin huomeneksi, sanoo Jalmari vastapäätä istuvalle Hannalle.

— Ja olemmekin siellä jo tänään!

Päivänsäde leikittelee somasti Hannan silmäteräissä. Tällaisia pikkupiirteitä Jalmari jo osaa pysähtyä tarkkailemaan. Auringon helossa tytön silmät kimaltavat kuin jalokivet, toteaa Jalmari. Nuo harmahtavat arkisilmät!

— Jospa ilmoittaisimme sähkösanomalla, että joudummekin kotiin jo tänään illalla? ehdottaa tyttö ja lisää vaisulla äänellä:

— Selinälle kai?

— Olkoon, epää Jalmari mietittyään hetken. — Tuotamme kotiväelle yllätyksen, ensin yhden, sitten toisen.

— Toisen?

— Niin. Emme kerro heti, että minä olen tullut näkeväksi. Pidän edelleen näitä savunharmaita silmälasia, joihin kotona on totuttu. Vasta sitten, kun kaikki olemme koolla tuliais kahvilla, sitten esitämme yllätysnumeron: J a l m a r i n ä k e e !

— Ja kaikki iloitsevat, otaksuu Hanna silmät loisi-

taen.

— Niin. . . Selina kai enimmän. . .

Hanna nyökäyttää äänettömänä. Hän kääntyy ikkunaan katsoakseen ohi vilistävää maisemaa. Syksyn helopuut näyttävät valaisevan ympäristöään kuin hulmuavat nuotiot. Ulkoinen päivän kirkkaus siristää Hannan silmiä. Näyttää melkein kuin tuo ilakoiva valo lähtisi noista syyspuista, niiden hehkuvasta oranssista, purppurasta ja kromikellasta.

Minkänäköinen on Selina?!

Jalmarin silmä tavoittaa kultaviirun, joka pistäiksen ikkunasta vaunuun. Se väräjäää sivuunvedetyn ikkunaverhon poimuissa, hypähtää Hannan kasvoille ja vilahtaa äkkiä hänen hiuksilleen, jääden hetkiseksi levähtämään vipajavana, säikkyherkkänä kuin ajatus.

Nyt näyttää kuin sädekehä ympäröisi Hannan päätä, gloria, gloria, tuon Jalmari on nähnyt pyhäneitsytkuvissa. Ei, nyt näky katoaa, corona häipyy, Hannan tukka on jälleen kadunvärinen, kellahtava suorutuva siellä täällä. Hänen kasvonsa ovat edelleenkin aavemaiset, mutta Jalmari alkaa niihin vähitellen tottua. Se johtuu siitä, että tyttö on alituisen hänen seu-

rassaan. Mutta kosketella Hannan kasvoja, tai kenenkään muunkaan ihmisen kasvoja, se tuntuu Jalmarista vaikealta ajatella.

Vaunun pyörät kirahtavat käännepaikassa liikuttavasti, aivan kuin kääntyminen olisi niistä tuskallista. Sitten ne jälleen saavuttavat tasatahtisen laulunsa: hytkyn nytkyn, ei — vaan: Sinä saat, sinä saat, näh-dä, näh-dä, Seli-nan, Selinan. . .

Minkä näköinen on Selina?!

Hän ei ole kysynyt Hannalta enempää Selinasta, eikä ole pyytänyt tätä kuvailemaan Selinan ulkomuotoa, tai edes vertaamaan häntä johonkuhun muuhun Jalmarin näkemään naiseen. Hän on tahtonut säästää uuden näkemyksen itselleen ehjänä, rikkomattomana. Hyvä, ettei Hannalla ollut Selinan valokuvakaan! Hän tahtoo saada ihanan yllätyksen.

Selina *ei voi* olla näiden ihmisten kaltainen, näiden menninkäisten, syöjätärten — miten ajattelenkaan rumasti, mutta sellaisilta he näyttävät. Herra paratkoon. . .

Niin, entäpä, kun hän on viime yönä nähnyt unessa Selinan!

Hän ei voi tarkalleen selittää itselleenkään uni-

näkyään. Merkillistä, että hän on aamulla unohtanut Selinan muodon! Mutta jotakin ihmeellisen kaunista hän oli. Tulenliekki, neonvalokukka, auringonlaskun huikaiseva ihanuus, taikka ne kaikki yhteensä, niiden yhteenlaskettu summa oli Selina!

Uninäky oli tukehduttavan ihana, tuntui kuin hänen sydämensä olisi lakannut lyömästä näyn aikana. Niin kuvaamattoman suloinen se oli, että herättyään hän värisi kauan autuuden hekumasta.

Mutta minkäänlaista kuvaa tai muotoa hän ei osaa määritellä Selinasta.

Hanna kääntää katseensa palavasta maisemasta ja kaivaa käsilaukustaan karamellirasian. Siitä hän tarjoaa Jalmarillekin. Jalmarista näyttää kuin tytön sormet hymyilisivät päivänviirun leikitellessä niillä.

Hanna huomaa viereisellä penkillä äidin, joka matkustaa pikku lapsineen. Hän kiirehtii tarjoamaan näillekin makeisia.

Jalmari näkee Hannan silittävän pikku tytön päätä, ja hänen kasvoillaan on ilme, jota Jalmari ei voi selvittää, mikä se on. Mutta se on hyvä ilme, sen Jalmari toteaa varmasti.

Äiti lapsineen poistuu lähiasemalla. Hanna auttaa

heitä vaunusta asemasillalle, kantaa yhdellä käsivarrellaan pikku tytön ja toisessa kädessään matkalaukun alas, koska äidillä on paljon muuta huollettavaa.

Kun Hanna palaa vaunuun, silloin Jalmari tuijottaa häneen kuin uuteen ihmiseen.

— Mutta, Hanna, hän huudahtaa. — Ethän sinä olekaan enää — pieni tyttö, lapsi, tarkoitan!

— Joko sinä niinkin paljon huomaat, Jalmari?

— Jo! Vertasin sinua tuohon pikku tyttöön, jota hoitelit. Tähän asti sinä olet ollut »Pikku-Hanna», mutta —.

— Minähän olen niin onnettoman vanhakin jo! on Hanna huokaavinaan koettaen kumminkin samalla olla lystikkään näköinen. — Täytän kohta seitsemäntoista vuotta!

Sen sanottuaan tyttö käännähtää Jalmarista pois päin ja ryhtyy etsimään jotakin päällystakkinsa taskusta. Jalmari kuulee äännähdyksen, josta hän ei ymmärrä, onko se purskahdusta, tyrskähdystä, vai . . .

— Hanna, mitä nyt?! En ymmärrä, itketkö, vai naurat!

Hanna löytää taskustaan nenäliinan, pyyhkii sillä silmiään. Hän katsoo jälleen Jalmariin, ja hänen sil-

mänsä ovat hyvin kirkkaat, kirkkaammat kuin tavallisesti.

— Etkö todellakaan huomannut, oliko se itkua vai naurua? hän kysyy.

— En. Korvakuulolta ne muistuttavat toisiaan.

Hanna huoahtaa ja sanoo vienosti:

— Niin, ja molemmat tuovat silmiin kyyneleitä!

Hanna tavoittaa käsiinsä makeisrasian ja tarjoaa jälleen Jalmarille. He ihailevat aina uudelleen ja uudelleen ohi kiitävää luonnonkuvaa. Punapihlajat ja loimukoivut syöksyvät heidän silmänsä editse kuin Tulisen järven hullupäät laineet.

He lähestyvät metropolia, jonka laitamalla Jalmaria odottaa hänen elämänsä valtavin hetki. — Sinä saat, sinä saat, näh-dä, näh-dä, Selinan, Selinan. . .

Jalmari ei tunne kotikaupunkinsa kasvoja.

Iltahämärässä ne ovatkin kuin tumman naamion peitossa. Mainosvalot ja talojen valaistut ikkunasiilmät hohtavat säikähdyttävän irroituvina naamion tummuudesta.

He istuvat vuokra-autossa matkalla esikaupunkiin. Jalmari kurkistelee vaunun ikkunoista katunäkkyjä. Raitiovaunut koukeroittelevat ratojaan jättimäisinä kiiltomatoina, ne tulevat jostakin tuntemattomuudesta ja katoavat jonnekin.

Katulamppujen päättymättömät rivit synnyttävät Jalmarissa mielikuvan suunnattoman suurista helminauhoista, keltahelmistä liitetyistä. — Opaalinauhaja! yhtyy Hanna, ja lisää kuin huomaamattaan: — Opaaleja sanotaan kyynelkiviksi!

* *

*

Tässä on nyt hänen talonsa, punaharmaa, vanhuudenheikkouttaan hieman kallelleen nyhjähtänyt. Isollisemmaksi hän ei sitä ole kuvitellutkaan, onhan

hän nähnyt jo pikku taloja ja kuullut Hannan vertaavan niitä hänen, Jalmarin, taloon.

Hannan on talutettava hänet asuntoonsa, sillä hän on malttamaton viivästyttääkseen joutumistaan omin avuinsa kompuroimalla. Tämä talo on hänen *silmälleen* vennon vieras, vaikka hän on siinä syntynyt ja kasvanut ja hänen kätensä tuntee siinä joka sopen.

Miettiskä syöksyy touhukkaana tulijoita vastaan. Hän on kuullut auton surinan ja paukahtelut portilta ja arvannut.

— Voi voi, Jalmar-herra tulee! hän ihastelee kiimeällä äänellään. — Ja Hanna! Sitä minä olen jo koko päivän vaineksinut . . . No no, Hanna, pyyhi toki jalkasi! — Me täällä jo hätäilimme, niin hätäilimme, ettäh!

Jalmarilla on savunharmaat silmälasinsa nenälään. Miettiskä ei huomaa — tietenkään — hänessä uutta, erikoista. Tuollaiset silmälasit on Jalmarilla ollut ennenkin, niiden läpi ei kukaan voi todeta, näkeekö niiden kantaja vai ei.

Tuon näköinen on Miettiskä! Jalmar ei ihmettele, hän on nähnyt eukkosia, ja ne kaikki ovat olleet samannäköisiä hänen mielestään. Niinkuin marjat

metsässä. Mieltiskä on kuin lukemattomat muut kaltaisensa. Pientä, vilkasta koiraakaan hän enimmänsä muistuttaa.

Matsonskakin joutuu ovelle vastaan ja auttaa matkatavaroitten kantamisessa. Hän on myös samanäköinen kuin muutkin, tämän enempää ei Jalmari taloudenhoitajattarensa näkemisestä ole odottanutkaan.

Mutta Selina! Missä on Kaunis-Selina?!

* *

*

Selina ja Rauli ovat menneet katsomaan elokuvaa. Jos he olisivat tiemreet matkalaisten palaavan jo tänään, olisivat he tietysti jääneet kotiin.

Mutta parin tunnin perästä he jo ovat kotona. Tahtooko Jalmari jotakin, totta kai, kahvia, ruokaa . . . ?

Lasin vettä!

Jalmari ei saata tuntea ruumiillista ravinnontarvetta, hän on levoton. — Ahaa, Matsonskahan voi laittaa vähän iltatarjoilua myöhemmin! Kun Selina ja Rauli-serkku joutuvat kotiin, pidämme tuliaiseta. Niin, Matsonska, on uutisiakin, on oikein hauskoja uutisia, niistä tulee sievä yllätys, lupaan! Sitten, kun kaikki

olemme koolla, eikö niin, kerrotaan sitten?

Matsonska nyökkää ja lähtee puuhiinsa.

Jalmarille on tullut paljon postia. Ihanaa, hän osaa itse lukea saapuneet kirjeet!

Harjansitomiskone on alkanut yhä tiuhemmin pyöriä, viuh vauh, sen rattaat hujeltavat vieraisissa maissa, ja keksijälle on saapunut summia. Opetä, Kai-ken Antaja, paimenpoikaa käyttämään oikein ja yhteiseksi hyväksi niitä aarteita, mitä hän mainetyönsä palkkioksi saa!

Minkänäköinen on Selina?

Jalmari kävelee rauhattomana huoneissaan. Minkäkö näköinen on Selina?! Hyvä mies, etkö tiedä, että ulkomuoto on sivuasialla rakkaudessa? On sopimaton-takin ajatella liian paljon ulkoista kauneutta! Sielua rakastetaan, sielua! Muu on lihan pyydettä, ruumiin-himoa, rumaa aistillisuutta, sitä ei pidä sekoittaa rakkauteen! Eikö ole aivan yhdentekevää, minkä *näköi-nen* on morsiamesi? Onhan se ollut *ennenkin* sinulle yhdentekevää! Älä ole alhainen, poika, ylennä mielesi. . .

Niin niin! Mutta hän on juuri saanut näön, silmät! Nyt alussa on kaikki näkyväinen hänelle tärkeintä.

Uutuutta, uutuutta!

Selinan sielua?!

Sitpä hän juuri etsiikin. Hän, Jalmari, tulee löytämään sen hänen ihmeellisestä kauneudestaan. Siitä, jostakin käsittämättömästä, jota Jalmari ei voinut ennen aistia. Nyt hän tavoittaa Selinan sielun heti saatuaan nähdä Hänet! Ja silloin on kaikki hyvin, hän, Jalmari, saa vihdoinkin takaisin entisen onnenmielensä!

Jalmari katselee huonekalujaan. Nikkelinkiiltävä funkistuoli miellyttää silmää. Kattokruunu myöskin, prismoin koristettu, ja sen valoa heijastava kuvastin. Sinipunakirjava matto, taulujen kullatut kehykset, ne ovat silmäniloisia nähtävyyksiä. Mutta mitä näistä, kunhan tulisi Selina!

Jalmari koettaa istua. Hän ottaa käteensä kirjan, romaani näkyy olevan, hän osaa sitä jo lukea. Mutta ajatukset eivät halua takertua kirjaan, ne etsivät Selinaa. Kirjaimet kulkevat kaunomarssissa hänen silmiensä ohi, ne sanovat hänelle jotakin, mutta hän ei ymmärrä, mitä. Kunnes kaunorivistö alkaa sotkeutua, kirjaimet kihisevät sikin sokin järjettömänä rykelmänä. Ne eivät sanele asiaansa sääntöperäisesti,

vaan rähisevät kuin villiintynyt lauma. Tämä on kirjainten kapinaa, nyt ei ole millään väliä!

Hanna tuo Jalmarille sanomalehtiä, joissa on uutisia hänen keksintönsä menestymisestä ulkomailla. Ei, Jalhari ei välitä lukea nyt, huomenna sitten! Jalmarin sormet vapisevat, Hanna huomaa sen.

— Jalhari, sinun pitää ottaa lääkeäsi! muistuttaa Hanna ja hakee matkalaukusta pullon. Se sisältää professorin määräämää rauhoituslääkettä, sitä hänen piti aina ottaa, kun jokin uusi näkemys järkytti häntä. Viime aikoina sen käyttö on ollut harvaa.

Nyt on lääkittävä levotonta sielua, kas, miten jännittänyt hän on!

Hanna viipyy huoneessa, hän osaa rauhoittaa Jalmaria. Mutta näkönsä saanutta miestä ei pidä koskettaa käsin, hän ei pidä siitä — vieläkään. Mutta silloin, kun hänen silmänsä ovat ummistetut, ettei hän näe koskettajaa, silloin hän ei inhoa.

Jalhari kuuntelee. Yksinkertaisen ikkunan läpi kuuluu kadullakävelijäin askeleita. Hanna rientää avaamaan ikkunan ja katsoo ulos.

— He tulevat! huudahtaa hän äkkiä kääntyen Jalhariin.

— Ketkä? kysyy Jalmari kalventuen, vaikka hyvin tietää, keitä tyttö tarkoitti.

— Hän! Ja serkkusi.

Hanna lähtee kohauttaen olkapäitään, aivan kuin häntä ei liikuttaisi vähääkään, keitä tulee tai keitä menee. Hänen askeleissaan on terävää rytmiä, se sanoo jotakin. Mutta mitä, sitä ei Jalmari ymmärrä eikä hän välitäkään. . . Nyt on elämäntärkeä hetki edessä!

Hän tulee!

Jalmari ryhdistää asuaan. Vilkaistessaan kuvastiin hänen täytyy nyrpittää ankeamielisesti. Tällaisenko saa Selina, tällaisen. . .

Eteisestä kuuluu liikehtimistä.

— Hanna kotona! Ja tietysti Jalmarikin!

Tuon huilunsoinnun Jalmari tuntisi kansanjoukon äänimerestä. Siinä heläjää hopea ja kulta.

— Etkö tule serkkuasi tervehtimään, Rauli? kysyy ihana ääni. Mutta miesääni vastaa:

— En tule, en voi! Menen huoneeseeni!

Raulin ääni vaikuttaa hätäiseltä, kovin hätäiseltä. Miksi, sitä ei Jalmari nyt ryhdy miettimään.

Miehen askeleet loittonevat, samoin Hannan. Ovet avautuvat ja sulkeutuvat ulompana.

Nainen riisuu eteisessä päällysvaatteitaan, sen Jal-
mari kuulee kahinasta ja henkäyksistä. Hienoinen
hyräily kuuluu, nyt nainen katsoo itseään eteisen ku-
vastimesta. Tuo ääni tavoittaa Jalmarin herkän kor-
van ihanasti hyväilevänä. Hänen sydämensä takoo,
tuntuu kuin veri ahtautuisi korvista ulos, ihme, että
suonet kestävät!

Ei olekaan Selina!

Ei ole, vaikka tulijan hengityksen melodia, askelten rytmi ja huoneeseen leviävä tuoksukin kuvattelevat Selinaa.

— Jalmari, poika, sinä kotona?!

Äänikin valehtelee! Se on taitava jäljennös Selinan äänestä tosin, mutta vain jäljennös! Tulija ei voi, ei voi olla Selina, ei ikinä!

Hän on tavallinen nainen, yksi näistä monista, joi-
ta Jalmari on nähnyt ja . . . Hänen kasvonsa tuovat
mieleen jonkin yölinnun, huuhkajan! Vaiko kanahau-
kan? Huudahtaessa hänen kulmahampaansa paljas-
tuvat ja niiden kärjet ovat terävät kuin petoeläimel-
lä. Jotakin julkeata on hänen ilmeessään, ihme, että
tuonmuotoinen olento — ei kai hän ole itse syypää
muotoonsa — voi jäljitellä Selinan ääntä. Ja tuoksua-
kin, tuoksua!

Naisella on harmaa käyntipuku, jonka tummat
juovat näyttävät kiemurtelevan kuin käärmeet. Hä-
nen hartiansa ovat liioitellun leveät, on kuin metri-
keppi olisi takin alla niitä leventämässä, ja nainen

senvuoksi vaikuttaa kykyräiseltä.

Ei ole sielukkuuttakaan tuossa . . . ei, naamio, rumat, nahistuneet kasvot — niinkuin muillakin . . . eikä sielua . . . Sisäinen tyhjyys ammottaa noista silmistä, ilveksen, niin, ilveksen silmistä.

Jalmari katsoo naista savunharmaitten lasiensa läpi, ja myöskin salaa niitten yli paljaalla silmällä. Ei parane!

— Poika, helähtää viehkeä ääni. — Sinä näytät kummalliselta! Oletko sairas? Kuumetta . . . ?

Kuka lienee tämä vieras nainen? Miksi hän näyttelee Selinaa? Ja mitä hän tahtoo Jalmarilta?!

Ei, varmasti hän, Jalmari, ei kuule oikein! Ääni ei olekaan Selinan, ei ole! Tosiaankin, olipa hassua, että hän luuli Selinaksi . . . Mutta sittenkin — jospa hän on lumottu, Jalmari, ja näkee kaiken väärin, näkee ja kuulee? Hyvänen aika, vähemmästäkin hermostumisesta! Äärimmäinen hermostuminen aiheuttaa näkö- ja kuulohairahduksia. Näkihän yläkerran maisterinkin pikkuäijiä ja kummituksia, vaikk'ei niitä todellisuudessa ollut. Nyt hän on liian herkkähermoinen, hän näkee menninkäisiä, hyypiöitä, syöjät . . .

Nainen lähestyy Jalmaria hymyillen, kädet ojen-

nettuina kietoakseen ne miehen kaulaan. Hän suipistaa jo huulensakin tervehdyssuudelmaan. Jalmari näkee hänen veripunaisiksi lakatut kyntensä, kasvojen kalmaisuus lähenee, nyt. . .

Jalmari sulkee silmänsä ja putoaa istumaan tuoliinsa. Häntä puistattaa ankara vilu. Ei, lämmin hänellä on, ja kuristaa, kaulukset ovat liian ahtaat, aivan tukehduttaa!

— Sinä, poikaparka, mikä sinua todellakin vaivaa?!

Jalmari kumartuu pää käsien välissä syvään, niin, ettei nainen saakaan suudelluksi häntä. Raju mielenliikutus saa hänet nytkähtelemään, hänen aivoissaan kihisee pisteliäitä muurahaisia. Kuin kaukaisena vai kerteluna hän kuulee vaisun äänensä sammaltavan:

— Lääkettä! Hanna! Lääkettä!

Nainen peräytyy hämmästyneenä ja epä tietoisena. — Lääkettä! huutaa mies kovalla, nyyhkivällä äänellä.

Nainen yrittää jotenkin hoivata Jalmaria, mutta tämä huitaisee kuin karkottaakseen painajaisnäkyä lähettyviltään.

— Menen kysymään Hannalta, sanoo vihdoin nai-

nen ja syöksyy hätääntyneenä huoneesta.

Jalmarin aivoissa hyökyy meri. Se on punainen, tulinen meri, johon laskevat palavat joet, suonet! Niissä virtaa pikeä ja vihtrilliä, punaiset ja valkoiset verisolut törmäävät vastakkain suoniratojen solmukohdissa ja ne peuhaavat, taistelevat, kihisevät, ne vilistävät palavissaan aivoista varpaisiin peloittavalla nopeudella. Jalmari tuntee kuumuuden, se hohtaa kuin tulihormista hänen kasvoilleen. Hän on tulenliekkien keskellä, aavikko palaa, sakea savu tukehduuttaa hänet ja lieskat rätisevät hänen ympärillään. Hän koettaa etsiä turvaa ajatuksistaan, ei, turhaa, nekin ovat tulesa, hänen ajatuksensa nielee hävittävä gehenna, armahtakoon!

Mutta — ei sittenkään! Yht’äkkiä hän huomaa-kin olevansa äärettömän viluinen, värisevä, hän onkin joutunut Jäämeren rannalle. Ikipakkanen huokuu hänet kohmeeseen, hänen ruumiinsa ihokarvat heläjävät jäähileinä. Lasinväriset, läpinäkyvät jäälinnut risteilevät vaakasiivin hänen yllään äänettöminä ja kammottavina. Aurinko on kylmettynyt kelmeäksi lasimöhkäleeksi taivaan rantaan, se ei liiku ylös eikä alas. Maailman loppu, ikikuolema on tullut! Avaruuk-

sisä hulmahtaa viimeinen valonsäde, jääpimeys valtaa maan, ja se on kohta jälleen autio ja tyhjä!

* *

*

— Se on vain lievää hermostumista ja menee pian ohi, vakuuttaa Hanna ilman vähäisintäkään huolestuneisuutta. — Menen antamaan hänelle lääkettä. Ei mitään hätää, ei ollenkaan!

Merkillistä! Hannan ääni on melkein riemuitseva, onkohan siinä hivenen verran, hivenen — vahingoniloakin?! Ehkä, — Hannakin on ihmislapsi! Niin, ja äitinsä sanookin häntä pahantapaiseksi! Selinakin katsohtaa ihmetellen Hannan kasvoihin, hyvänen aika, nehän ovat ikään kuin kirkastuneet! Ja mistä, mistä syystä?!

— Jalmari tarvitsee hiljaisuutta, huomauttaa Hanna, kun he ovat tulleet Jalmarin asunnon eteiseen. Selina saa ymmärtää, ettei useampien henkilöiden läsnäolo koidu hermostuneelle hyväksi. Ja Hanna rientää vierashuoneeseen, missä tietää Jalmarin olevan.

Selina viivähtää kuin kahden vaiheilla. Hän näkee erään oven avautuvan ja eteiseen ilmestyvän nuoren miehen matkalaukku kädessä. Nähtävästi hän aikoo

poistua talosta, ehkä hyvästelemättä ketään.

— Rauli, et saa lähteä noin! kieltää Selina ja levittää käsivartensa kuin miehen esteeksi. Hän työntää Raulin takaisin huoneeseen ja menee itsekin mukana.

Hannahan sanoi, ettei Jalmarilla ole hätää, ei ensinkään! Ja parempi on, että hän saa rauhoittua hiljaisuudessa.

* *

*

— Näit Selinan?

— Näin.

Sana irroittuu Jalmarin huulilta tuskin kuuluvasti. Hän ei varmaankaan itse tiedä sanovansa mitään. Hän istuu nahkatuolissa rentona tuijottaen lasimaisin silmin, mihin, sitä hän ei myöskään tiedä.

— Ja...?

Hanna odottaa henkeään pidättäen vastausta. Hän on antanut hoivatilleen kaksinkertaisen annoksen rauhoituslääkettä.

Mutta näkönsä saanut mies ei vastaa. Hänen päänsä painuu käsien huomaan, ja hartioitten nytkiessä hän kumartuu kuin raskaan taakan painamana.

Hanna katsoo myötätuntoisesti järkyttyneeseen mieheen. Hän aikoo taputtaa tätä lohduttavasti hartioille, mutta äkkiä vetäytyykin ojennettuine käsi-
neen takaisin. Hän muistaa, ettei mies siedä ihmis-
kosketusta.

Tyttö huomaa miehen hartioitten nytkinnän hi-
dastuvan, mies alkaa hengittää tasaisemmin — lääke
vaikuttaa, kummaa, vaikka järkytys on sielullista! —
hän näkyy levottuvan, ainakin näennäisesti.

Hanna poistuu hiljaa huoneesta. Nyt hänen har-
maissa silmissään on jotakin kaukaista ja kimalta-
vaa, huippuja, huippuja, niin, himalajaa niissä kim-
meltää! Hän on kuin olisi saanut uuden, ihanan nä-
kemyksen: elämän meri on suuri ja avara, tuolla ula-
poitten takaisessa sinisyydessä kohoaa utuinen saa-
ri ja sieltä kiirii aavojen yli ennenkuulumaton lau-
lu: Iloitse, tyttö, iloitse, tyttö, maailmassa on . . . maa-
ilmassa on — jotakin . . .

Lääke rauhoittaa Jalmarin ruumiin — lihan ja veren. Mutta sielua ei, kuinka se sitä voisikaan tehdä!

Jalmari tuijottaa liikkumattomana lääkepulloa ja lasia, jotka Hanna jätti pöydälle tarpeen varalle. Mustan pullon särmät kiiluvat sähkölampun hohteessa, ne vilkuttavat ilkkuvasti, vahingoniloisesti. Pöytäliinan kirjokuviot näyttävät ärsyttävän kiemuraisilta, hyi, eikö siinä olekin käärmetrykelmä?! Inhottavat matelijat tavoitelevat häntä haarakielillään. Jossakin tippuu vesihana, se litsuttaa vastenmielisesti, mitä, eikö se aivan selvästi kiusoitele häntä?! — Ähä piti, ähä piti, kutti, kutti, ähä piti ähä piti, kutti, kutti, kuinka vesipisarat voivat sanoa noin rumasti?

Jalmari aikoo nousta, mutta ruumis on lyijyä. Ei, nyt on jaksettava nousta, on mahdotonta istua lepotuolissa, jonka nahkapäällys uhoaa kalmanhenkeä! Hän tuntee sen kammottavan hautalemun!

Hän pääsee jaloilleen, voi, miten ne ovat heikot! Hänellä on pahviukon retkojäsenet, on haettava tukea lattialampun varresta.

Ei siis olekaan Selinaa! Ei olemassakaan! Kaik-

ki on ollut vain mielikuvituksen kudelmaa, kuin aamunkimalteista lukin verkkoa, jonka arkipäivän tuulenhenkäys häivytti olemattomiin. Fata Morgana! Ei muuta!

Mitä hänen nyt on tehtävä? Tuo olento on kumminkin sama, jota hän on sokeana ollessaan luullut Selinaksi, unelmiensa . . . Hän on sidottukin tuohon olentoon, ihmissiteet ovat heidät jo kiinnittäneet toisiinsa, voiko hän, Jalmari, peräytyä, voiko?!

Ihmiset luovat jumalansa omaksi kuvakseen, sanoi yläkerran maisteri — kepeät mullat . . . Hän, Jalmari, muodosteli Selinan haaveittensa yliolennoksi ja kohotti hänet jalustalle palvottavakseen. Hän ei uskonut muuta kuin omia unelmiaan. Selina oli päämäärä, hän oli taivaaseen ulottuva vuorenhuippu, jonka sokea etsijä raskain ponnistuksin saavutti, mutta . . .

Miten sanookaan vanha viisaus: Huipulta on vain yksi tie — alas!

Hänen silmiensä näkö oli valonheijastaja, joka paljasti tyhjän sopen, tyhjän sopen, jota hän oli luullut aarretäyteiseksi. Lumous hälveni. Ei ollut silmän kaunista, mutta ei myöskään sielun! Tuon naisen sie-

lu oli ollut hänen kasvoissaan, niitten luullussa kau-
neudessa! Vain siinä! Vasta nyt hän senkin havaitsee!
Ihme, että hänen lihalliset silmänsä poistivat lumouk-
sen! Nyt hän muistaakin, miten sielutonta on aina ol-
lut tuon naisen ajatusten ilmaisu, puhe. Kummaa, et-
tei hän sokean herkällä vaistolla ennen havainnut si-
tä! Niin, mutta hän onkin ollut kokematon, lapsisielu!
Hän ei ole sallinut harkitsevan järjen, asiallisen ym-
märryksen riisua Selinan yltä unelmiensa prinsessan
satuhuntua.

Ehkä hänen rakkautensa on ollutkin vain aisti-
hurmaa? Kevätlintujen soidinhurmiota, joka huippu-
hetkinään sekoittaa muut aistit? Aistihurma loi ylio-
lennon, ihmeellisen Selinan, maalasi hänen kuvansa
ihanaksi, tuoksutti hänen olentonsa ja sävelsi hänen
puheensa. Ja sokea haaveilija uskoi olemattomaan ju-
malattareensa, niin — sokeasti hän uskoi!

Hänen rakkautensa ei ollutkaan puhdasta, oikeata
rakkautta! Ei ollut pyhää, ylevää, uhrautuvaa, kaik-
kensa antavaa, se oli vain lihan pyydettä, omistami-
sen halua. Itsekkyyttä, juuri sitä! Miten itsekäs hän,
Jalmari, on aina ollut! Hän luuli rakkaudeksi sitä, että
hän tahtoi saada, omistaa, itselleen omistaa Kauniin-

Selinan! Se ei ollut rakkautta, vaan vaatimista!

Ja näin hänelle nyt kävi!

Jalmari kävelee värikuvioisella matolla. Jalat tuntuvat notkahtelevan, mutta kas, rauhoituslääke valaa niihin jonkin verran ryhtiä vähitellen.

Mutta — mietipä asian toistakin puolta, hyvä mies! hän ajattelee kävellessään laahustavasti edestakaisin. — Onko sinulla oikeutta vähäksyä tuota olentoa, jonka nimi kumminkin on Selina — vaikka hänen olemuksensa ei vastaa . . .

Sinä uskoit häneen kuin yliolentoon! Hyvä, entäpä kun saitkin hänestä voimaa, jumalaista, salaperäistä voimaa! Keksit koneesi älyperäisen aatteen hänen avullaan, Selina sen antoi sinulle tietämättään, jopa sinunkin tietämättäsi, kiittämätön! Hän uhosi ympärilleen salaperäisiä neutriinoja, tuntemattomia älyfotoneja, joita sinun olentosi perusosaset imivät, ja kylästyivät niistä työtarmolla ja aivovoimalla. Ehkä hän oli vain välittäjä, medio, mutta häneltä sinä ne sait, tunnusta, tyhmä mies!

Muistatko, kun väsyit konetta rakentaessasi? Tarvitsit vain kuulla Selinan äänen — sanoipa hän mitä tahansa, vaikka haukkumasanoja äidilleen — niin

katso: koneenrakentajan olentoon valui hengen ja ruumiin väkevyyttä! Hänen äänensä kirkasti väsyneet aivosi, niin, jopa silloinkin, kun sait kuulla sen vain viulusi flageolettiäänänä! Ajattelehan, mitä vaikutti kosketus hänen, hänen kädestään?! Olit viikko-kausiksi taiottu mielenmasennusta, väsymystä, pelkoa, kaikkea, kaikkea pahaan vastaan! Ja hänen suudelmastaan sait energialatauksen, joka vei sinut voittoon, voittoon. . .

Hm, ja tämäkö on nyt sitä — voittoa!? hymähtää Jalmari ikään kuin pilkaten omia ajatuksiaan.

Noh, totta kai! Olethan jo nauttinutkin silmiäsi näöstä, tunnusta, kiittämätön! Pettymysten ohella olet saanut iloakin. Ja koneestasi. — Kaiken hyvän olet saanut häneltä, ihmeelliseltä, häneltä, joka oli kauneinta entisessä maailmassasi!

Ja nyt päästyäsi näkevien maailmaan sinä kiellät hänet!

Mies, hoi, mitä vaadit?! Ymmärrä jo, että näkevien maailmassa on tyydyttävä *vähempään* kuin entisesiäsi! Oma, *entinen maailmasi oli rikkaampi, se jakoi sinulle äärettömiä kauneusnäkyjen aarteita mielikuvituksen tyhjentyvät kammioista!* Tämän uu-

den maailman portilla sinulta otettiin ne aarteet pois.

Itsehän pyrit kauneusmaailmastasi tänne, syytä itseäsi!

Jalmarin täytyy jälleen istuutua. Hänet valtaa ääretön raukeus, haluttomuus, mutta levätäköön hän ei saata. Kaiken Luoja, eikö tämä ole pahaa unta?!

Ylimmäinen, poista tämä lumous! Rukoilen sitä kuin Huppa-Elli. Anna minun valveutua sokkopoikana entisessä pukkisängyssäni, köyhänä, mutta onnellisena! Valonpoikana, joka heräsi kunakin huomeneena aurinkoaamuun, oli ulkona sade tai päivänpaiste. Päästä minut jälleen entisenä harjanmyyjänä torille, missä kaupungin, *satukaupungin* soitanto helmeilee ympärilläni! Sauvani kilahtaisi osuutensa kaupungin säveleeseen, ja minulla olisi kilvoituksen ja toivon onni. Ajatus hänestä, ihmeellisestä, niin, hänestä, jota ei ole, ei ole. . .

— Et siis aio hyvästellä serkkuasi?!

— En voi, en voi puristaa hänen kättään — kaiken tapahtuneen jälkeen! Jalmari luotti minuun, Rauli Rehelliseen, mukamas! Ja minä. . . Hm, olin heikko, kiduin Pirunsaarella, olin hylätty, murjottu, olin kaikkea vailla, kaikkea! Minun sieluani ja ruumistani paleli, sinä toit. . . ja minä. . . Niin — Sing-Singin johtaja on kirjoittanut, että ihminen ei ole koskaan ehjä yksin, hänet on luotu kaksoiskappaleeksi, jonka molempien osasten täytyy lähestyä. . .

Nuori mies kävelee taaskin viiden askeleen rantaansa edestakaisin. Hänen olennossaan on katumuksen tuskaa, ja hän jatkaa miltei vaikeroiden:

— Minun olisi pitänyt vastustaa, olisi pitänyt! Mutta en voinut, minulta puuttui väkevyyttä. Niin, ja kun luonto puhuu, silloin vaikenevat ihmislaivat, vaikenee järki, jopa suurisuinen mammonakin. Olen häpeissäni, olen!

Lievä nyrpistus käväisee nuoren naisen punauhkuvilla huulilla ja hän tokaisee keveästi:

— Ole nyt jo, lapsi! Ei Jalmari mitään huomaa!

— Ei kai, myöntää kävelevä mies mutisten. Hän kääntyy naiseen, pysähtyy, ja katsoen häntä vakavasti silmiin, sanoo:

— Mutta minun velvollisuuteni olisi tunnustaa hänelle!

Nainen ponnahtaa istuimeltaan pystyyn ja rikinvälkkeiset silmät melkein uhkaavina tiuskahtaa:

— Tylsää! Tunnustuksesi vain tekisi kolme ihmistä onnettomiksi: minut, sinut ja ennen kaikkea Jalmarin! Todenpuhujat ovat myrkkyä ympäristölleen, siitä sait, pentu!

Kun mies ei vastaa, vaan jatkaa äskeistä kävelyään, puhuu nainen edelleen:

— Eikä Jalmari ole mitään menettänyt, kuule! Hän ei tiedä menetyksestään, hm — taikka minun menetyksestäni, ymmärräthän? Jos pudotamme hämähäkin Jalmarin soppalautaseen, niin hän nielee sen muun mukana, eikä edes tunne sivumakua. Mutta jos sanomme hänen nielleen, niin. . .

Tuskainen mies rypistää kulmiaan niin, että kulmakarvat melkein peittävät hänen suuret, ruskeat silmänsä. Hän pysähtyy kauniin naisen eteen, muistelee tuokion, ja katse lattiaan luotuna kertoo hiljais-

ti:

— Kerran minulla oli koulutettu koira, poliisikoi-
ra oikein. Minä olin sille jumala, se totteli pienintäkin
käskyäni täsmällisesti kuin kone. Ei milloinkaan ollut
tottelematon, paitsi . . . Kun tuli kevät ja luonto kutsui,
silloin se lähti, vaikka komensin sitä pysymään luo-
nani. Ei totellut, oli toinen, joka kutsui sitä pakotta-
vasti. Mutta kun se palasi luvattomalta retkeltään, se
matoi edessäni vatsallaan uikuttaen ja vikisten, ajat-
telehan, tyttö! Näin se rukoili anteeksi tottelematto-
muuttaan. — No niin, minun olisi nyt laskeuduttava
Jalmarin eteen . . .

— Hsst! hisauttaa nainen keskeyttävästi ja nos-
taa sormen huulilleen. Ulkoa, eteisestä, kuuluu ke-
pin kopsetta. Joku haparoi siellä, kuuluu kuin vanhus
kompuroisi. Askeleet lähestyvät ovea, nyt sitä hamu-
aa jo käsi.

— Ei tyhmyyksiä, lapsi! kuiskahtaa nainen miehel-
le, joka vilkuu ympärilleen hätäisesti kuin pakoa aja-
tellen. — Vaiti!

Jalmari tulee kuin unissakävijä. Hän seisahtuu
ovensuuhun. Savunharmaitten lasiensa läpi hän nä-
kee Raulin ja Selinan, mutta ei tunne halua tarka-

ta heitä paljaalla silmällä, salaisestikaan, lasien ylitse. Hän tietää, minkänäköisiä ovat ihmiset, Selinakin, kaikki on yhdentekevää, kiinnostamatonta, kaikki on pois, pois. . .

— Me täällä vain olemme, ilmoittaa Selina kuin sokealle ainakin. — Rauli aikoo juuri lähteä!

Raulilla on hattu päässään ja matkalaukku kädessään. Hän on kovin levoton, hän tekee eleen kuin aikoi paeta ovesta Jalmarin ohitse. Hän änkyttää:

— Niin, on kiire jo! Linjavaunu lähtee pian!

Jalmarin huulet muodostelevat jotakin, ehkä sanoja, jotka eivät saa äänellistä muotoa. Hän on kuin horroksissa, ryhti on vanhuksen ryhti, lyyhistynyt, hänen koko olentonsa puhuu sisäisestä ja ulkoisestakin romahduksesta.

Rauli ikään kuin pelkää, että Jalmary tarjoaisi hänelle kättään. Hän pelkää turhaan, Jalmary siirtyy ovelta peremmäksi ja putoaa hervottomana nahkatuoliin. Pehmeä tuoli ikään kuin vangitsee hänen läpiväsyneen olentonsa hyllyvään syliinsä. Uppoamassa, hukkumaisillaan hän onkin, tämän tuolin pehmustukset ovat pöyheviä suomättäitä, joiden kätkeään pohjattomaan hetteeseen hän millä hetkellä ta-

hansa vajoaa.

— Jalmari, kutsunko sinulle lääkärin? kysyy Selina. — Se Hannan lääke ei varmaankaan. . .

Jalmari huitaisee torjuen ja mutisee kuin ajatuksettomasti: — Ei, ei, virkoan. . . ei lääkäriä, ei. . .

Mutta Rauli aikoo poistua.

— Hyvästi, serkku, ja kiitos kaikesta! hän sanoo Jalmariin päin käännähtäen. — On kiire. . .

Jalmari nyökyttää päätään kuin ei ymmärtäisi hyvästelyä, vaan nyökyttelisi omia aikojaan. Hän raapputtaa keppinsä kärjellä lattian korkkimattoa hidastuvassa tahdissa. Ettei vain nuku tuohon, mies! Se lääke, bromia, valeriaanaa, vai mitä. . . ? Noin, pää nuokahtaa, kohoaa ja taas nuokahtaa.

Rauli ojentaa kätensä äänettömänä Selinalle. Nyt on lähtö!

Mutta Selina heittää nopeasti tarkastavan katseen Jalmariin, joka näyttää nuokkuvalta. Hän kietoo äkkiä käsivartensa hyvästelevän miehen kaulaan. Rauli vilkaisee hätääntyneenä Jalmariin ja huomattuaan tämän olevan ikään kuin poissa tästä huoneesta, hän raukenee naisen syleilyyn yritettyään ensin heikosti, hyvin heikosti vapautua siitä.

Jalmari herähtää kuin puoliunesta ja hänen hieman kohoutunut katseensa osuu hyvästelijöihin. Katse ikään kuin ojenteleiksen ja vähitellen valpastuu. Hänen ajatustoimintansa elpyy, vetreytyy, mitä, keitä nuo ovatkaan? Selina, niin, ja serkku-Rauli! Ahaa, Raulin piti matkustaa! Mutta joko me puhuimme taskukirjoituskoneesta? Ja mitä he nyt tekevät, nuo kaksi?

Eikö tuo ole suutelemista?!

Hän on nähnyt elokuvassa suudeltavan ja se näky häntä nauratti. Ja rautatieasemilla ihmiset suutelivat toisiaan, Hanna selitti sen hänelle. Mutta hänestä se oli ellottavaa nähdä. Kalmankarvaiset olennot. . .

Suuteleminenhan merkitsee rakkautta! Ainakin, kun kaksi nuorta, niin, miksi ei vanhaakin. . . Taivaan Valtias, rakastuneethan suutelevat!

Selina ja Rauli!

He siis rakastavat toisiaan, nuo kaksi, toden totta!

Jalmarista tuntuu kuin hyökylaine pyyhkäisisi hänen sydämeltään hieman jotakin pois, jotakin rakkauttavaa. Hieman. Sydäimestä vuotaa pakahduttavaa yllisyllystä, tuskaa, ei vuoda kaikkea, mutta joidakin keventäviä, helpottavia pisaroita. Helpottavia!

Hiljainen yhtäkaikkisuuden, mutta myös mielihyvään vivahtava tunne valtaa Jalmarin hänen tuijottaessaan noita kahta. Hänen mielessään vilahtaa kertomus linnuista, jotka soidinsävelensä lumoissa unohtavat mahdollisen vaaran.

Hän ottaa lasit silmiltään kuin huomaamattaan ja katsoo. Avoimin, tummansinisin silmin hän katsoo, ja hänen kurkustaan tunkeutuu hykertävä äännähdys; onko se ihmettelyn, nauran- vaiko itkuntuntuinen, sitä hän ei tiedä itsekään.

Mutta äännähdys säpsähdyttää Selinaa. Hän hellittää Raulista ja käännähtää vilkaisemaan Jalmaria. Hänen katseensa ikään kuin jähmettyy liikkumattomaksi, hän tuijottaa pitkään sokeaksi luullun avoi miin, näkevästi eloisiin silmiin.

Hän astuu jäykästi lähemmäksi ja tuijottaa. Hänen epämääräisenvärisistä silmistään kuvastuu äärimmäinen hämmästys, ja pian se muuttuu kauhistukseksi.

— Jalma ri näkee!

Selinan huilunkorea ääni on rikkoontunut, se särähtää vaisuna, käheytyneenä, ja hän saa vaikeasti sanottavansa ilmoille.

Rauli tuijottaa myös serkkuunsa, hän ensihäkelyksissään aikoo poistua, mutta vaaputtuaan puoleen ja toiseen hän jää paikalleen, kuin outo tapahtuma olisi vienyt häneltä liikkumiskyvyn. Mutta hän pitelee lähellä olevan tuolin selkämyksestä, muuten hän ei pysy seisoallaan.

— . . .näkee! mutisevat hänenkin huulensa, ja niiden kelmeään punaan on taaskin ilmestynyt sinistä.

Jalmari nousee. Hän katsoo molempiin rauhoittavan lempeästi. Hänen valkeutuneilla kasvoillaan ilmeilee suuri anteeksiantamus, ymmärtämys, jopa säälikin.

— Niin, ystävät, minä näen! hän sanoo, ja hänen äänessään soinnahtaa jotakin ennen kuulumatonta ja kaukaista. Hän nostaa tummansinisen katseensa ylös, hän näkee katon läpi jonnekin, mistä hänen kasvoilleen heijastuu kirkasta. Ja hän puhuu kuin ylös, jonnekin muualle, ei tänne, näille kuulijoille:

— Ehkä olisi ollut parempi vaeltaa elämäni sokeana, mutta onnellisena! Tietämättömyyden Paratiisissa. Lapsellisten kuvitelmiäni vallassa annoin leikata silmäni auki — vain joutuakseni näkemään ne, kuvitelmani valheellisiksi! Uhmasin pyyteilläni ylivoimia

ja sain rangaistuksen. — Olen nauttinut hyvän- ja pahantiedon puun hedelmästä. Ja seuraus: minut on ajettu ulos paratiisista!

Jalmarin katse laskeutuu ja kohdistuu ikään kuin valottamaan kahta kuuntelijaa, jotka seisovat oven-suussa melkein sykkyräisinä. He tuskin käsittävät Jalmarin sanoja, ymmärtämättömyys ammottaa heidän silmistään ja koko olennostaan.

Mutta näkönsä saanut mies jatkaa:

— Satu kertoo kalastajasta, joka sai verkkoonsa ihmekalan. Se täytti kaikki miehen ja hänen vaimonsa toivomukset. Mutta ahneudessaan he vaativat liikojä. Silloin ihmekala ajoi heidät entiseen kurjuuteensa. Minulle kävi samoin. En tyytynyt onneen, joka minulle oli annettu. Olin paimenpoika, sokeaksi sanottu, mutta ympärilläni levisi ihana kultakaupunki, sen häikäisevä väriskauneus hekumoitti jokaisen soluni, se kunnioitti yksinäiset hetkeni kotona ja ulkona. Ja sen kaupungin soitanto heläji ja kilaji kaikkialla, ja minä olin ainaisesti ihmeellisen onnensäveleen lumoissa. Olin valonpoika, sain omakseni kaukaisen maan aarteet, sain h ä n e t, josta olin uneksinut. Mutta minä himoitsin enemmän, liikaa! Silloin minut sysät-

tiin rumaan, ikävään, tympeään ihmismaailmaan, ja minulta riistettiin hänet, kaikki. . .

Jalmarin ääni kuoleutuu ja hän laskeutuu huoaten tuolilleen. Painaen päänsä käsiensä huomaan hän kumartuu ja nyyhkyttää.

Selina ja Rauli tuijottavat vuoroin toisiaan, vuoroin Jalmaria. He eivät ymmärrä paljonkaan mistään, Jalmarin sanat eivät selittäneet heille mitään.

— Jalmari, serkku! saa vihdoinkin Rauli huohotuksi. — Tämä on elämäni häpeällisin hetki! Minut on leimattu. . . on. . . mutta huonompi mies minä vielä olen! Ja heikko, syntinen, raukka! En voinut vastustaa, en voinut! Olin kaikkea vailla, kaikkea vailla. . .

Jalmari huitaisee kuin pyyhkäisten kaiken Raulin sanoman hajalle, olemattomiin. Olisiko nyt kysymys *senlaatuista?! Ei, ei, pieniä, pieniä, maallisia, ne eivät koske Jalmariin!*

Mutta Selina, magdaleena, ei saata käsittää muuta, kuin että on kysymys hänen paljastuneesta uskotomuudestaan. Jalmari on petetty sulhanen, Rauli on »se kolmas». Selina levittää kätensä ja asettuu Raulin eteen kuin tummahtava, langennut suojeluskeli. Ryhdistäen lyyhistymäisillään olleen komeuten-

sa hän kääntyy ikään kuin rehellisin ja kirkastunein kasvoin Jalmariin, hänen silmäluomensa paksunevat ja raskautuvat, punertuvat, ja kauniiden silmien väri peittyy ohuen utukosteuden himmeYTEEN.

— Ei, Jalmari, vika oli minussa! hän tunnustaa ja hänen äänessään kilajaa jälleen hopea ja kulta. — Rauli ei itse . . . ei . . . minä olen syyllinen! Tuo poikaparka oli niin hylätty, solvattu ja murjottu, ja minä tahdoin lohduttaa häntä. Enkä minä voinut olla . . . ehkä olen syntynyt sellaiseksi . . . ymmärrän jo itsenkin, etten sovi sinulle, Jalmari, sinä olet niin . . . niin toisissa maailmoissa. Niin, uskon olen ollut, ja tässä on . . .

Selina riisuu sormestaan kultaisen sormuksen ja asettaa sen Jalmarin vieressä olevalle pöydälle. Mutta Jalmari ei koske siihen. Hän katsoo kauas, jonnekin, ja puhuu myöskin sinne, jonnekin:

— Hyvä on, ei ole mitään! Ei ole paimenpoikkaakaan, joka eli satu-unelmissaan. On vain kokenut mies, joka on tullut näkemään hyvän ja pahan. Ja minun entinen minäni on kuollut kuolemalla!

— Hyvästi, serkku, huudahtaa äkkiä Rauli. — En kehtaa tarjota sinulle kättäni! Olen sydämestäni iloi-

nen siitä, että olet saanut näön. Hyvästi!

Hän lähtee niin nopeasti, ettei Jalmari ehdi tehdä muuta kuin väsyneen eleen pidättääkseen häntä. Mutta Selina poistuu huoneesta Raulin mukana.

Jalmari on väsynyt, äärettömän väsynyt. Hän on kiivennyt vuorille, kummako, että väsyy! On pudonnut alaskin, kummako, että sielu ja ruumis on runnettu!

Mitä hänen pitikään tehdä nyt? Ei kai mitään. Mihin suunnistautua? Ei mihinkään! Ei ole päämäärää, ei ole huippua, on vain latteaa yhtäkaikkisuus! Menikö Rauli-serkku jo? Meni kai, mutta hänen ja Selinan ääni kuuluu ikkunan alta kadulta. Hyvästelevät siellä, kas, Rauli lupaa kirjoittaakin! Mitä Raulin piti esittääkään Jalmarille, tulikohan se . . . ?

Ahaa, ahaa, tuo hätääntynyt, nöyrä-ääninen serkku puhui . . .

Jalmari nousee ja laahustaa ikkunaan. Katulampun valossa seisoo kaksi ihmistä. He puristavat toistensa kättä, nyt tyttö lähtee takaisin portille, ja poika . . .

Jalmari muistaa jotakin. Hän ottaa lompakon taskustaan, selailee, kas, tuossa pitkulainen paperi, ahaa,

hyvä! Entä nimi? On, takana on hänen nimensä, jonka hän on kömpelösti oppinut kirjoittamaan.

Jalmari avaa ikkunan ja huutaa etenevän nuoren miehen jälkeen:

— Serkku, sananen!

Nuori mies kääntyy, epäröi, palaa kumminkin ikkunan alle laahustavin askelin.

— Rauli, ojenna kätesi!

Mies noudattaa kehoitusta, vaikka viivytellen. Jalmari painaa hänen kouraansa taitetun papetin. — Serkku, ota tämä hän sanoo.

Rauli katsoo paperia, avaa sen taitteistaan, levittää. Häneltä pääsee kuin hätähuuto:

— *Sadantuhannen markan shekki!*

— Niin, rakenna se taskukirjoituskone.

Hämmästynyt nuori mies änkyttää melkein itku kurkussa:

— En, en ota! En ole ansainnut . . . kaikkea muuta . . .

Mutta näkönsä saanut mies kurkottautuu ikkunalaudalta niin alas, että ulottuu taputtamaan hentorakenteisen miehen olkapäätä.

— Hyvästi, Rauli! Olet ansainnut tuon, muistathan

— siitä omenasta!

Ilmojen tuittuileva luutamummo on riipinyt äsken vielä niin helolehtiset puut varpuluudiksi. Kaupungin ihmevalot sytytetään ennen iltaa, kohta puolipäivän jälkeen. Jos tulisi ensi lumi, niin se ilostuttaisi, valkaisisi syyssateen ja pimeyden rämettämää kaupunkikuvaa.

Pihakunnassa ihmetellään moneen kertaan Jalmarin silmien avautumista. Haastattelijatkin käyvät, valokuvaavat Jalmarin ja julkaisevat hänen kuvansa esittelyineen lehdissä.

Matsonska ja Miettiskä itkevät todetessaan talon isännän saaneen näön.

— Siunatkoon! huudahtaa Miettiskä ensi kummastuksessaan. — Näkeekö Jalmari-herra ihan oikein, vai näenkö minä ihan väärin?! Että vielä tähän maailman aikaan pitää tapahtuman niinkuin Siloanin lammikolla!

Mutta lopuksi valtaa talonmiehen vaimon syvä kauhistus: Ihmisviisaus on lähtenyt oikomaan Luojan töitä! Se on »virhi», suuri synti, ettei siitä vain koituisi onnettomuutta!

Onnettomuutta?!

Vähänkö sitä on jo tullut! huokaa Jalmari itseksseen nielaisten takiaisen, kirveltävän, toisensa jälkeen.

Kaupunki on menettänyt sielunsa! Ennen sillä oli sielu, nyt ei ole! Talot ovat kylmää, hengetöntä kiveä, kuoletettua puuta ja elotonta metallia. Satu ei asu niissä, ne ovat liian virallisia asumuksia, niin ja niin monen neliömetrin laajuisia huoneistoja, niine ja niine mukavuuksineen. Eikä Jalmarin sielussa ole enää alkemistin työpajaa, jossa muunnettiin . . .

Kaupunki on menettänyt soitantonsa! Ei ole säveltä, on vain arkiräminää, kirskunaa, jyrinää ja muuta melua, hälyä. Kun raitiovaunu ohittaa Jalmarin, kuulee hän sen pyörien räkyttävän katupoikien tavoin: kika kaka, kika kaka!

Hän on entisen Paratiisinsa ulkopuolella, ei auta mikään!

— Sokea mies — näke e! huudahtaa Huppa-Elli tavatessaan ensi kertaa näkevän Jalmarin. Hän seisoo hämmästyksestä jähmettyneenä, ja hänen, mielipuo-
len, sisäisessä maailmassa tapahtuu jotakin, jotakin myllertävää. Kun Jalmari hymyillen selittää hänelle

ihmeen tapahtuneen, saa vanha, kuihtunut itkettelijä naurukohtauksen. Ensi kertaa Jalmari kuulee hänen nauravan.

— Jumala tekee ihmeitä, hih hih! nainen huutaa ja nauraa, nauraa, niinkuin vain mielipuoli voi nauraa. — Jumala on alkanut jälleen tehdä ihmeitä! Kohta on Ellin vuoro, Ellin vuoro, hih hih!

Tästä päivästä lähtien lakkaa Huppa-Ellin itkui-
nen supina kuulumasta. Hän kulkee hymyillen, nau-
raen, onnentäyteisenä, kevein askelin, melkein tans-
sien. Hän odottaa tulevaa onnen huomenta, jolloin
hänet muutetaan nuoreksi ja kauniiksi. Ihmeitten ai-
ka on palannut!

* *
*

Nuori talvi sitelee aikansa eläneen, rämettyneen
syksyn routakahleisiin.

Tulee aamu, jolloin nähdään kadut, pihat ja torit
häikäisevän valkoisiksi sivuttuina. Se on mieltä hipai-
seva näky. Mutta kaupunki-ihminen poistaa valkoi-
suuden maanpinnasta, kaduilta, pihoilta, toreilta. Eh-
kä parempi on niin, sillä lukemattomat jalat sen kum-
minkin tallaisivat ja likaisivat.

Jalmarin sukulaiset, setä ja täti käyvät ja ihmettelevät. Jalmari ei tarvitse heidän hoivaansa, sen he huomaavat ja lähtevät.

Rauli kirjoittaa suuresta teollisuuskaupungista. Hän on löytänyt puuttuvan renkaan keksintönsä lopulliseen kuntoon saattamiseksi. Suuren mekaanisen tehtaan johtaja on innostunut asiaan ja ottanut sen tunnollisesti vaakaillakseen. Ehkä taskukirjoitusko-
ne piankin ilmestyy markkinoille sivistyneen maailman iloksi. Rauli on saanut otteen elämästä, maailma on nyt hänelle avoin.

Selina saa paikan suuresta teollisuuskaupungista ja muuttaa sinne. Äiti jää Jalmarin palvelukseen. Hyvästeltyään Selinaa Jalmari huokaisee helpotuksesta. Hän on näkemisensä aikana tavannut Selinaa olojen pakosta usein, ja aina silloin ikään kuin hävennyt kuvitelmiaan, jotka kerran murskautuneina eivät tule ehjiksi. Selinan näkeminen on tehnyt ne, kuvitelmat, irvokkaiksi. Ne pilkkaavat Jalmaria, tyhmää haaveilijaa, ne nauravat: Siinä näet yliolentosi, hah hah! — Mutta Selina saa kirjekuoren, jossa on lahja!

Jalmari elää sisällyksettömiä, tyhjiyttään sureilevia päiviä. Mitä hän nyt tahtoo elämältä? Hän on saa-

nut sen, mitä on pyytänyt, ja mitä on luullut korkeimmaksi onneksi! Nyt ei ole enää kilvoitusta, ei ole mitään toivomistakaan! Siksi hän on kuvaamattoman onneton.

Eräänä päivänä hän ottaa viulunsa seinältä, pyyhkii siitä pölyt ja näppäilee sen kieliä. Hän istuu kauan silmät ummistettuina ja hän yrittää palauttaa ajatuksiinsa jotakin kadotettua. Viimein hän tavoittelee jousella flageolettiääntä, huilunpehmeätä joihdusta, sitä taikasointua, joka oli hänelle ennen niin . . .

Hän löytää sen äänen, ihanan naisäänen, mutta sen vaikutus on toinen kuin ennen. Se pilkkaa häntä, se ääni, tuntuu kuin se säröittäisi hänen sydäntään.

Hän lopettaa äkkiä soiton ja kohottaa viulun pänsä yläpuolelle, ikään kuin aikoisi rikkoa sen. Mutta hän tyyntyy ja ripustaa huokaisten soittimen jälleen seinälle.

Milloinkaan hän ei halua enää kuulla tuota hyväilevänpehmeätä, huilumaista ääntä!

* *

*

Mutta Jalmari ei voi pysyä poissa elämän markkinoilta. Maailmanaalto tempaa hänet väkisin mu-

kaan. Hän on keksijä, ja kun huomataan hänen palanneen kotiin, alkaa hänen luonaan käydä asiakkaita. Tehtaitten edustajia, ulkomaalaisiakin. Kotimaan tehtaot seuraavat ulkolaisten esimerkkiä ja ottavat hänen keksintönsä käytäntöön. Osakeyhtiöitten perustajat ja muut puuhailijat hakevat kosketusta Jalmariin. Hän on tulevaisuuden mies, niin sanotaan hänestä. Oikea käytännön kyky, eikä kumma, käytännön kyky, hän, uneksija! Elämänpyörät hujeltavat, viuh vauh, eikä Jalmari pääse niiden kutsua pakoon.

Hanna muistuttaa Jalmaria hänen entisistä suunnitelmistaan. Onko hän unohtanut Suurkirjaston, josta hän aina puhui?!

Suurkirjasto!

Hyväpä oli, että Hanna muistutti siitä! Se oli kuvitelma, joka tuotti aikoinaan hekumaa köyhälle harjantekijälle. Kaikenluoja, eikä hänen elämänsä olekaan tarkoituksetonta?! *Siinähan on kilvoitus*, suuri kilvoitus onkin vielä jäljellä! Näyttää lähestyvän aika, jolloin köyhän sokean kuvitelma voidaankin hakata ikuiseen kiveen, se veistetään puuhun ja pakotetaan metalliin. Aluksi se piirustetaan valkoiselle paperille, ja maan taitavin arkkitehti saa kirjoittaa tekijänimen-

sä paperiluomuksen alareunaan.

Tosiaankin, tuo ajatus on kuin fakiirin ihmekasvi, se alkaa orastaa uudelleen hänen kuloutuneessa sielussaan. Se työntää ilmoille kellervän idun, joka hahmuaa itseensä vihreätä elämää, kas, itu hyötyy, verso, kohta se kasvaa vankaksi puuksi, ja siitä elonintonsa menettänyt mies löytää lujan tuen.

Hanna ja Jalmari pääättelevät, että Suurkirjaston ensimmäinen teos on oleva uusintapainos Helen Kellerin elämäkerrasta. Tositarina tytöstä, joka oli kuuro, mykkä ja sokea, mutta sittenkin yli-inhimillisin ponnistuksin suoritti tutkintoja, mitkä eivät ole helppoja aistiterveittenkään suoritettaviksi.

Se tarina valkaisisi monen vähäosaisen varjomaa-ilmaa ja antaisi elämäänluottamusta masentuneille sieluille.

Joulun alla on kirajava pakkänen. Ikkunat ovat jäähileessä, pakkastaiteilija on muodostanut lasiin saniaismaisia kohokuvia. Jalmari ihastelee niiden kauneutta. Ne ovat mestarillisen hienoja kaiverruksia.

Aurinko hohtaa kylmänkuulakalla taivaalla veripunaisena. Se näyttää kuolleelta, ettei vain olekin pa-

leltu, päiväkululta! Tähän aikaan vuodesta sen ei pitäisikään esiintyä lumimaassa, vaan tropiikkien yllä.

Jalmari ja Hanna laittavat pieniä paketteja. He ovat keksineet — kumpiko, se on sama — aatteen, joka heitä huvittaa. He aikovat ruveta joulupukeiksi. Käärityään monta pakettia he lähtisivät autoajelulle laitakaupungille. He koettaisivat ikkunoita katsellen arvailla, missä asuisi puutteellisia. Yhdentekevää, pahojako vai hyviä, he antaisivat saman hyvän aurin gon paistaa jokaisen päälle.

Tämä puuha iloitaa Jalmarin maatunutta mieltä. He tekevät tämän kaiken omaksi huvikseen!

Omaksi huvikseen?!

— Niin itsekkäitä me olemme! sanoo Hanna nauraen. — Tämä joulupukkileikki ei olekaan hyväntekeväisyyttä, koska me saamme maksun siitä. Huvin!

Ja huvista maksetaan, se on totta! Jalmarikin huomaa sen.

Hanna on tuonut kotoaan pienen paketin. — Mitä siinä on? kysyy Jalmari.

— Hsst, hisauttaa tyttö varoittavasti. — En kehtaa tunnustaa äidille, että olen häneltä salaa purkanut vanhan leninkini ja ommellut siitä kaksi lapsen mek-

koa. Äiti ei ymmärrä, ei millään, etten voi enää käyttää pikkutyttöpuukujani, iso ihminen! Kun hän saa tämän jutkun tietoonsa, niin. . . No, minähän olen ainainen pahatyttö!

Hanna huoahtaa ja avaa paketin. Hän näyttää Jalmarille lapsen mekkoa pitäen sitä käsissään hellästi kuin pienokaista, jolle se on aiottu. Hänen nuorilla, hieman kulmikkailla kasvoillaan on pikkuäidillinen ilme.

Hannan sitoessa pakettia punavalkoisella joulunarulla tuijottaa Jalmari ihmeissään häneen.

Veripunainen pakkasaurinko on luonut vaisut säteensä huoneeseen. Talvihämäryydessä ne kumminakin näyttävät ihmeen kirkkailta. Hannan yli lankeaa kuin heijastimen valo, hänen keltainen leninkinsä hulmahtaa tuleen, ja nuori mies näkee sen välkähtelevän kultana ja purppurana.

Tytön tuhkankellan väriset hiukset kimaltavat jumalkultaisena kehänä, gloria, gloria sädehtiikin hänen päänsä ympärillä! Niin ajattelee näkönsä saanut nuori mies.

Ja lapsineidon kasvoilla hohtaa ikään kuin ylimaallinen kuulto, sellaista ei nuori mies ole koskaan

nänyt kenenkään kasvoilla. Yht’äkkiä hän tavoittaa uuden, riemullisen havainnon: *tässä on nyt hän!* Tämä, aurinkotyttö, jonka olennosta säteilee heleä lapsinuoruus, mutta myöskin ikinaisen äidillisyyys, hän on se satu, jonka nuori mies luuli kadonneen!

— Jalmari, miksi tuijotat minua noin?! kysyy Hanna oudostellen. Hän laskee käsistään paketin, jossa on valmis ilo vähäosaiselle pienokaiselle.

Nyt Jalmari kuulee tiukujen kilajavan, soitanto on palannut!

Ja kuulonäkemys! Hän tietää, tuntee sen! Nyt hän osaakin nähdä, *nähdä oikein!* Metropol, jonka humina kuuluu tänne vaisuna, on juuri sellainen, miksi hän sen sokeana ollessaan kuvitteli. Kultakaupunki se on — vaikka lähtisi heti katsomaan, on varmasti!

Vihdoinkin! Hän on saanut oikean näön!

Jalmari astuu lähemmäksi tyttöä ja heidän silmänsä yhtyvät. Hän tarttuu tytön käsiin ja yhä katsoo hänen harmaisiin silmiinsä. Ei, nehän eivät olekaan harmaat, niitten etäisissä maisemissa ovat syttyneet kultaiset nuotiot, merkkitulet, ja ne ilmoittavat, ilmoittavat . . .

Auringon heijastus siirtyy Hannasta, mutta Jalma-

ri näkee sen yhä värittävän häntä. Ja hän, nuori mies, tietää, että tästä lähtien hän tulee näkemään Hannan aina, aina kullan ja purppuran hohdossa. Se on kestonäky, eikä se milloinkaan häivy. Sillä se, näky, ei ollut ulkoinen, pinnallinen, vaan . . .

Se ei ollut ulkoinen!

— *Hanna! Sinä olet minun uudessa maailmassani ensimmäinen ihminen, jonka minun silmäni näkevät kauniina!*

Seinäkello lyö puolipäivää, pim pam, se on kaunisääninen kello. Sen soinnissa on juhlaa, kirkkomieltä, tuntuu kuin se, sointi, osaltaan levittäisi huoneeseen valoa. Aurinko ei enää säteile ikkunasta, mutta huoneessa on häikäisevän kirkasta kuin suviaamuna päivän noustessa. Jalmari näkee sen niin, sillä hän on jälleen valonpoika, ja hänen soitantonsakin on palanut!

Maailman epämuotoisuudetkaan eivät ole pahasta. Ne ovat särmiä, koetinkiviä, jotka hiovat sielujamme mahdollisiksi pyrkimään kauneuden maahan.

Niin sanoi kerran yläkerran maisteri, ylevänsyn-
tinen poikavanhus, katkera, elonriemuinen maailmanauraja, rauha hänen tomulleen!

Kilvoitus ja toivo ovat . . .
Niin, mitä ne ovat, kuka muistaa?!
